

ΙΩΑΝΝΟΥ Θ. ΡΩΣΣΗ, δ. φ.
ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ.

Δ 927
ΡΩΣΣΗ
ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΑΣ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΤΕΤΡΑΤΑΞΙΩΝ
ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΥ ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ
ΛΟΙΠΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΚΔΟΣΙΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ-ΙΩΑΝΝΟΥ Θ. ΡΩΣΣΗ
ΟΔΟΣ ΦΙΛΟΘΕΑΣ & ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ
(Παρά τῷ Μητροπολιτικῶν μέγαρον)

Τὸ ἔρεισμα τῆς κατὰ πάντας τοὺς αἰῶνας πνευματικῆς κινήσεως καὶ ἡ ἀκένωτος φωτὸς πηγῆ, ἐξ ἧς καταυγάζεται ἡ ἀνθρωπότης, εἶναι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνας καὶ Ῥωμαῖοι ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς, τῶν ὁποίων οἱ πλείστοι διδάσκονται ἐν τοῖς σχολείοις τῆς Μέσης ἐκπαιδεύσεως. Ἐπειδὴ δὲ ἡ κατανόησις τούτων παρὰ τῆς μαθητιώσης ἰδίᾳ νεότητος ἀποβαίνει διὰ ποικίλους λόγους ἄκρως δυσχερῆς, ἔγνωμεν νὰ ἐκδώσωμεν διὰ ταύτην πρωτοτύπους τῶν εἰρημένων τῆς ἀρχαιότητος ποιητῶν καὶ συγγραφέων **Σχολικὰς μεταφράσεις**, δι' ὧν αἴρονται αἱ σοβαραὶ τῆς ἐρμηνείας δυσχερεῖαι, αἵτινες ἀφ' ἐνὸς μὲν χαλαροῦσι τὴν προθυμίαν πρὸς ἐπίμονον μελέτην τῶν ἀθανάτων ποιητῶν καὶ συγγραφέων τῆς προγονικῆς ἡμῶν εὐκλείας, ἀφ' ἐτέρου δὲ κατατρίβουσι χρόνον πολὺτιμον ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἐπὶ μεγίστῃ ζημίᾳ τοῦ τῆς ἐμβαθύνσεως σταδίου, ἐν ᾧ τὰ μάλιστα ὁ νοῦς ὀξύνεται καὶ θετικῶς καλλιεργεῖται.

Οἱ ποιούμενοι χρῆσιν τῶν ἡμετέρων σχολικῶν μεταφράσεων θέλουσι κατανοήσει εὐχερῶς τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας καὶ Ῥωμαίους ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς, διότι ἡμεῖς οὐδὲν τὸ σκοτεινὸν καὶ ἀσαφὲς ἐν αὐτοῖς ἀφήκαμεν ἀνερμήνευτον. Διὰ τῶν ἐν παρενθέσει διπλῶν καὶ τριπλῶν πολλάκις ἐπεξηγήσεων καὶ πραγματικῶν παρατηρήσεων καὶ τῶν ἐν ἀγκύλαις προσθηκῶν καὶ νοημάτων, ἅτινα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις παρελείποντο διὰ τὰς ἀλλοίας τοῦ τότε λόγου συνθήκας, ἐξωμαλύναμεν τελείως τὸ ἔδαφος τῆς πλήρους ἐρμηνείας. Ἐπειδὴ δὲ ἡ τοιαύτη ἐπισώρευσις τῶν πολλαπλῶν ἐπεξηγήσεων καὶ προσθηκῶν δυνατὸν νὰ ἐπιφέρῃ σύγχυσιν, συνιστῶμεν τοῖς ἀναγνώσταις, ὅπως ἀντιπαρέρχονται πᾶν τὸ ἐν ἀγκύλαις καὶ παρενθέσει, ἐὰν θέλωσι νὰ ἔχωσιν ἀμεσώτατα τὴν εἰς τὸ νέον ἀπόδοσιν τοῦ κειμένου.

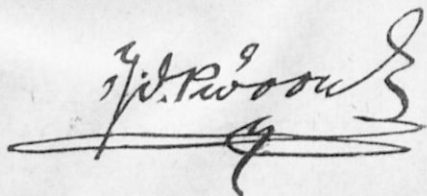
Ἐν Ἀθήναις τῇ 25 Νοεμβρίου 1927

ΙΩΑΝΝΗΣ Θ. ΡΩΣΣΗΣ, δ.φ.

Γυμνασιάρχης

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουσι τὴν κάτωθι ὑπογραφήν τοῦ μεταφραστοῦ.

ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΑΣ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
ΠΛΑΤΩΝΟΣ

[Ἡ Πλατωνικὴ Ἀπολογία σύγκειται ἐκ τριῶν λόγων·
α) ἐκ τοῦ κυρίως ἀπολογητικοῦ κεφαλ.
Α'—ΚΔ'. 2) ἐκ τοῦ πρὸς ὀρισμὸν τοῦ ἀντιτιμήματος
κεφ. ΚΕ'—ΚΗ'. καὶ 3) ἐκ τοῦ ἐπιλόγου κεφ. ΚΘ'—ΑΒ'].

Ι. ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ (Α'—ΚΔ')
ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Α'. ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,

Πῶς μὲν ὑμεῖς ἔχετε διατεθῆ ὑπὸ [τῶν λόγων] τῶν
κατηγόρων μου (ἦ : τίνα ἐντύπωσιν προῦξένησαν εἰς σᾶς οἱ λό-
γοι τῶν κατηγόρων μου=ὅ,τι μὲν ὑμεῖς πεπόνθατε. .κατηγό-
ρων) δὲν γνωρίζω· ἐγὼ ἐν τούτοις (ἦ : ὡς τόσον=δ' οὖν) καὶ
ὁ ἴδιος ἐξ αἰτίας αὐτῶν (ἦ : ἐξ αἰτίας τοῦ λόγου αὐτῶν) σχε-
δὸν ἐλησμόνησα ἑμαυτὸν (ἦ : ὀλίγον ἔλειψε νὰ λησμονήσω τὸν
ἑαυτὸν μου=ὀλίγου [δεῖν] ἑμαυτοῦ ἐπελαθόμεν)· τόσον πειστι-
κῶς (=πιθανῶς) ὠμίλουν. Καὶ ὅμως ἀλήθειαν τοῦλάχιστον,
διὰ νὰ εἴπω ἐν συντόμῳ (=ὡς ἔπος εἰπεῖν=ὡς διὰ βραχέων
εἰπεῖν) οὐδεμίαν ἔχουσιν εἶπει. Πρὸ πάντων δὲ αὐτῶν τῶν κα-
τηγόρων μου (=αὐτῶν· γεν. κτητικὴ εἰς τὸ ἐν) ἐν ἑκ τῶν
πολλῶν, τὰ ὁποῖα (=ὧν) εἶπον ψευδόμενοι (ἦ : μίαν ἐκ τῶν
πολλῶν ψευδολογιῶν), ἐθαύμασα, τοῦτο, ὅτε (=ἐνῶ) ἔλεγον, ὅτι
τάχα (=ὡς) πρέπει σεῖς νὰ φυλάττησθε, μήπως ἐξαπατηθῆτε
ὑπ' ἐμοῦ, διότι δῆθεν εἶμαι (=ὡς ὄντος) δεινὸς κατὰ τὸ λέ-
γειν (ἦ : διότι δῆθεν εἶμαι δεινὸς ῥήτωρ). Τὸ νὰ μὴ αἰσθαν-
θῶσι δηλ., καθότι παρευθὲς ὑπ' ἐμοῦ θὰ ἀποδειχθῶσι πράγματι

[ὅτι ψεύδονται (=ψευδόμενοι)], ὅταν μὴδὲ κατ' ἐλάχιστον (= μὴδ' ὅπωςτιοῦν) φαίνομαι [ὅτι εἶμαι (=ᾧν)] δεινὸς εἰς τὸ λέγειν, **τοῦτο** αὐτῶν ἐφάνη μοι ὅτι εἶναι ἀναισχυντότατον, ἐκτὸς ἂν βέβαια (=εἰ μὴ ἄρα) οὗτοι ὀνομάζουσι δεινὸν εἰς τὸ λέγειν (: δεινὸν ρήτορα) τὸν λέγοντα τὴν ἀλήθειαν· διότι ἐὰν βεβαίως (=μὲν=μὴν)] τοῦτο λέγωσιν, ἐγὼ τοῦλάχιστον δύναμαι νὰ **ὁμολογῶ** (=ὁμολογοῖην ἂν) ὅτι εἶμαι ρήτωρ οὐχὶ ὅπως αὐτοὶ νομίζουσι [τὸν ρήτορα] (=οὐ κατὰ τούτους). Οὗτοι μὲν λοιπὸν, καθὼς ἐγὼ λέγω, **σχεδὸν οὐδὲν** (=ἤ τι ἢ οὐδέν· φράσις) ἀληθὲς ἔχουσιν εἶπει· σεῖς δὲ θὰ ἀκούσητε παρ' ἐμοῦ ὄλην τὴν ἀλήθειαν. Δὲν [θὰ ἀκούσητε] ὅμως μὰ τὸν Δία, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγους βεβαίως **κεκαλλωπισμένους** καὶ **διὰ φράσεων** (=ὀρήμασι) καὶ **διὰ λέξεων** (=ὀνόμασιν), καθὼς [εἶναι] οἱ λόγοι τούτων, εὐδὲ κεκοσμημένους [διὰ ῥητορικῶν σχημάτων· ἦτοι ἐνθυμημάτων, ἀντιθέσεων, παρισώσεων κλπ.], ἀλλὰ θὰ ἀκούσητε [τὰ πράγματα] νὰ λέγωνται **ἀπλῶς** (: ἄνευ σχεδίου=εἰκῆ) μὲ τὰς λέξεις ποῦ ἔτυχε νὰ μοῦ ἔλθουν **εἰς τὴν γλῶσσαν** (: εἰς τὸ στόμα). Διότι ἔχω πεποιθήσιν ὅτι εἶναι δίκαια ἐκεῖνα τὰ ὅποια λέγω (: θὰ εἶπω) καὶ ἅς μὴ περιμείνη κανεὶς ἐξ ὑμῶν **κατ' ἄλλον τρόπον** (=ἄλλως) [νὰ ἀπολογηθῶ]· διότι οὐδὲ θὰ ἤρομοξε βεβαίως, ᾧ ἄνδρες [Ἡλιασταί], νὰ παρουσιάζωμαι ἐνώπιον ὑμῶν ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ [τῶν ἐβδομήκοντα δύο ἐτῶν] φιλοτεχνῶν λόγους, ὡς [φιλοτεχνεῖ τοιούτους] μειράκιον. **Καὶ λοιπὸν** (=καὶ μὴν), ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, **ὄχι μόνον** [ὡς πρόπον τῇ ἡλικίᾳ μου] πολὺ σᾶς παρακαλῶ, **ἀλλὰ καὶ** (=καὶ) [δι' ἄλλην ἔξαιρετικὴν αἰτίαν, [ἦτοι ὅτι πρώτην φορὰν δικάζομαι καὶ κατ' ἀκολουθίαν εἶμαι ἄπειρος τοῦ δικανικοῦ λόγου] **ζητῶ ὡς χάριν** (=παρίεμαι) **τὸ ἐξῆς** (=τούτο), **δηλ.** ἐὰν ἀκούητε ἐμὲ νὰ ἀπολογῶμαι διὰ τῶν αὐτῶν λόγων (ἢ: λεκτικῶν τρόπων) **διὰ τῶν ὁποίων ἀκριβῶς** (=δι' ὄνπερ) συνηθίζω νὰ ὁμιλῶ καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ ἐπὶ τῶν τραπεζιτικῶν καταστημάτων, **ὅπου** (=ἵνα) πολλοὶ ἐξ ὑμῶν ἔχουσί με ἀκούσει καὶ ἀλλαχοῦ [ἦτοι ἐν ταῖς παλαιίστραις, ἐργαστηρίοις, περιπάτοις κλπ. μὲ ἔχουσιν ἀκούσει] **μήτε νὰ ἀπορῆτε** [καθ' ἑαυτοὺς διὰ τὸ ἀσύνηθες γεγονὸς] **μήτε νὰ**

θορυβῆτε [δι' ἀποδοκιμαστικῶν ἐπιφωνήσεων] ἕνεκα τούτου. Διότι ἔχει οὕτω τὸ πρῶγμα. Τώρα ἐγὼ πρώτην φορὰν ἔχω παρουσιασθῆ ἐδῶ ἐπάνω (= ἀναβέβηκα) εἰς τὸ δικαστήριον, ἐνῶ εἶμαι ἑβδομήκοντα ἐτῶν· ὄλωσ διόλου (= ἀτεχνῶς) λοιπὸν ἀπειρος εἶμαι (= ξένως ἔχω) τῆς ἐδῶ (ἐν τῷ δικαστηρίῳ δηλ.) [χρησιμοποιοιμένης δικαστικῆς] γλώσσης (= λέξεως). Καθὼς λοιπὸν, ἐὰν πράγματι ἤμην (= ὦν) κατὰ τύχην (= ἐτύχχανον) ξένος, ἠθέλετέ με συγχωρήσει βεβαίως (= ξυνεγινώσκειτ' ἂν μοι δήπου), ἐὰν μετεχειριζόμεν ἐκεῖνο τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα (τὴν διάλεκτον) καὶ ἐκεῖνον τὸν τρόπον τοῦ λέγειν, εἰς τὰ ὅποια θὰ εἶχον ἀνατραφῆ, καὶ λοιπὸν καὶ τώρα (ἦ : οὕτω καὶ τώρα=καὶ δὴ καὶ νῦν=οὕτω καὶ νῦν) ταύτην τὴν παράκλησιν σᾶς κάμνω, ἥτις εἶναι δίκαια (=τοῦτο δεῖσθαι ὑμῶν δίκαιον [δῶν]), καθὼς ἐγὼ τοῦλάχιστον νομίζω, τὸν μὲν τρόπον τῆς γλώσσης (= λέξεως) νὰ ἀφίνητε (: παραβλέπητε=ἐὰν)—διότι ἐνδέχεται μὲν νὰ εἶναι χειρότερος, ἐνδέχεται δὲ νὰ εἶναι καλλίτερος—, αὐτὸ δὲ τοῦτο νὰ παρατηρῆτε καὶ εἰς τοῦτο νὰ προσέχητε, ἐὰν δηλ. λέγω δίκαια ἢ ὄχι· διότι τοῦ μὲν δικαστοῦ τοῦτο (τὸ νὰ παρατηρῆ δηλ. καὶ νὰ προσέχη οὗτος, ἐὰν λέγη τις δίκαια ἢ ὄχι) (= αὐτὴ καθ' ἑλξιν πρὸς τὸ ἀρετῆ ἀντι τοῦτο) [εἶναι (= ἔστι)] προτέρημα (= ἀρετή), τοῦ δὲ ῥήτορος νὰ λέγη τὴν ἀλήθειαν.

ΘΕΜΑ (Β'—ΚΒ')

α' ΑΝΑΣΚΕΥΗ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΠΑΡΑ ΤΩ; ΝΑΩ; ΔΥΣΦΗΜΙΑΣ
ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ (ΚΕΦ. Β'—1')

Β'—Πρῶτον μὲν λοιπὸν δίκαιον εἶναι (= δίκαιός εἰμι· σύνταξις προσωπική ἀντι τῆς ἀπροσ.= δίκαιόν ἐστι) νὰ ἀπολογηθῶ, ὡ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τὰς πρώτας κατ' ἐμοῦ ψευδεῖς κατηγορίας καὶ τοὺς πρώτους κατηγοροὺς, ἔπειτα δὲ πρὸς τὰς ὑτέρας [κατηγορίας] καὶ τοὺς ὑστέρους [κατηγοροὺς]. Διότι ἐμὲ πολλοὶ ἔχουσι κατηγορήσει (=κατήγοροι γεγόνασι) πρὸς ὑμᾶς καὶ πρὸ πολλοῦ ἐπὶ πολλὰ ἤδη ἔτη [κατηγοροῦντες] καὶ οὐδεμίαν ἀλήθειαν λέγοντες, τοὺς ὁποίους ἐγὼ περισσότερον φοβοῦμαι παρὰ

τὸν Ἄνυτον καὶ τοὺς συντρόφους του (=τοὺς ἄμφ' Ἄνυτον), ἂν καὶ οὗτοι εἶναι φοβεροί· ἀλλ' ἐκεῖνοι, ὧ ἄνδρες [δικασταί], εἶναι φοβερώτεροι, οἵτινες τοὺς περισσοτέρους (=τοὺς πολλοὺς) παραλαμβάνοντες ἐκ παιδικῆς ἡλικίας (=ἐκ παίδων) καὶ προσεπάθουν νὰ καταπειθῶσι (=ἔπειθον) καὶ κατηγοροῦν ἐμὲ παντελῶς ψευδεῖς κατηγορίας (ἧ : οὐδεμίαν ἀληθῆ κατηγορίαν λέγοντες=οὐδὲν ἀληθές), ὅτι δῆθεν (=ὡς) ὑπάρχει κάποιος Σωκράτης [ὅστις μετ' ἐμοῦ τοῦ πραγματικοῦ οὐδὲν κοινὸν ἔχει] σοφὸς ἀνὴρ, ὅστις ἀσχολεῖται καὶ εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ κόσμου (=τά τε μετέωρα φροντιστής) καὶ ὅστις ἅπαντα τὰ ὑπὸ τὴν γῆν ἔχει ἐξερευνήσει καὶ ὅστις καθιστᾷ (παριστᾷ) τὸ ἀδικον (=τὸν ἥτιω λόγον) ὡς δίκαιον (=κρεῖττω). Οὗτοι, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οἱ διασπείραντες ταύτην τὴν [κακὴν κατ' ἐμοῦ] φήμην εἶναι φοβεροί μου κατήγοροι· διότι οἱ ἀκούοντες νομίζουσιν ὅτι οἱ ταῦτα [τὰ μετέωρα κλπ.] ἐξετάζοντες οὐδὲ θεοὺς πιστεύουσιν. Ἐπειτα οὗτοι οἱ κατήγοροι εἶναι πολλοὶ καὶ ἐπὶ πολὺν ἤδη χρόνον ἔχουσι κατηγορήσει (=κατηγορηκότες [εἰσί]), προσέτι δὲ καὶ [τὰς κατηγορίας] ἔχουσι εἶπει (λέγοντες [εἰσί]=εἰρήκασι) πρὸς ὑμᾶς κατὰ ταύτην τὴν ἡλικίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν πρὸ πάντων ἠθέλετε πιστεύσει (=ἐπιστεύσατε ἄν), διότι ἦσθε παῖδες, τινὲς δ' ἐξ ὑμῶν καὶ μειράκια [ἦτοι ἡλικίας 14—20 ἐτῶν] ἀληθῶς ἐρήμην [δηλ. δίκην] κατηγοροῦντες (χωρὶς δηλ. ἐγὼ νὰ εἶμαι παρῶν), διότι οὐδεὶς ἀπελογεῖτο. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅποιον [εἶναι] παραδοξότατον ἐξ ὄλων εἶναι τοῦτο (=ὁ δὲ πάντων ἀλογώτατον = ὁ δὲ πάντων ἀλογώτατόν ἐστι, τοῦτ' ἔστιν) ὅτι οὐδὲ τὰ ὀνόματα αὐτῶν δύναται τις (=οἷόν τ' ἔστι) νὰ γνωρίζῃ καὶ νὰ εἴπῃ, ἐκτός ἐάν τις ἐξ αὐτῶν εἶναι (=ᾧν) κατὰ τύχην (=τυγχάνει) ποιητῆς κωμωδιῶν ὅσοι δὲ [ἐκ τῶν λοιπῶν] κινούμενοι ὑπὸ φθόνου καὶ διαβολῆς (=φθόνῳ καὶ διαβολῇ χρώμενοι) προσεπάθουν μετὰ ζήλου νὰ σᾶς πεῖθωσι (=ὑμᾶς ἀνέπειθον), τινὲς δὲ πείθοντες ἄλλους, διότι καὶ αὐτοὶ ἦσαν πεπεισμένοι, [ἑμφοτέροι] οὗτοι (ἧ : ἀμφοτέρω αὐτὰ αἱ μερίδες) εἶναι [κατήγοροι] ἀκαταγωνιστότατοι (: ἀκαταβλητότατοι = ἀπορώτατοι) ἐξ ὄλων· διότι οὐδὲ

εἶναι δυνατόν (=οἶόν τ' ἐστί) νὰ καθίσῃ τις ἐδῶ εἰς τὸ δικαστικὸν σκαμνί (ἢ : νὰ προσκαλέσῃ τις εἰς δίκην, ὡς τοῦτο πράττεισι οἱ ἄρχοντες=ἀναβιβάσασθαι ἐνταυθοῖ) τινὰ ἐξ αὐτῶν, οὐδὲ νὰ ἐξελέγξῃ, ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη ἀληθῶς (=ἀτεχνῶς) ὡσάν νὰ μίχηται τις (δηλ. ἐγὼ) πρὸς σκιάν (=ὡσπερ σκιαμαχεῖν) καὶ ἀπολογούμενος καὶ ἐλέγχων (=ὡπερ...ἐλέγχοντα τὸ χωρίον ἐνταῦθι εἶναι ἀνακόλουθον· κινονικῶς θὰ εἶχε : ὡπερ σκιαμαχοῦντα ἀπολογεῖσθαι τε καὶ ἐλέγχειν) χωρὶς κανεῖς νὰ ἀποκρίνηται. Παραδέχθητε (: ὑποθέσατε=ἄξιώσατε) λοιπὸν καὶ σεῖς, καθὼς ἐγὼ λέγω, ὅτι ὑπῆρξεν δύο εἰδῶν οἱ κατήγοροί μου, ἄλλοι μὲν οἱ πρὸ ὀλίγου κατηγορήσαντες, ἄλλοι δὲ οἱ πρὸ πολλοῦ, τοὺς ὁποίους ἐγὼ λέγω (ἢ : περὶ τῶν ὁποίων τώρα πρόκειται) καὶ νομίσατε ὅτι πρέπει ἐγὼ πρὸς ἐκείνους πρῶτον νὰ ἀπολογηθῶ· διότι καὶ ὑμεῖς ἐκείνους πρότερον ἠκούσατε νὰ κατηγορῶσι καὶ πολὺ περισσότερον [ἠκούσατε ἐκείνους πρότερον] ἢ τούτους δὲ τοὺς ὕστερον.

Καλὰ (ἢ : ἄς εἶναι [λοιπὸν οὕτω] ἢ : μὲ τὴν ἄδειάν σας=εἶεν) πρέπει λοιπὸν νὰ ἀπολογηθῶ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ νὰ ἐπιχειρήσω νὰ ἐκβάλω ἐκ τῆς διανοίας ὑμῶν τὴν κακὴν περὶ ἐμοῦ γνώμην (=διαβολὴν), τὴν ὁποίαν σεῖς διητηρήσατε ἐν διαστήματι πολλοῦ χρόνου (=ἐν πολλῷ χρόνῳ), [νὰ ἐκβάλω—λέγω—] ταύτην ἐν διαστήματι τόσον ὀλίγου χρόνου [μετρουμένου διὰ τῆς κλειψύδρας]. Θὰ ἐπεθύμουν μὲν λοιπὸν νὰ ἐγίνετο τοῦτο (δηλ. τὸ ἐξαίρεθῆναι ὑμῶν τὴν διαβολὴν) οὕτω, εἰάν [εἶναι] κατὰ τι συμφωρότερον καὶ εἰς σᾶς καὶ εἰς ἐμέ [διότι τὸ δίκαιον θὰ ὑπερῆσχύσῃ] καὶ νὰ κατώρθουν τι πλεόν [τούτου, ἦτοι πρὸς τῇ ἐξαγωγῇ τῆς διαβολῆς νὰ ἐμποιήσω καὶ ἀγαθὴν περὶ ἐμοῦ γνώμην] ἀπολογούμενος· νομίζω ὅμως ὅτι αὐτὸ (τὸ νὰ ἐξαγάγω δηλ. τὴν κακὴν περὶ ἐμοῦ γνώμην) εἶναι δύσκολον καὶ δὲν διαφεύγει ποσῶς τὴν προσοχὴν μου (=οὐ πάνυ με λανθάνει=ἦμιστα μὲ λανθάνει) ὅπου εἶναι (ἢ : τί πρᾶγμα εἶναι). Ἄλλ' ὅμως τοῦτο ἄς ἀποβῇ ὅπως [εἶναι] εἰς τὸν Θεὸν ἀρεστόν (ἢ : κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ), εἰς δὲ τὸν γνωστὸν νόμον [ὅστις ὀρίζει νὰ ὑπεραπολογῶνται οἱ κατηγορούμενοι], πρέπει νὰ πεισθῶ καὶ νὰ ἀπολογηθῶ.

Γ'.— Ἄς ἐξετάσωμεν λοιπὸν ἐξ ἀρχῆς, τίς εἶναι ἢ [κατ' ἐμοῦ] κατηγορία, ἐκ τῆς ὁποίας ἔχει προέλθει ἡ *περὶ ἐμοῦ κακὴ υπόληψις* (= ἡ ἐμὴ διαβολή), εἰς τὴν ὁποίαν [κακὴν υπόληψιν] *βεβαίως* (= δὴ) *καὶ ἔχων πεποίθησιν* (: θαρρῶν=πιστεύων) ὁ Μέλητος [ὅτι ἡ κοινωμία ἔχει ἤδη κακὴν περὶ ἐμοῦ ἰδέαν, διότι ἄλλως δὲν θὰ ἐτόλμα φοβούμενος, μὴ καταδικασθῆ εἰς ἀτιμίαν καὶ εἰς πρόστιμον χιλίων δραχμῶν, ἂν δὲν ἐλάμβανε τὸ ἄδικο τῶν ψήφων] *κατήγγειλέ με ἐγγράφως ταύτην τὴν διὰ δημοσίον ἀδικημα ἐγγραφον καταγγέλλαν* (= τὴν γραφὴν ταύτην); *Ἄς εἶναι* (ἢ : καλὰ), τί λοιπὸν λέγοντες κατηγοροῦν οἱ κατηγοροῦντες; Πρέπει λοιπὸν [τὴν κατ' ἐμοῦ ψευδῆ κατηγορίαν των (= τὴν διαβολὴν αὐτῶν)] νὰ ἀναγνώσω, καθὼς [*συνηθίζομεν* (= εἰδῶθαμεν)] νὰ ἀναγιγνώσκωμεν (= ἀναγνῶναι) *τὴν κατηγορίαν κατηγορῶν ἐνόρκως ἐπιβεβαιουμένην ἐνώπιον τῶν δικαστῶν* (= κατηγορῶν τὴν ἀνωμοσίαν): « Ὁ Σωκράτης εἶναι ἄδικος καὶ ἀσχολεῖται εἰς μάταια καὶ ἀνωφελῆ (= περιεργάζεται), διότι ἀνερευνᾷ (= ζητῶν) καὶ τὰ ὑποκάτω τῆς γῆς καὶ τὰ οὐράνια καὶ διότι καθιστᾷ (παριστᾷ) τὸ ἄδικον ὡς δίκαιον καὶ διότι ἄλλους τὰ ἴδια ταῦτα διδάσκει». Τοιαύτη περίπου εἶναι [ἡ κατηγορία]: διότι ταῦτα ἐβλέπετε καὶ σεῖς οἱ ἴδιοι ἐν τῇ κωμῳδίᾳ τοῦ Ἀριστοφάνους [τῇ ἐπιγραφομένῃ *Νεφέλαι*], ὅτι Σωκράτης τις ἐκεῖ *περιεφέρετο* (ἢ μάλλον κατ' Ἀριστοφάνη ἠωρεῖτο ἐπὶ κρεμάθρας) καὶ ὅτι ἔλεγεν ὅτι περιπατεῖ εἰς τὸν ἀέρα καὶ ὅτι ἄλλας πολλὰς μωρολογίας ἐφλυῖρει, *περὶ τῶν ὁποίων* (= ὧν περὶ) ἐγὼ οὐδόλως οὔτε πολὺ οὔτε ὀλίγον ἐννοῶ (: νοιώθω, καταλαμβάνω=ἐπαίω). Καὶ δὲν λέγω ταῦτα, διότι *δηθεν καταφρονῶ* (= ὡς ἀτιμάζων) τὴν τοιαύτην *ἐπιστήμην* (δηλ. τὴν ἀστρονομίαν), εἰάν τις εἶναι σοφὸς (: ἐπιστήμων) ὡς πρὸς τὰ τοιαῦτα, [φοβηθεῖς, (ἢ : ἐκ φόβου)] μὴ τρόπον τινα ἐγὼ ἤθελον *κατηγορηθῆ* (= δίκας φύγοιμι) *ὑπὸ τοῦ Μελήτου τοσοῦτον*: ἀλλὰ [λέγω ταῦτα ἀπλῶς], διότι ἐγὼ, ὡ *ἄνδρες Ἀθηναῖοι*, οὐδόλως *μετέχω* τούτων (δηλ. ταύτης τῆς ἐπιστήμης) (ἢ : διότι ἐγὼ δὲν γνωρίζω τίποτε ἐκ τούτων). *Μάρτυρας δὲ παρουσιάζω* (: φέρω=παρέχομαι) τοὺς πλείστους

ἐξ ὑμῶν αὐτῶν καὶ παρακαλῶ (: κρίνω ἀξιον, δίκαιον=ἀξιῶ) καὶ νὰ πληροφορηῖτε ἀλλήλους καὶ νὰ λέγητε, ὅσοι ποτὲ μέχρι τοῦδε ἔχετε ἀκούσει ἐμὲ νὰ διαλέγωμαι· πολλοὶ δ' ἐξ ὑμῶν εἶναι οἱ τοιοῦτοι (ἦτοι οἱ ἀκούσαντες ἐμὲ νὰ διαλέγωμαι)· λέγετε λοιπὸν ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον, ἐάν ποτε μέχρι τοῦδε ἤκουσέ τις ἐξ ὑμῶν ἐμὲ νὰ διαλέγωμαι περὶ τῶν τοιούτων ἢ ὀλίγον ἢ πολὺ καὶ ἐκ τούτων (δηλ. ἐκ τοῦ ὅτι οὐδέποτε τις ἐξ ὑμῶν ἤκουσέ με νὰ διαλέγωμαι περὶ τῶν τοιούτων) θὰ ἐννοήσητε ὅτι τοιαῦτα (δηλ. ψευδῆ) εἶναι καὶ τὰ ἄλλα, τὰ ὅποια οἱ πολλοὶ περὶ ἐμοῦ λέγουσιν. Δ'.— Ἄλλὰ ἀληθῶς (=γὰρ) οὔτε ἐκ τούτων [τῶν εἰρημένων] εἶναι τι [ἀληθές] (ἢ : οὐδὲν ὑπάρχει) οὔδὲ βεβαίως ἐάν παρά τινος ἔχητε ἀκούσει ὅτι ἐγὼ ἐπιχειρῶ νὰ διδάσκω ἀνθρώπους καὶ [ὅτι] χρήματα λαμβάνω [εἰσπράττω], οὐδὲ τοῦτο [εἶναι] ἀληθές. Ἄν καὶ (=ἐπει) τοῦτο βεβαίως μοὶ φαίνεται ὅτι εἶναι ὠραῖον (: ἐντιμον) [πράγμα], ἐάν τις θὰ ἠδύνατο (=οἷός τ' εἶη) νὰ διδάσκῃ ἀνθρώπους καθὼς ἀκριβῶς καὶ ὁ Γοργίας ὁ ἐκ τῆς πόλεως τῆς Σικελίας Λεοντίου καταγόμενος (=ὁ Λεοντίνος) καὶ ὁ Πρόδικος ὁ ἐκ τῆς νήσου Κέω (Τριῶς) καταγόμενος καὶ ὁ Ἰππίος ὁ ἐξ Ἡλιδος καταγόμενος. Διότι ἕκαστος ἐκ τούτων, ὧ ἄνδρες, εἶναι ἰκανὸς (=οἷός τ' ἐστὶ), πορευόμενος εἰς ἐκάστην τῶν πόλεων νὰ πείθῃ (=πέθουσιν· σχῆμα ἀνακόλουθον· ἀντὶ πείθειν) τοὺς νέους, εἰς τοὺς ὁποίους εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ μαθητεύωσι δωρεὰν (ἀνευ πληρωμῆς διδάκτρων=προδικα) εἰς ὅποιον ἂν ἐπιθυμῶσιν ἐκ τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν, ἀφοῦ ἐγκαταλείψωσι τὴν ἀκρόασιν ἐκείνων (τῶν συμπολιτῶν τῶν δηλ.), νὰ μαθητεύωσι παρ' αὐτοῖς (τοῖς σοφισταῖς δηλ.) δίδοντες χρήματα καὶ χάριν προσέτι νὰ γνωρίζωσι (=τούτων γὰρ ἕκαστος...προσειδέναί. Ἐνταῦθα ἔχομεν σχῆμα ἀνακόλουθον· ὁμαλῶς τὸ χωρίον θὰ εἶχε κατὰ σύνταξιν ὡς ἐξῆς : ἕκαστος γὰρ τούτων, ὧ ἄνδρες, οἷός τ' ἐστὶ, τῶν εἰς ἐκάστην τῶν πόλεων πείθειν τοὺς νέους, οἱ, ἔξεστι ξυνεῖναι προικαί, ὧ ἂν βούλωνται τῶν ἑαυτῶν πολιτῶν ἀπολιπόντας τὰς ξυνουσίας ἐκείνων [τῶν συμπολιτῶν] ξυνεῖναι σφίσι (τοῖς σοφιστοῖς) δίδοντας χρήματα καὶ προσειδένα χά-

ριν». Προσέτι δὲ (=ἐπει) καὶ ἄλλος ἀνὴρ εἶναι ἐκ Πάρου ἐν-
 ταῦθα σοφός, *περὶ τοῦ ὁποίου ἐγὼ ἔμαθον* (=ὄν ἐγὼ ἤρθό-
 μην) *οὗ ἦλθε καὶ διαμένει ἐν τῇ πόλει μας* (=ἐπιδημοῦντα).
 Διότι *ἔτυχε νὰ προσέλθω* (ἢ : τυχαίως προσῆλθον=ἔτυχον προ-
 σελθὼν) πρὸς ἄνδρα, ὅστις εἶχε πληρώσει χρήματα εἰς τοὺς σο-
 φιστὰς περισσότερα παρὰ πάντες ὁμοῦ οἱ ἄλλοι, δηλ. εἰς τὸν Καλ-
 λίαν, τὸν υἱὸν τοῦ Ἴππονίκου, [ὅστις τότε ἦτο εἰς τῶν ἐπιφανε-
 σιᾶτων καὶ πλουσιωτάτων Ἀθηναίων]· τοῦτον λοιπὸν *ἐξετάζων*
ἠρώτησα (=ἀνηρώμην) διότι ἔχει δύο υἱούς, — ὧ Καλλία». εἴ-
 πον ἐγὼ, «ἐάν μὲν οἱ δύο υἱί σου ἐγεννῶντο πῶλοι ἢ μόσχοι,
 θὰ ἠδυνάμεθα (=εἴχομεν ἂν) νὰ λάβωμεν καὶ νὰ μισθώσω-
 μεν (συντ. κατὰ παράταξ. καὶ σχῆμα προθύστερον ἀντί : μισθω-
 σάμενοι λαβεῖν) δι' αὐτοὺς ἐπιστάτην, ὅστις ἔμελλε νὰ καταστήσῃ
 αὐτοὺς ἀξιόους καὶ τελείους (=ἰγαθῶ) κατὰ τὴν ἀρμόζουσαν ἀ-
 ρετήν· θὰ ἦτο δὲ οὗτός τις [ἐκ τῶν ἱκανῶν] ἢ περὶ τὰ ἵππικὰ ἢ
 περὶ τὰ γεωργικά· τώρα δὲ ἐπειδὴ εἶναι ἄνθρωποι τίνα δια-
 νοεῖσαι (: κατὰ νοῦν ἔχεις) νὰ λάβῃς ἐπιστάτην (: παιδαγωγὸν)
 δι' αὐτούς; Τίς εἶναι ἐπιστήμων (εἰδήμων) τῆς τοιαύτης ἀρετῆς
 δηλ. καὶ τῆς καθιστώσεως (ἢ : ἀπεργαζομένης) τὸν ἄνθρωπον τέ-
 λειον καὶ τῆς καθιστώσεως τὸν πολίτην τέλειον; Διότι νομίζω
 ὅτις ἔχεις σκεφθῆ, διότι ἀπέκτησας υἱούς. Ὑπάρχει τις [εἰδήμων
 τῆς τοιαύτης ἀρετῆς, ἢ τις καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον τέλειον κλπ.],
 εἶπον ἐγὼ, ἢ οὐχί; Μάλιστα [ὑπάρχει], εἶπεν ἐκεῖνος (=ἢ δ' ὅς).
 Τίς, εἶπον ἐγὼ (=ἦν δ' ἐγὼ), καὶ ἐκ τίνος τόπου καὶ ἀντὶ πό-
 σου [μισθοῦ] διδάσκει;—ὁ Εὐήνος [ὁ ἐλεγειακὸς ποιητής], εἶπεν,
 ὦ Σώκρατες, ἐκ τῆς Πάρου [διδάσκων] ἀντὶ πεντακοσίων Ἀτ-
 τικῶν δραχμῶν (ἦτοι τεσσάρων χιλιάδων δραχμ. χρυσῶν σημερι-
 νῶν=πέντε μνῶν)». Καὶ ἐγὼ ἔμακάρισα τὸν Εὐήνον ἐὰν ἀληθέ-
 στατα (τῷ ὄντι=ὡς ἀληθῶς) ἔχει ταύτην τὴν τέχνην καὶ [ἐάν]
 οὕτω εὐτελῶς (: τόσον εὐθηνά=οὕτω ἔμμελῶς) διδάσκει. Καὶ
 ἐγὼ λοιπὸν ὁ ἴδιος θὰ ἐκαμάρωνα καὶ θὰ ὑπερηφανευόμην, ἐὰν
 ἐγνωρίζον ταῦτα, ἀλλὰ [τώρα δὲν καμαρώνω καὶ δὲν ὑπερηφα-
 νεύομαι (=νῦν οὐ καλλύνομαι οὐδ' ἀβρύνομαι)], διότι δὲν γνώ-
 ρίζω, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, [ταῦτα].

Ε'. — Ἰσως λοιπόν τις ἐξ ὑμῶν διακόψας [με] ἤθελεν ἐρωτή-
 σει (= ὑπολάβοι ἂν βραχυλογία ἀντί : ὑπολαβὼν ἂν ἔροιτο)·
 ἀλλ', ὦ Σώκρατες, τί πράγμα εἶναι αὐτὸ τὸ ἰδικόν σου (ἢ: τί
 εἶναι τὸ δίδον ἀφορμὴν ἐκ μέρους σου· ἢ: τίς εἶναι ἡ ὑπόθεσις
 σου = τὸ σὸν τί ἐστὶ πρᾶγμα) ; Ἐκ τίνος αἰτίας ἔχουσι προκύψει
 αὐταὶ αἱ κατὰ σοῦ κατηγορίαι ; Διότι βεβαίως (= δήπου) δὲν
 [δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῆ, ὅτι], ἐν ᾧ σὺ δὲν ἠσχολεῖσθαι εἰς τι
 περιεργότερον (ἐξαιρετικόν) ἢ οἱ ἄλλοι, ὅμως (= ἔπειτα) ἔχει
 γίνεαι τόση [κακὴ] φήμη καὶ [τόσος] λόγος περὶ σοῦ, [ἐὰν δὲν ἔκα-
 μνές τι διαφορητικὸν τῶν πολλῶν]· λέγε λοιπὸν πρὸς ἡμᾶς τί
 εἶναι [τοῦτο], ἵνα μὴ διανοώμεθα περὶ σοῦ ὅτι μᾶς κατέβη [ἀ-
 γνωσοῦντες τὰ ἀληθῆ αἰτία ἕνεκα τῶν ὁποίων ἐγένετο περὶ σοῦ τόση
 κακὴ φήμη]. Ὁ λέγων ταῦτα δὲ (= ταῦτι) φαίνεται μοι ὅτι λέγει
 δίκαια, καὶ ἐγὼ θὰ προσπαθῆσω νὰ ἀποδείξω εἰς ὑμᾶς, τί ἀράγε
 εἶναι τοῦτο τὸ ὁποῖον ἔχει προξενήσει εἰς ἐμὲ καὶ τὸ ὄνομα [Σω-
 κράτης ὁ σοφός, ὁ τῶν μειώρων φροντιστὴς κλ.] καὶ τὴν κα-
 τηγορίαν (ὅτι ποιῶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω, ὅτι οὐ νομίζω θεοὺς
 κλ.). Ἀκούετε λοιπὸν. Καὶ ἴσως μὲν θὰ φανῶ εἰς τινὰς ἐξ ὑμῶν
 ὅτι ἀστειεύομαι, νὰ εἰσθε ὅμως βέβαιοι, θὰ εἶπω πρὸς ὑμᾶς πᾶ-
 σαν τὴν ἀλήθειαν. Ἐγὼ δηλαδὴ (= γάρ), ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
 δι' οὐδεμίαν ἄλλην αἰτίαν παρὰ διὰ σοφίαν τινὰ ἀπέκτησα τοῦτο
 τὸ ὄνομα — Διὰ τὴν σοφίαν λοιπὸν ταύτην, [ἥ τις εἶναι (= οὐ-
 σαν)] ποία ; (= ποίαν δὲ σοφίαν· σύμπτυξις δύο προτάσεων :
 Λέγετε ὅτι διὰ σοφίαν ἐσχηκας τὸ ὄνομα τοῦτο ἢ Ἄσθη δὲ ἡ
 σοφία ποία τις σοφία ἐστὶ) ; Ακριβῶς ἐκείνη ἡ ὁποία εἶναι
 ἴσως ἀνθρωπίνῃ σοφία· διότι τρωπὸν πλησιάζω κατὰ ταύτην νὰ
 εἶμαι σοφός (= ἀνδρνεύω... σοφός). Οὗτοι δὲ ἴσως (= τάχα) [οἱ
 σοφισταί], τοὺς ὁποίους πρὸ ὀλίγου ἔλεγον (δηλ. ὁ Γοργίας, ὁ
 Πρόδικος, ὁ Ἰππίας καὶ Εὐθύνης), δύνανται νὰ εἶναι σοφοὶ κατὰ
 τινα μεγαλυτέραν σοφίαν παρὰ τὴν ἀρμόζουσαν εἰς ἄνθρωπον, ἢ,
 [ἐὰν τοῦτο τὸ ὁποῖον εἶπον περὶ αὐτῶν δὲν εἶναι πιστευτὸν] δὲν
 ἔχω τι ἄλλο νὰ εἶπω [περὶ ταύτης] (ἢ : δὲν ἠξέθρω ποίου εἰ-
 δους σοφίαν ἔχουσι)· διότι ἐγὼ τοῦλάχιστον δὲν γνωρίζω αὐτήν,
 ἀλλ' ὅστις λέγει [ὅτι ἐγὼ γνωρίζω ταύτην (= ἐμὲ ταύτην ἐπί-

στασθαι] και ψεύδεται και λέγει ἕνα διαβάλλη ἐμέ. *Και παρακαλῶ* (=καί μοι), ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ κάμητε θόρουβον μηδὲ ἂν φανῶ εἰς ὑμᾶς *ὅτι λέγω μέγα τι* (ἢ : ὅτι μεγαλαυχῶ=μέγα τι λέγειν) διότι τὸν λόγον, τὸν ὁποῖον ἠθέλον λέγει, δὲν θὰ εἶπω *ἰδικόν μου* (δηλ. ἐξ ἑμαντοῦ), ἀλλὰ θὰ ἀναφέρω [τὸν λόγον] *εἰς τὸν λέγοντα* (ἦτοι εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ, δηλ. τὸν Ἀπόλλωνα) [ὅστις εἶναι (=ὄντα)] *κατὰ τὴν κρῖσιν σας* (=ὑμῖν) *ἀξιόπιστος* (=ἀξιόχρεων). Διότι *τῆς σοφίας μου* (=τῆς ἐμῆς [σοφίας]), εἰάν δὰ ὑπάρχη σοφία τις και ὁποῖα [ὑπάρχει], μάρτυρα εἰς ὑμᾶς θὰ παράσχω τὸν θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς. Γνωρίζετε *δηλαδὴ* (=γάρ), *ὡς νομίζω* (=που), τὸν Χαιρεφῶντα. Οὗτος και ἰδικός μου φίλος ἦτο *ἐκ νεανικῆς ἡλικίας* (=ἐκ νέου) και *τῆς δημοκρατικῆς ὑμῶν μερίδος* (=και ὑμῶν τῷ πλήθει=και τῷ δήμῳ ὑμῶν), και ὡς φίλος [τῆς δημοκρατικῆς μερίδος] συνεξωρίσθη *τὴν πρόσφατην ταύτην* ἐξορίαν [ἦτις ἐγένετο τῷ 404—403 π. X. ἐπὶ τῶν τριάκοντα εἰς Μέγαρα, Θήβας και ἀλλαχοῦ] και μεθ' ὑμῶν ἐπανῆλθεν *ἐκ τῆς ἐξορίας εἰς τὴν πατρίδα* (=κατῆλθε). Και γνωρίζετε δά *ποίου χαρακτῆρος ἄνθρωπος* (=οἷος) ἦτο ὁ Χαιρεφῶν, *πόσον δηλ. ὀρμητικὸς* (=ὡς σφοδρὸς) *εἰς ὅ,τι ἠθέλεν ἐπιχειρήσει* (=ἐφ' ὅ,τι ὀρμήσειε). Και λοιπὸν ποτε ἐλθὼν και εἰς τοὺς Δελφοὺς ἐτόλμησε νὰ ἐρωτήσῃ τὸ μαντεῖον τοῦτο· και, ὅπερ [εἶπον και πάλιν] λέγω, μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες [Ἀθηναῖοι]· ἠρώτησε δηλ. εἰάν τις ἦτο ἐμοῦ σοφώτερος. *Ἐχρησιμοδότησεν* (ἀπεκρίθη=ἀνεῖλε) λοιπὸν ἡ Πυθία *ὅτι οὐδεὶς εἶναι σοφώτερος* [διὰ τῶνδε τῶν τριμέτρων στίχων :

σοφὸς Σοφοκλῆς, σοφώτερος Εὐριπίδης

ἀνδρῶν δ' ἀπάντων Σωκράτης σοφώτατος].

Και περὶ τούτων θὰ μαρτυρήσῃ πρὸς ὑμᾶς οὗτος δὰ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ [Χαιρεκράτης], ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἔχει ἀποθάνει.

ζ'.—Σκέφθητε δὲ ἕνεκα τίνων [αἰτίων] ταῦτα λέγω· [λέγω δὲ ταῦτα], διότι μέλλω νὰ *σᾶς διαφωτίσω* (=διδάξω ὑμᾶς) ἐκ τίνος αἰτίας ἢ κατ' ἐμοῦ κατηγορία ἔχει γίνει. Ἀφοῦ δηλ. ἤκουσα ταῦτα ἐγὼ ἐσκεπτόμην ὡς ἐξῆς· τί *ἔρα* γε λέγει ὁ θεός, και τί *ἔρα* γε *αἰνιγματωδῶς δηλοῖ* (: αἰνίττεται) ; Διότι ἐγὼ *συναι-*

σθάνομαι εἰς τὸν ἑαυτὸν μου (=σύννοια ἐμαντιῶ) ὅτι δὲν εἶμαι οὔτε πολὺ οὔτε ὀλίγον σοφός τί ἄρα γε λοιπὸν ἐννοεῖ (=λέγει) ἀποφαινόμενος (=φάσκων) ὅτι ἐγὼ εἶμαι σοφώτατος; Διότι βεβαίως δὲν ψεύδεται· διότι δὲν εἶναι *συνήθεια* (=θέμις) εἰς αὐτὸν [να ψεύδεται]. Καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἠπόρουν, τί ἄρα γε ἐννοεῖ, ἔπειτα μετὰ *μεγίστης βίας* (δυσκολίας) [=μόγισ πάνυ=πάνυ μόγισ] ἐτράπην εἰς ἐξέτασιν αὐτοῦ (τῷ χρησμῷ δηλ., τί λέγει ἢ τί νοεῖ ὁ θεὸς ταῦτα λέγων) τοιαύτην τινα. Ἦλθον πρὸς τινα ἐκ τῶν νομιζομένων ὅτι εἶναι σοφοί, *ἵνα* ἐνταῦθα περισσώτερον *παρὰ εἰς ἄλλο τι μέρος* (=εἵπερ πού) ἀποδείξω ὅτι οἱ λόγοι τοῦ μαντείου δὲν συμφωνοῦσι μὲ τὰ πράγματα (=ἐλέγξων τὸ μαντεῖον) καὶ φανερώσω εἰς τὸν χρησμόν, ὅτι οὗτος δὲ εἶναι σοφώτερος ἐμοῦ, σὺ δὲ (ὧ χρησμὲ) ἔλεγες ἐμὲ [σοφώτερον]. *Ἐξετάζων λοιπὸν τοῦτον διὰ τῆς συζητήσεως* (=διασκοπῶν οὖν τοῦτον)—διότι οὐδόλως ἔχω ἀνάγκην νὰ ἀναφέρω αὐτὸν διὰ τοῦ ὀνόματος, (νὰ *ὀνομάζω* αὐτὸν=ὀνόματι λέγειν), ἦτο δέ τις ἐκ τῶν πολιτικῶν —*μὲ τὸν ὅποιον* (=πρὸς ὄν), ἐξετάζων ἐγὼ, ἔπαθον τοιοῦτόν τι, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ὅτε συνδιελεγόμην πρὸς αὐτόν, ἐνόμισα ὅτι οὗτος ὁ ἀνὴρ ἐφαίνετο μὲν ὅτι ἦτο σοφός καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς ἀνθρώπους καὶ μάλιστα εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλὰ [ὅτι] δὲν ἦτο· καὶ τότε (=ἔπειτα) προσεπάθουν νὰ δεικνύω πρὸς αὐτόν ὅτι ἐνόμιζε μὲν ὅτι ἦτο σοφός, ἀλλ' [ὅτι] δὲν ἦτο. *Ἐκ ταύτης λοιπὸν τῆς αἰτίας* (=ἐντεῦθεν οὖν) ἐγενόμην μισητὸς καὶ ὑπὸ τούτου καὶ ὑπὸ πολλῶν ἐκ τῶν παρόντων. *Ἀπερχόμενος δὲ λοιπὸν [ἐκ τούτου] ἐσκεπτόμην κατ' ἑμαυτόν*, ὅτι τούτου μὲν τοῦ ἀνθρώπου ἐγὼ εἶμαι σοφώτερος· διότι φαίνεται (=κινδυνεύει) μὲν ὅτι οὔτε ὁ εἷς οὔτε ὁ ἕτερος ἐξ ὑμῶν γνωρίζει τι καλὸν καὶ ἀγαθόν, ἀλλ' οὗτος μὲν νομίζει ὅτι γνωρίζει καὶ τι, ἂν καὶ δὲν γνωρίζει, ἐγὼ δὲ, καθὼς *πράγματι* (=οὖν) δὲν γνωρίζω, [οὕτως] οὐδὲ νομίζω [ὅτι γνωρίζω]· φαίνομαι λοιπὸν ὅτι τούτου τοῦλάχιστον [τοῦ πολιτικοῦ] εἶμαι κατ' ὀλίγον τι σοφώτερος, δηλ κατ' αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ἐκεῖνα τὰ ὅποια δὲν γνωρίζω, οὐδὲ νομίζω ὅτι γνωρίζω. Ἀπ' ἐδῶ ἐπορευόμην πρὸς ἄλλον ἐκ τῶν νομιζομένων ὅτι εἶναι σοφώτεροι ἐκείνου *καὶ τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐφάνησαν εἰς*

ἐμὲ (ἧ : καὶ τὴν αὐτὴν γνώμην ἐσχημάτισα [καὶ περὶ τούτου]) καὶ ἔδω καὶ ὑπ' ἐκείνου καὶ ὑπ' ἄλλων πολλῶν ἔγινα μισητός. Ζ'.—Μετὰ ταῦτα λοιπὸν ἐπορευόμην πλέον κατὰ σειράν (=ἐφεξῆς) αἰσθανόμενος μὲν καὶ λυπούμενος καὶ φοβούμενος ὅτι ἐγιγνώμην μισητός ἀλλ' ὄμως ἀναγκαῖον [μοί] ἐφαίνετο ὅτι εἶναι τὴν ἀπόκρισιν τοῦ θεοῦ (δηλ. τὸν τοῦ Ἀπόλλωνος χρησμὸν—τὸ τοῦ θεοῦ) νὰ νομίζω πλείστης τιμῆς ἀξίαν (: νὰ προτιμῶ κατ' ἐξοχὴν). [Καλὸν ἐφαίνετό μοι (=ἔδοκει μοι)] λοιπὸν ὅτι πρέπει νὰ πορεύωμαι (=ἰτέον=χορῆσαι ἰέναι) πρὸς ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς φαινομένους ὅτι γνωρίζουσι κάτι τι, ἐξετάζων (=σκοποῦντι) τὸν χρησμὸν, τί [οὗτος] ἐννοεῖ. Καὶ μὰ τὸν κύνα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,—διότι πρέπει πρὸς ὑμᾶς νὰ λέγω τὴν ἀλήθειαν—ἀληθῶς (τφόντι = ἡ μὴν) ἐγὼ ἔπαθον τοιοῦτόν τι (ἧ : τοιαύτην τινὰ γνώμην ἐσχημάτισα)· οἱ μὲν δηλ. διακρινόμενοι [ὡς πρὸς τὴν σοφίαν] (=οἱ μὲν μάλιστα εὐδοκιμοῦντες) ἐφάνησαν εἰς ἐμέ, ὅσους ἐξήταζον (ἠρεύνων=ζητοῦντι) κατὰ τὴν ἐντολήν τοῦ θεοῦ ὅτι ἐστεροῦντο (=ἐνδεεῖς εἶναι) σχεδὸν (=ὀλίγου δεῖν) τοῦ πλείστου [μέρους τῆς σοφίας], ἄλλοι δέ, ἂν καὶ ἐφαίνοντο κατώτεροι [ὡς πρὸς τὴν σοφίαν] [ἐφάνησαν εἰς ἐμέ (=ἔδοξάν μοι)] ὅτι ἦσαν ἀνώτεροι (=ἐπιεικέστεροι) εἰς τὸ νὰ εἶναι σοφοὶ (: ὡς πρὸς τὴν σοφίαν=πρὸς τὸ φρονίμως ἔχειν). Πρέπει λοιπὸν νὰ σᾶς περιγράψω (: ἐκθέσω=ἐπιδειξῆαι ὑμῖν) τὴν [κατὰ τὴν πόλιν πρὸς ἔλεγχον τοῦ μαντείου] περιπλάνησίν μου, ὡς ἂν βαρεῖς τινὰς μόχθους ὑπέμεινον, ἵνα μὴ γίνῃ (μείνη) ἀνεξέταστος ἡ μαντεία ὑπ' ἐμοῦ (ἧ : ἵνα ἡ μαντεία καὶ ἐλεγχθῆ [εὐκόλως] ὑπ' ἐμοῦ). Διότι μετὰ τοὺς πολιτικούς ἐπορευόμην πρὸς τοὺς ποιητὰς καὶ τοὺς τῶν τραγῳδιῶν [τοιούτους] καὶ τοὺς τῶν διθυράμβων (ἦτοι τοὺς ποιητὰς ἁσμάτων σφοδρῶν καὶ ἐνθουσιωδῶν ψαλλομένων ὑπὸ χοροῦ κατὰ τὰς ἐορτὰς τοῦ Διονύσου περίξ τοῦ βωμοῦ) καὶ τοὺς ἄλλους [ποιητὰς, τοὺς ἀσχολουμένους δηλ. εἰς ἄλλα εἶδη ποιήσεως] νομίζων ὅτι θὰ καταλάβω ἔδω ἐπ' αὐτοφώρῳ τὸν ἑαυτὸν μου (ἧ : νομίζων ὅτι θὰ εὔρω παρ' αὐτοῖς ὀφθαλμοφανῶς τὸν ἑαυτὸν μου) ὅτι εἶμαι ἀμαθέστερος ἐκείνων. Δαμβάνων λοιπὸν ἀνά χεῖρας καὶ διε-

ξερχόμενος [κατ' ἰδίαν] τὰ ποιήματα αὐτῶν (= ἀναλαμβάνων αὐτῶν τὰ ποιήματα) ἐκεῖνα τὰ ὅποια μοι ἐφαίνοντο ὅτι ἐπιτυχέστατα εἶχον πραγματευθῆ οὗτοι (: ὅτι ἦσαν τὰ ἀριστά αὐτῶν= μάλιστα πεπραγματεῦσθαι αὐτοῖς), [δὲσάκις ἐτύχαινε νὰ συναντήσω τοὺς ποιητὰς] κατ' ἐπανάληψιν ἠρώτων (= διηρώτων ἄν· ὁ ἄν σημαίνει ἐνιαῦθα τὴν ἀοριστίαν τοῦ χρόνου καὶ τὴν ἐπανάληψιν) αὐτούς, τί ἐνόουν [διὰ τῶν ποιημάτων αὐτῶν], ἵνα συγχρόνως καὶ μανθάνω τι παρ' αὐτῶν. Ἐντρέπομαι λοιπόν, ὦ ἄνδρες, νὰ σᾶς εἶπω τὴν ἀλήθειαν· ἀλλ' ὅμως πρέπει νὰ εἶπω [ταύτην]. Διὰ νὰ εἶπω δηλαδὴ συντόμως, *ὅλοι ἐν γένει οἱ [κατὰ τὰς συζητήσεις ἐκάστοτε] παρόντες θὰ ἔλεγον, περὶ ἐκείνων τὰ ὅποια αὐτοὶ [οἱ ποιηταὶ] εἶχον ποιήσει, σχεδὸν* (= ὀλίγου [δεῖν]) *ὀρθότερα αὐτῶν* (= ἅπαντες οἱ παρόντες ἔλεγον ἄν, περὶ ὧν αὐτοὶ ἐπεποιήκεσαν, ὀλίγου [δεῖν] βέλτιον αὐτῶν). Ἐσχημάτισα λοιπόν καὶ περὶ τῶν ποιητῶν ἐν ὀλίγῳ [χρόνῳ] τὴν ἐξῆς γνώμην, ὅτι δηλ. δὲν ἐποίουν ἐκ σοφίας ὅσα ἐποίουν, ἀλλ' [ἐποίουν] ἔνεκα φυσικῆς τινος ἐμπνεύσεως (= φύσει τινί) καὶ ἔνεκα θείας τινὸς ἐμπνεύσεως (= καὶ ἐνθουσιάζοντες), καθὼς οἱ μαντεύοντες κατὰ θεῖαν ἐμπνευσίν (= οἱ θεομάντις) καὶ οἱ δίδοντες χρησμούς· διότι καὶ οὗτοι λέγουσι μὲν πολλὰ καὶ καλὰ, δὲν γνωρίζουσιν ὅμως οὐδὲν ἐξ ὧν λέγουσι. Τοιοῦτον τι πάθος ἐφάνησαν εἰς ἐμὲ ὅτι εἶχον πάθει καὶ οἱ ποιηταὶ· καὶ συγχρόνως ἐνόησα ὅτι αὐτοὶ, *διδέει ἦσαν ποιηταὶ* (: ἔνεκα τῆς ποιήσεως= διὰ τὴν ποίησιν), *ἐνόμιζον* ὅτι ἦσαν σοφώτατοι ἐκ τῶν ἀνθρώπων καὶ κατὰ τὰ ἄλλα, κατὰ τὰ ὅποια δὲν ἦσαν [σοφοί]. Ἀπηρχόμην λοιπόν καὶ ἀπὸ ἐδῶ νομίζων *ὅτι εἶμαι ὑπέρτερος* (= περιγεγονέναι) [τῶν ποιητῶν] *κατὰ τὸ ἴδιον* (= τῷ αὐτῷ), *κατὰ τὸ ὅποιον ἀκριβῶς* (= ὄπερ) [*εἶχον ὑπεριτερῆσει* (περιγεγόνειν)] καὶ τῶν πολιτικῶν (1).

Η'.—*Τελευταῖον* (= τελευτῶν· μτχ. μετ' ἐπιρρ. σημ.) λοιπόν ἐπορευόμην πρὸς τοὺς τεχνίτας (ἢ : πρὸς τοὺς διὰ χειρῶν ἐργα-

(1) Εἶναι δὲ τοῦτο τὸ «*ἂ μὴ οἶδα οὐδὲ οἶομαι εἰδέναί, ἐκεῖνοι δὲ οἶονται εἰδέναί οὐκ εἰδότες*».

ζομένους). διότι *συνησθανόμην τὸν ἑαυτὸν μου* (= ξυνηθῆ ἑ-
 μαιῶ) ὅτι δὲν ἐγνώριζον τίποτε, διὰ τὰ νὰ εἶπω ἐν συντόμῳ, ἤξευ-
 ρον δὲ ὅτι θὰ εὑρισκον τούτους τοὺλάχιστον νὰ γνωρίζωσι πολλὰ
 καὶ καλά. Καὶ εἰς τοῦτο μὲν δὲν ἠπατήθη, ἀλλ' ἐγνώριζον ἐκεῖ-
 να τὰ ὅποια ἐγὼ δὲν ἐγνώριζον (: ἠγνούουν) καὶ κατὰ τοῦτο
 (δηλ. κατὰ τὰς γνώσεις τοῦ ἐπαγγέλματός των) [ἦσαν] σοφώτεροί
 [μου]. Ἄλλ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μοὶ ἐφάνησαν ὅτι εἶχον [καὶ
 οἱ χειροτέχνη οὗτοι] τὸ ἴδιον ἐλάττωμα, τὸ ὅποιον [εἶχον] καὶ οἱ
 ποιηταὶ καὶ οἱ καλοὶ *τεχνῖται οἱ μετερχόμενοι τὸ ἐπάγγελμά
 των πρὸς δημοσίαν ἢ κοινὴν χρῆσιν* (ὡς λ. χ. οἱ τέκτονες,
 χαλκεῖς κλ.) (= δημιουργοί): ἕκαστος δηλ. *διότι εἰργάζετο τὴν
 τέχνην του εἰς τὴν ἐντέλειαν* (: διὰ τὴν καλὴν ἐξεργασίαν τῆς
 τέχνης του = διὰ τὸ τὴν τέχνην καλῶς ἐξεργάζεσθαι), εἶχε τὴν ἀξίω-
 σιν ὅτι καὶ κατὰ τὰ ἄλλα τὰ σπουδαιότατα [ἦτοι τὰ ἀφορῶντα
 τὴν διοίκησιν τῆς πόλεως (= τὰ πολιτικά)] εἶναι σοφώτατος καὶ
 αὐτῇ ἢ ἔλλειψις (ἦ: καὶ τοῦτο τὸ ἑμάρτημα, ἐλάττωμα—αὐτῇ
 ἢ πλημμέλεια) αὐτῶν ἐπεσκίαζεν (= ἀπέκρυπτε) ἐκείνων τὴν
 [περὶ τὴν τέχνην των] σοφίαν ὥστε ἐγὼ ἠρώτων κατ' ἐπανάλη-
 ψιν ἑμαυτὸν ἐν *δίῳμαι καὶ πρὸς χάριν τοῦ χρησιμοῦ* (= ὑπὲρ
 τοῦ χρησιμοῦ), ποῖον ἐκ τῶν δύο ἤθελον ἤθελον προτιμήσει
 (= δεξαίμην ἔν), *ἐὰν ἤθελέ μοι προβληθῇ ἐκλογὴ* (= εἰ μοι
 αἴρεσις γένοιτο)), 1) νὰ εἶμαι τοιοῦτος, ὅποιος εἶμαι, χωρὶς νὰ
 εἶμαι μηδαμῶς (= μήτε τι) σοφὸς ὡς πρὸς τὴν σοφίαν ἐκείνων,
 μήτε ἀμαθὴς ὡς πρὸς τὴν ἀμάθειαν ἢ 2) νὰ ἔχω καὶ τὰ δύο, τὰ
 ὅποια ἐκεῖνοι ἔχουσιν; Ἀπεκρίθη λοιπὸν πρὸς ἑμαυτὸν καὶ
 πρὸς τὸν χρησμόν ὅτι ὠφελεῖ με νὰ εἶμαι ὅποιος εἶμαι.

Θ'.— Ἐνεκα ταύτης λοιπὸν τῆς ἐξετάσεως, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
 πολλὰ μὲν μίση ἔχω ἀποκηθήσει ἐγὼ (ἦ: ἔχουσι γίνεαι κατ' ἐμοῦ)
 καὶ μάλιστα ἀγριώτατα (= οἷαι χαλεπώταται) καὶ βαρύντατα,
 ὥστε [ἄφ' ἑνὸς μὲν] πολλὰ *διαβολικὰ πλάσματα (ἢ μυθεύ-
 ματα) ὑπὸ τοῦ μίσους ὑπαγορευόμενα νὰ ἔχωσι προέλ-
 θῃ* = ὥστε πολλὰς... γεγονέται), [ἄφ' ἑτέρου δὲ] νὰ ἔχω τοῦτο
 τὸ ὄνομα, ὅτι δηλ. εἶμαι σοφὸς (= εἶναι σοφὸς· ἀντί: εἶναι
 σοφόν). Ἐνταῦθα ὁ Σωκράτης μετεχειρίσθη τὴν πτώσιν ἐκεί-

την, τὴν ὁποίαν μετεχειρίζοντο καὶ οἱ ἐπὶ διαβολῇ ὀνομάζοντες αὐτόν: *ἰδοὺ ὁ σοφός! ἔρχεται ὁ σοφός! τοιαῦτα διδάσκει ὁ σοφός!* Διότι νομίζουσιν οἱ ἐκάστοτε παρόντες ὅτι *ἐγὼ αὐτός* (=αὐτόν) εἶμαι σοφός κατὰ ταῦτα, κατὰ τὰ ὁποῖα *ἤθελον ἐξελέγξει* (=ἐλέγξω αὐν) ἄλλον τοῦτο δὲ [δὲν ἔχει οὕτω, ἀλλ' ὡς ἐξῆς] (=τὸ δὲ [οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλ' ὥδε]): φαίνεται (=κινδυνεύει), ὧ ἄνδρες, ὅτι τρώντι ὁ θεὸς εἶναι σοφός καὶ ὅτι ἐν τῷ χρησμῷ τούτῳ ἐννοεῖ τοῦτο, ὅτι δηλ. ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ὀλίγην τινὰ ἀξίαν ἔχει, *μᾶλλον δὲ οὐδεμίαν* (=αἰ οὐδενός): καί φαίνεσθαι [οὕτως], ὅτι δὲν λέγει περὶ τοῦ Σωκράτους τοῦτο (ὅτι δηλ. εἶναι τρώντι σοφός), ἀλλ' ὅτι ἔχει μεταχειρισθῆ τὸ ἰδικόν μου ὄνομα, φέρων ἐμὲ ὡς παράδειγμα, ὡς εἴαν ἤθελεν εἶπει: ὅτι οὗτος ἐξ ὑμῶν, ὧ ἄνθρωποι, εἶναι σοφώτατος, ὅστις ἔχει κατανοήσει καθὼς ὁ Σωκράτης, ὅτι τῇ ἀληθείᾳ οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχει ὡς πρὸς τὴν σοφίαν. **Ταῦτα** λοιπὸν ἐγὼ μὲν ἀκόμη καὶ τώρα περιερχόμενος **ζητῶ** καὶ ἐξετάζω κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, αὐν νομίζω ὅτι κανεῖς καὶ ἐκ τῶν κατοίκων τοῦ ἄστεως καὶ ἐκ τῶν ξένων εἶναι σοφός. Καὶ ὁπόταν δὲν μοι φαίνεται [ὅτι εἶναι σοφός] *ἐκτελῶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ* (=τῷ θεῷ βοηθῶν) [ὅπερ ἦτο νὰ ἐννοήσῃ πᾶς τις ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη σοφία οὐδεμίαν ἔχει ἀξίαν καὶ ἐπομένως δέον νὰ μὴ ὑπεραίρηται] *κάμνω φανερόν [εἰς αὐτόν]* (: τοῦ δίδω νὰ ἐννοήσῃ=ἐνδείκνυμαι [αὐτῷ]) ὅτι δὲν εἶναι σοφός. Καὶ ἔνεκα ταύτης τῆς ἀσχολίας δὲν ἔχει δοθῆ εἰς ἐμὲ *εὐκαιρία* (=σχολή) νὰ πρῶξω τι ἀξίον λόγου οὔτε ἐκ τῶν τῆς πόλεως, οὔτε ἐκ τῶν οἰκείων, ἀλλ' εἶμαι ἐν ἀπειρώσει *μεγάλη* (: ἐν μεγίστῃ) *πενία, διότι ὑπηρετῶ τὸν θεόν* (=διὰ τὴν τοῦ θεοῦ λατρείαν=ἄτε τὸν θεὸν λατρεύω).

Ι'.—Πρὸς δὲ τούτοις οἱ νέοι *αὐθόρμητοι* [καὶ οὐχὶ θηροσόμενοι ὑπὸ τῶν σοφιστῶν] (=αὐτόματοι) *ἀκολουθοῦντες κατόπιν μου* (=ἐπακολουθοῦντές μοι), ὅσοι μάλιστα ἔχουν εὐκαιρίαν, δηλ. οἱ υἱοὶ τῶν πλουσιωτάτων, χαίρουσιν νὰ ἀκούωσιν, ὅταν ἐξετάζονται [ὑπ' ἐμοῦ] οἱ ἄνθρωποι καὶ αὐτοὶ πολλάκις ἐμὲ μιμοῦνται, *καὶ οὔτω* (=εἶτα) ἐπιχειροῦσι νὰ ἐξετάζωσιν ἄλλους

καὶ τότε (=κάπειτα), νομίζω, εὐρίσκουσι πολλὴν ἀφθονίαν ἀνθρώπων, οἵτινες νομίζουσι μὲν ὅτι γνωρίζουσι κάτι τι, γνωρίζουσι δὲ ὀλίγα ἢ οὐδὲν. Ἐκ ταύτης λοιπὸν τῆς αἰτίας (=ἐν-τεῦθεν οὖν) οἱ ὑπ' αὐτῶν (τῶν νέων δηλ.) ἐξεταζόμενοι ὁργίζονται κατ' ἐμοῦ, ἀλλ' οὐχὶ καθ' ἑαυτῶν καὶ λέγουσι ὅτι ὁ Σωκράτης εἶναι εἰς ἐκ τῶν μισρωτάτων (ἀσεβεσιάτων) (=μισρωτάτος τις) καὶ [δοτὶ] διαστρέφει [διὰ τῆς διδασκαλίας του] τὰ τῶν νέων φρονήματα (=διαφθείρει τοὺς νέους)· καὶ ὅτιαν τις ἐξωτῆ αὐτοῦς, τί πράττων [εἶναι μισρωτάτος] καὶ τί διδάσκων [διαφθείρει τοὺς νέους], δὲν δύναται μὲν νὰ εἰπωσι τίποτε, ἀλλ' ἀγνοοῖσιν, ἵνα δὲ μὴ φαίνωνται ὅτι εὐρίσκονται ἐν ἀμηχανίᾳ [δικαιολογιῶν] (=ἀπορεῖν [λόγων]), λέγουσι τὰς κατὰ πάντων τῶν φιλοσοφούντων προχείρους ταύτας κατηγορίας, δηλ. ὅτι [διαφθείρει τοὺς νέους διδάσκων αὐτοῦς νὰ ἀνερευῶσι] τὰ οὐράνια καὶ τὸ ὑποκάτω τῆς γῆς καὶ νὰ μὴ πιστεύωσι τοὺς διὰ νόμου καθιερωμένους θεοὺς καὶ τὸ ἄδικον νὰ παριστῶσιν ὡς δίκαιον. Διότι τὴν ἀλήθειαν νομίζω, δὲν θὰ ἤθελον νὰ λέγωσι, διότι γίνονται φανεροὶ ὅτι πράγματι μὲν πιστεύουσι (=προσποιούμενοι) ὅτι γνωρίζουσιν, ἀλλ' ὅτι δὲν γνωρίζουσι τίποτε. Ἐπειδὴ λοιπὸν, νομίζω, εἶναι (=ἅτε ὄντες) φιλόδοξοι (=φιλότιμοι) καὶ ὀρηκτικοὶ καὶ πολλοὶ καὶ ἐπειδὴ λέγουσι (=ἅτε λέγοντες) περὶ ἐμοῦ ἐκ συμφώνου (=συντεταγμένως· ἡ λέξις εἶναι εἰλημμένη ἐκ τῶν στρατιωτικῶν παρατάξεων) καὶ πειστικῶς (=πιθανῶς), ἔχουσι γεμίσει τὰ ὄτια ὑμῶν (:βοῦζουσι τὰ ὄτια ὑμῶν ἐκ τῶν λόγων των) καὶ πρὸ πολλοῦ καὶ τώρα σφοδρῶς κατηγοροῦντες. Ἐκ τούτων τῶν γεγονότων (ἢ: ἐκ ταύτης τῆς κατ' ἐμοῦ καταδρομῆς=ἐκ τούτων) [λαβὼν ἀφορμὴν] καὶ ὁ Μέλητος ἐπετέθη κατ' ἐμοῦ καὶ ὁ Ἄνυτος καὶ ὁ Λύκων, ὁ μὲν Μέλητος ἀγανακτῶν ἐν ὀνόματι (ἢ: διὰ λογαριασμόν) τῶν ποιητῶν (=ὑπὲρ τῶν ποιητῶν), ὁ δὲ Ἄνυτος ἐν ὀνόματι τῶν τεχνιτῶν (βιομηχάνων) [καὶ τῶν πολιτικῶν], ὁ δὲ Λύκων ἐν ὀνόματι τῶν ἡτιόρων ὥστε, ὅπερ (: καθὼς) ἐν ὀρχῇ τῆς [πρὸς τοὺς πρώτους καὶ ἀρχαιοτέρους κατηγοροῦς] κατηγορίας μου (=ἀρχόμενος) ἔλεγον, ἤθελον θαυμάζει. ἐν ἡδονάμην (=οἷός τ' εἶην)

νά αφαιρέσω ἐξ ὑμῶν ταύτην τὴν περὶ ἐμοῦ κακὴν ὑπόληψιν ἐν τόσον ὀλίγῳ χρόνῳ, ἐν ᾧ εἶναι τόσον πολλή. *Τὰ ἀληθῆ* (: ἡ καθαρά ἀλήθεια), ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι' ὑμᾶς εἶναι ταῦτα καὶ ἐγὼ λέγω [ταύτην τὴν καθαρὰν ἀλήθειαν] χωρὶς νὰ ἀποκρούσω [πρὸς ὠφέλειάν μου] ἀπὸ ὑμᾶς οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν (: οὔτε πολὺ, οὔτε ὀλίγον) καὶ χωρὶς ἐκ φόβου νὰ παρασιωπήσω (=οὐδ' ὑποστειλάμενος). Ἄν καὶ γνωρίζω σχεδὸν ὅτι διὰ αὐτὰ ταῦτα (ἢ : ἔνεκα τῶν ἰδίων τούτων, τῶν ὅσων δηλ. ἄρτι ἐξέβηκα ἢ : διὰ τὴν ἀλήθειαν=τοῖς αὐτοῖς) γίνομαι μισητός· τοῦτο δὲ (=ὄ) καὶ εἶναι τρανοτάτη ἀπόδειξις ὅτι λέγω ἀληθῆ καὶ ὅτι ἡ κατ' ἐμοῦ κατηγορία εἶναι αὕτη, καὶ [ὅτι] τὰ αἷτια εἶναι ταῦτα. Καὶ ἐὰν τώρα καὶ ἐὰν ἔπειτα ἐξετάσητε ταῦτα, θὰ εὔρητε [ὅτι ἔχουσιν] οὕτως.

β' ΑΝΑΣΚΕΥΗ ΤΗΣ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΗΣ ΤΟΥ ΜΕΛΗΤΟΥ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ (ΚΕΦ. ΙΑ'—ΚΒ')

1) Ἀνασκευὴ ἀρνητικῆ (Κεφ. ια'—ιβ')

Ἦτοι οὐκ ὁ Σωκράτης δὲν ἦτο τοιοῦτος, οὐδ' ἔλεγεν οὐδ' ἔπραττε τοιοῦτα ὁποῖα τοῦ κατηγοροῦσι.

ΙΑ'.—Περὶ ἐκεῖνων μὲν λοιπὸν [τῶν κατηγοριῶν], τὰς ὁποίας οἱ πρῶτοί μου [ἄγνωστοί] κατήγοροι κατηγοροῦν ταῦτα (=αὕτη καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ κατηγορούμενον ἀπολογία) εἶναι ἱκανὴ ἀπολογία ἐνώπιον ὑμῶν (= πρὸς ὑμᾶς). Πρὸς δὲ τὸν Μέλητον τὸν χρηστὸν καὶ φιλόπατριν (ἢ : τὸν διαρρηγνύοντα τὰ ἱμάτιά του—τὸν ἀγωνιζόμενον—διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πατρίδα), ὡς λέγει [ἑαυτὸν] καὶ [πρὸς] τοὺς ὑστέρους [κατηγοροὺς] μετὰ ταῦτα θὰ προσπαθῆσω νὰ ἀπολογῶμαι. *Πάλιν λοιπὸν* (= αὐθις γὰρ δὴ), ὡς ἐὰν ἦσαν οὗτοι ἄλλοι κατήγοροι, ἃς λάβωμεν πάλιν τὴν ἐνορκίον γραπτὴν κατηγορίαν (= τὴν ἀνωμοσίαν) τούτων. Ἔχει δὲ περίπου [αὕτη] ὡς ἐξῆς: *Λέγει [ἡ ἐνορκος γραπτὴ κατηγορία, ὅτι ὁ Σωκράτης εἶναι ἀδίκος, διότι καὶ τοὺς νέους διαφθείρει [διὰ τῆς διδασκαλίας του] καὶ διότι δὲν λατρεύει τοὺς θεοὺς, τοὺς ὁποίους ἡ πόλις διὰ*

νόμον ἔχει καθιερώσει, ἀλλὰ [λατρεύει] ἄλλους νέους θεούς. Τὸ μὲν λοιπὸν ἀντικείμενον τῆς κατηγορίας (= τὸ μὲν δὴ ἐγκλημα) τοιοῦτον εἶναι. Τούτου δὲ τοῦ ἀντικείμενου τῆς κατηγορίας ἄς ἐξετάσωμεν ἐν ἑκαστον [μέρος]. Λέγει δηλαδή, ὡς γνωστὸν (=δή), ὅτι εἶμαι ἄδικος, διότι [διὰ τῆς διδασκαλίας μου] διαφθείρω τοὺς νέους. Ἐγὼ δὲ τοῦλάχιστον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λέγω ὅτι ὁ Μέλιτος εἶναι ἄδικος, διότι μὲ τὰ σπουδαία [πράγματα] (= σπουδῆ) ἀστειεύεται (= χαριεντίζεται), καθ' ὅτι ἀπερισκέπτως (: μὲ ἐλαφρὸν συνείδησιν = ῥαδίως) φέρει εἰς δίκας (: σύρει εἰς τὰ δικαστήρια=εἰς ἀγῶνα καθιστάς) ἀνθρώπους προσποιούμενος ὅτι σπουδαιολογεῖ (διαφέρεται) καὶ φροντίζει περὶ πραγμάτων, περὶ τῶν ὁποίων οὐδόλως ποτὲ μέχρι τοῦδε ἐφρόντισεν οὕτως. Ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, θὰ προσπαθῆσω καὶ εἰς ὑμᾶς νὰ καταστήσω φανερόν.

IB'.—Καὶ ἀφοῦ ἐλθῆς εἰδῶ [εἰς τὸ πέδιον] (=δεῦρο· βραχυλ.=δεῦρο ἐλθῶν), ὦ Μέλιτε, εἰπὲ πρὸς χάριν μου (: παρακλιῶ=μου): ἄλλο τι [συμβαίνει] ἢ [τὸ ἐπόμενον;]: δηλ. παρὰ πολὺ διαφέρεσαι (: πάσης τιμῆς ἄξιον νομίζεις = περὶ πολλοῦ ποιεῖ), πῶς οἱ νεώτεροι θὰ εἶναι ὅσον τὸ δυνατόν ἠθικώτατα μεμορφωμένοι (=ὡς βέλτιστοι);

M.—Μάλιστα (ἢ: ἐγὼ τοῦλάχιστον [παρὰ πολὺ διαφέρομαι περὶ τῆς τὰ μάλιστα ἠθικῆς τῶν νέων μορφώσεως]).

Σ.—Ἐλα λοιπὸν τώρα εἰπὲ πρὸς τοὺτους [τοὺς δικαστάς], τίς καθιστᾷ αὐτοὺς ἠθικωτέρους; Διότι [εἶναι] φανερόν, ὅτι γνωρίζεις, ἐπειδὴ διαρκῶς βεβαίως φροντίζεις [τίς καθιστᾷ αὐτοὺς ἠθικωτέρους]. Διότι ἀνακαλύπας [σὺ] (=ἐξευρόν) ἐμὲ τὸν διαφθείροντα [τοὺς νέους]. καθὼς λέγεις, ἐνάγεις ἐνώπιον τούτων δὲ [τῶν δικαστῶν δηλ.] καὶ κατηγορεῖς· ἔλα δὲ δὲ εἰπὲ καὶ δεῖξον (= μῆνυσσον) εἰς αὐτούς, τίς εἶναι ὁ καθιστῶν [τοὺς νέους] ἠθικωτέρους;

M.—.....

Σ.—Βλέπεις, ὦ Μέλιτε, ὅτι σιωπᾶς καὶ ἐν δύνασαι νὰ εἴπῃς; Καὶ ὅμως [ἢ σιγῆ σου αὕτη (=τὸ σιγαῖν)] δέν σοι φαίνεται ὅτι εἶναι ἀνήθικος (ἀπρεπής = αἰσχροὺν) καὶ ἰκανῆ ἀπό-

δειξίς ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἤδη ἐγὼ λέγω, ὅτι εἰς σέ οὐδεμία φροντίς [περὶ τούτου] ἔχει ὑπάρξει (ἢ : ὅτι σὺ οὐδαμῶς ἔχεις φροντίσει); Ἄλλ' εἰπέ, ὦ καλὲ (χρηστὲ) [Μέλητε], τίς καθιστᾷ αὐτοὺς ἠθικωτέρους;

Μ.—Οἱ νόμοι.

Σ.—Ἄλλὰ δὲν ἐρωτῶ τοῦτο, ὦ ἐναρετώτατε [Μέλητε], ἀλλὰ τίς ἄνθρωπος, ὅστις πρῶτον καὶ αὐτὸ τοῦτο, δηλ. τοὺς νόμους, γνωρίζει.

Μ.—Οὔτοι, ὦ Σώκρατες, οἱ δικασταί.

Σ.—Πῶς λέγεις, ὦ Μέλητε; Οὔτοι δὰ δύνανται (=οἱοί τ' εἶσι) νὰ ἐκπαιδεύωσι τοὺς νέους καὶ καθιστῶσιν αὐτοὺς καλλιτέρους;

Μ.—Μάλιστα.

Σ.—Ποῖον ἐκ τῶν δύο πάντες ἐν γένει ἢ τινὲς μὲν ἐξ αὐτῶν [εἶναι ἱκανοί], τινὲς δὲ ὄχι;

Μ.—Ὅλοι ἀνεξαίρετως.

Σ.—Ὁρατα (: λαμπρὰ=εὖ) μὰ τὴν Ἥραν λέγεις καὶ [λέγεις] πολλὴν ἀφθονίαν τῶν καθιστῶντων τοὺς νέους βελτίους (=τῶν ὠφελούντων=τῶν βελτίους ποιοούντων). Τί δὲ δά; Οὔτοι ἐδῶ οἱ ἀκροαταὶ καθιστῶσι τοὺς νέους καλλιτέρους ἢ ὄχι;

Μ.—Καὶ οὔτοι.

Σ.—Τί δὲ οἱ βουλευταὶ (ἢ : τὰ μέλη τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων);

Μ.—Καὶ οἱ βουλευταί.

Σ.—Ἄλλὰ μήπως λοιπὸν, ὦ Μέλητε, οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου, δηλ. οἱ μετέχοντες τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου (=οἱ ἐκκλησιασταὶ) διαφθείρουσι τοὺς νεωτέρους; Ἡ καὶ ἐκεῖνοι πάντες ἀνεξαίρετως καθιστῶσιν αὐτοὺς καλλιτέρους;

Μ.—Καὶ ἐκεῖνοι.

Σ.—Πάντες λοιπὸν, καθὼς φαίνεται, οἱ Ἀθηναῖοι καθιστῶσιν αὐτοὺς τελειωτάτους [σωματικῶς τε καὶ ψυχικῶς] (=καλοὺς κίγαθοὺς) πλὴν ἐμοῦ, ἐγὼ δὲ μόνος διαφθείρω. Οὔτω λέγεις;

Μ.—Μάλιστα μάλιστα ταῦτα λέγω (ἢ : καὶ ἐντόνως ταῦτα λέγω).

Σ.—Εἰς πολλὴν βεβαίως δυστυχίαν μὲ ἔχεις καταδικάσει (ἢ :

μὲ ἔχεις θεωρήσει ὡς πολὺ δυστυχῆ ἄνθρωπον=πολλὴν γ' ἐμοῦ κατέγνωκας δυστυχίαν· εἰρωνικῆ φράσις). Καὶ παρακαλῶ ἀποκρίθῃ· ἄρα γε καὶ ὡς πρὸς τοὺς ἵππους οὕτω σοι φαίνεται ὅτι ἔχει τὸ πρᾶγμα; Οἱ μὲν καθιστῶντες αὐτοὺς καλλιτέρους [νομίζεις] ὅτι εἶναι πάντες οἱ ἄνθρωποι, εἷς δὲ τις εἶναι, ἐκεῖνος ὅστις κάμνει χειροτέρους [αὐτούς]; Ἡ δὲ ὁλως (=πᾶν τὸ ἐναντίον τούτου [νομίζεις], εἷς μὲν τις εἶναι ὁ δυνάμενος (=ὁ οἶός τ' ὢν) νὰ καθιστᾷ αὐτοὺς καλλιτέρους ἢ παρὰ πολὺ ὀλίγοι, οἱ τῆς ἵππικῆς ἔμπειροι· οἱ δὲ περισσότεροι (=οἱ δὲ πολλοὶ) ἐὰν ἀναστρέφονται (ἐὰν ἔχωσι νὰ κάμωσι μὲ ἵππους=ἐὰν ξυγῶσι) καὶ μεταχειρίζονται αὐτούς, [τοὺς] κάμνουσι χειροτέρους; Δὲν εἶναι τοιοῦτοτρόπως, ὦ Μέλητε, καὶ ὡς πρὸς τοὺς ἵππους καὶ ὡς πρὸς πάντα ἐν γένει τὰ ἄλλα ζῷα; Ἐξ ἅπαντος βεβαίως εἴτε σὺ καὶ ὁ Ἄνυτος ἀρωεῖσθε (:δὲν παραδέχεσθε=οὐ φῆτε) εἴτε βεβαιοῦτε (:παραδέχεσθε=φῆτε)· διότι πολλή τις (: σχεδὸν) εὐδαιμονία ἤθελεν ὑπάρχει ὡς πρὸς τοὺς νέους, ἐὰν εἷς μὲν μόνος αὐτοὺς διαφθεῖρη, οἱ δὲ ἄλλοι ὠφελοῦσιν [αὐτούς]. Ἄλλὰ τῶρον (=γάρ), ὦ Μέλητε, ἱκανῶς φανερὰ δεικνύεις τὸν ἑαυτὸν σου ὅτι οὐδέποτε μέχρι τοῦδε ἐφρόντισας περὶ τῶν νέων καὶ σαφῶς (καθαρὰ) φανερώνεις τὴν ἀμέλειάν σου, ὅτι οὐδεμία φροντίς ἔχει ὑπάρξει εἰς σέ (ἢ : ὅτι οὐδαμῶς σὺ ἔχεις φροντίσει) περὶ ἐκείνων, διὰ τὰ ὅποια ἐμὲ ἐνάγεις [ἔδῳ εἰς τὸ δικαστήριον].

ΙΓ'. Προσέτι δὲ εἰπέ πρὸς ἡμᾶς ἐν ὀνόματι τοῦ Διός, ὦ Μέλητε, ποῖον ἐκ τῶν δύο εἶναι προτιμότερον 1) νὰ κατοικῆ τις μεταξὺ πολιτῶν χρηστῶν ἢ 2) [νὰ κατοικῆ τις μεταξὺ πολιτῶν] πονηρῶν; Ὡ καλὲ (ὦ φίλε=ὦ τῶν), ἀποκρίθῃ· διότι οὐδὲν βεβαίως δύσκολον ἐρωτῶ σε. Δὲν προξενοῦσιν οἱ μὲν φαῦλοι (=πονηροὶ) κακόν τι εἰς τοὺς ἐνάστοιτε σχετικωτέρους αὐτῶν (=τοὺς αἰ ἐγγυτάτω ἑαυτῶν ὄντας), οἱ δὲ χρηστοὶ ἀγαθόν τι;

Μ.—Καὶ πολὺ μάλιστα.

Σ.—Ἐπάρχει λοιπὸν κανεῖς, ὅστις θέλει νὰ βλάπτηται ὑπὸ τῶν

συναναστρεφομένων μᾶλλον παρὰ νὰ ὠφελῆται ; Ἐποκρίθητι, ὦ καλὲ [Μέλητε], διότι καὶ ὁ νόμος προστάτει νὰ ἀποκρίνηται. Ἐπίσχει κανεὶς, ὅστις θέλει νὰ βλάπτηται [ὑπὸ τῶν συναναστρεφομένων αὐτόν].

Μ. — Οὐχὶ βεβαίως.

Σ. — Ἐλα λοιπὸν [εἰπέ], ποῖον ἐκ τῶν δύο [συμβαίνει] ἐνάγεις ἐμὲ νομίζων σὺ ὅτι διαφθείρω (= ὡς διαφθείρονται) τοὺς νεωτέρους καὶ νομίζων ὅτι καθιστῶ (= ὡς [ὡς] ποιῶντα) [αὐτοὺς] φαυλοτέρους ἔκουσίως ἢ ἀκουσίως ;

Μ. — Ἐγὼ τοῦλάχιστον [ἐνάγω σε ὡς διαφθείρονται] ἔκουσίως.

Σ. — Τί βεβαίως, ὦ Μέλητε [συμβαίνει] ; Τόσον σοφώτερος εἶσαι σὺ τόσον νέος (: ἂν καὶ ἦσαι σὺ τόσον νέος = τηλικόσδε ὢν) ἀπὸ ἐμὲ ὅστις εἶμαι τόσον γέρον (= ἐμοῦ τηλικούτου ὄντος), ὥστε σὺ μὲν ἔχεις ἐννοήσει ὅτι οἱ μὲν κακοὶ προξενούσι κακὸν τι εἰς τοὺς ἐκάστοτε σχετικωτέρους αὐτῶν, οἱ δὲ χρηστοὶ ἀγαθόν [τι]· ἐγὼ δὲ δὴ εἰς τόσον βαθμὸν ἀμαθείας ἔχω φθάσει, ὥστε καὶ τοῦτο ἀγνοῶ ὅτι, εἴαν τινα ἐκ τῶν συναναστρεφομένων [μετ' ἐμοῦ] καταστήσω ἠθικῶς ἐξηχρειωμένον (: φαῦλον, κακὸν = μοχθηρόν), θὰ κινδυνεύσω νὰ πάθω κακὸν τι ὑπ' αὐτοῦ, ὥστε τοῦτο τὸ τόσον μέγα κακὸν ἔκουσίως κάμνω, καθὼς λέγεις σὺ ; Ἐγὼ δὲν πιστεύω εἰς σὲ [λοχυρίζομενον (λέγοντα)] ταῦτα, ὦ Μέλητε, νομίζω δὲ ὅτι οὐδὲ ἄλλος κανεὶς ἐκ τῶν ἀνθρώπων [πιστεύει εἰς σὲ λέγοντα ταῦτα]· ἀλλὰ ἢ δὲν διαφθείρω ἢ, εἴαν διαφθείρω, [διαφθείρω] ἀκουσίως, ὥστε σὺ τοῦλάχιστον καὶ κατὰ τὰ δύο (1) (δηλ : καὶ ὅτι διαφθείρω καὶ ὅτι διαφθείρω ἔκουσίως) ψεύδεσαι. Ἐάν δὲ ἀκουσίως διαφθείρω, δὲν ὑπάρχει νόμος νὰ ἐνάγης [με] ἐνταῦθα διὰ τὰ τοιαῦτα [ἀκούσια] ἀμαρτήματα ἀλλ', ἀφοῦ μὲ λήβης κατ' ἴδιαν, νὰ [με] διδάσκῃς καὶ νὰ [με] συμβουλεύῃς· διότι εἶναι φανερόν ὅτι, εἴαν διδάσθῃ (= μάθω), θὰ παύσω [νὰ πράττω], ὅ,τι βέβαια [τώρα] ἀκουσίως πράττω. Σὺ δὲ ἀπέφυγες μὲν καὶ δὲν ἠθέλησας νὰ συναναστραφῆς μετ'

(1) Ὁ Σωκράτης, ὡς γνωστόν, πᾶσαν κακίαν ἐθεώρει ὡς ἐξ ἀγνοίας πηγάζουσαν καὶ ἀκουσίως γινομένην. πᾶσαν δ' ἀρετὴν ὡς ἐκ τοῦ λόγου καὶ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς γνώσεως.

ἔμοῦ καὶ νὰ [με] διδάξης, ἐνάγεις δὲ ἐδῶ, ὅπου (=οἱ) νόμος ὑπάρχει νὰ ἐνάγη τις τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην τιμωρίας, ἀλλ' οὐχὶ μαθήσεως (διδασκαλίας).

ΙΔ. — Ἀλλὰ βεβαίως, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο μὲν εἶναι πλέον φανερόν, τὸ ὁποῖον ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι δηλ. ὁ Μέλητος οὐδέποτε μέχρι τοῦδε περὶ τούτων οὔτε πολὺ οὔτε ὀλίγον ἐφρόντισεν. Ἀλλὰ μ' ὅλα ταῦτα (=ὁμως δὲ δὴ) λέγε πρὸς ἡμᾶς, ὦ Μέλητε, κατὰ ποῖον τρόπον ἰσχυρίζεσαι ὅτι ἐγὼ διαφθείρω τοὺς νεωτέρους. Ἡ φανερόν δὰ [εἶναι] ὅτι κατὰ τὴν ἔγγραφον καταγγελλαν, τὴν ὁποίαν κατήγγειλας κατ' ἐμοῦ, [διαφθείρω τοὺς νεωτέρους] διδάσκων [αὐτοὺς] νὰ μὴ πιστεύωσι τοὺς θεοὺς, τοὺς ὁποίους ἡ πόλις πιστεύει, ἀλλὰ [νὰ πιστεύωσιν] ἄλλους θεοὺς νέους; Δὲν λέγεις ὅτι ταῦτα διδάσκων διαφθείρω [τοὺς νεωτέρους];

Μ. — **Βεβαιότατα** (ἤ: καὶ πολὺ ἐντόνως μάλιστα) ταῦτα λέγω.

Σ. — Ἐν ὀνόματι λοιπὸν αὐτῶν, ὦ Μέλητε, τούτων τῶν θεῶν, περὶ τῶν ὁποίων τώρα ὁ λόγος εἶναι: (ἤ: λέγομεν), εἰπέ ἀκόμη σαφέστερον καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τοὺς ἄνδρας τούτους (δηλ. τοὺς δικαστάς). Διότι ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω, ποῖον ἐκ τῶν δύο λέγεις ὅτι ἐγὼ διδάσκω [αὐτοὺς] νὰ πιστεύωσιν: 1) ὅτι ὑπάρχουσι τινες θεοὶ καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος ἐπομένως πιστεύω ὅτι ὑπάρχουσι θεοὶ καὶ δὲν εἶμαι ἐντελῶς (= τὸ παραπάν) ἄθεος, καὶ δὲν (=οὐδὲ) εἶμαι ὡς πρὸς τοῦτο ἔνοχος ἀδικίας, [δὲν πιστεύω] ὁμως [τοὺς θεοὺς], τοὺς ὁποίους ἀκριβῶς ἴσα ἴσα ἡ πόλις [πιστεύει], ἀλλ' ἄλλους καὶ αὕτη εἶναι ἡ κατ' ἐμοῦ κατηγορία σου (: καὶ τοῦτο εἶναι, διὰ τὸ ὁποῖον μὲ ἐγκαλεῖς = καὶ τοῦτ' ἐστίν, ὃ μοι ἐγκαλεῖς) ὅτι [πιστεύω] ἄλλους: ἢ 2) δυσχυρίζεσαι ὅτι καὶ ἐγὼ αὐτὸς δὲν πιστεύω ποσῶς θεοὺς καὶ ὅτι τοὺς ἄλλους ταῦτα διδάσκω;

Μ. — Ταῦτα δυσχυρίζομαι ὅτι δὲν πιστεύεις ἐντελῶς θεοὺς.

Σ. — Ὡ παραδόξῃ Μέλητε, πρὸς τίνα σκοπὸν ἀποβλέπων λέγεις ταῦτα (=ἵνα τί ταῦτα λέγεις: φράσις ἐλλειπτ. ἀντί: ἵνα γίνῃ τί, λέγεις ταῦτα). Δὲν πιστεύω λοιπὸν ὅτι οὐδὲ ὁ ἥλιος οὐδὲ ἡ σελήνη εἶναι θεοὶ καθῶς καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι;

Μ. — [Δέν πιστεύει] μὰ τὸν Δία, ὦν ἄνδρες δικασταί, διότι λέγει ὅτι ὁ μὲν ἥλιος [τὸν ὅποιον τιμῶμεν ὑπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀπόλλωνος] εἶναι λίθος, ἡ δὲ σελήνη [τὴν ὅποιαν τιμῶμεν ὑπὸ τὸ πρόσωπον τῆς Ἀρτέμιδος] εἶναι γῆ.

Σ. — ὦ φίλε Μέλητε, νομίζεις ὅτι κατηγορεῖς τὸν [Κλαζομένιον φιλόσοφον] Ἀναξαγόρου (ἢ : θαρρεῖς πῶς εἶσαι κατήγορος τοῦ Ἀναξαγόρου) καὶ τόσον καταφρονεῖς τούτους δὲ [τοῦ δικαστῆς] καὶ νομίζεις ὅτι εἶναι αὐτοὶ ἀμαθεῖς (= ἀπείρου γραμμάτων), ὥστε νὰ μὴ γνωρίζωσιν ὅτι τὰ βιβλία τοῦ Ἀναξαγόρου τοῦ Κλαζομένου εἶναι πλήρη ἀπὸ ταύτας τὰς δαξασίας (θεωρίας) ; Καὶ μάλιστα [λέγεις], καὶ οἱ νέοι μανθάνουσι παρ' ἐμοῦ ταῦτα, τὰ ὅποια δύναται αὐτοὶ [νὰ μανθάνωσι καὶ] νὰ ἐμπαίζωσι τὸν Σωκράτην, ἐὰν προσποιηται (: λέγη) ὅτι εἶναι [αὐταὶ αἱ θεωρίαι] ἰδικαί του καὶ μάλιστα (= ἄλλως τε καὶ) ἀφοῦ εἶναι τόσον ἄτοποι θεωρίαι ἀφοῦ ἤθελον ἀγοράσει (= πρῶτον) ἐνίοτε (1) ἐκ τῆς ὀρχήστρας (ἢ : ἐκ τῶν βιβλιοπωλείων τῆς ἀγορᾶς) [τὰ βιβλία τοῦ Ἀναξαγόρου] τὸ πολὺ πολὺ (: ἐὰν πολὺ ἀκριβὰ πωλῶνται = εἰ πάνυ πολλοῦ) [ὅτε θὰ εἶναι ἔλλειψις αὐτῶν] ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς ; Ἄλλ', ὦ δι' ὄνομα τοῦ Διός, κατὰ τοῦτον δὲ τὸν τρόπον νομίζεις (: φαίνομαί σοι) ὅτι ἐγὼ πιστεύω ὅτι οὐδεὶς θεὸς ὑπάρχει ;

Μ. — Ὅχι βέβαια μὰ τὸν Δία οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον [νομίζω τοῦτο].

Σ. — Ἀνάξιος ἀληθῶς πίστεως εἶσαι, ὦ Μέλητε, καὶ μάλιστα (= καὶ ταῦτα) [ἀνάξιος πίστεως] βεβαίως, ὡς εἰς ἐμὲ φαίνεσαι, εἶσαι εἰς τὸν ἑαυτὸν σου Διότι εἰς ἐμέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅς τοι δὲ φαίνεται ὅτι εἶναι παρὰ πολὺ ἀλαζῶν (= ὑβριστῆς) καὶ αὐθάδης (θρασύς = ἀκόλαστος) καὶ ὅτι ἀληθῶς (= ἀτεχνῶς) ταύτην τὴν ἔγγραφον καιαγγελίαν κατήγγειλεν ἐναντίον μου (= γράψασθαι) ἕνεκα τῆς λόγῳ ἢ ἔργῳ ἢ διανοίᾳ καταφρονήσεως τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων νόμων (ἢ : ἕνεκα ἀλαζονείας τινός = ὑβρεῖ τινὶ) καὶ ἕνεκα θρασύτητος καὶ νεανικῆς

1) Διότι ὅλα τὰ δράματα δὲν εἶχον τοιαύτας θεωρίας.

ὑπεροφίας (ἢ : καὶ ἔνεκα τῆς τῆ νεαρῆς ἡλικίας συμπαρομα-
τούσης ἀπειρίας καὶ ἀνοίας=καὶ νεότητι). Ὁμοιάζει δηλ. τρόπον
τινὰ (= ὥσπερ) πρὸς ἄνθρωπον, ὅστις συνθέτει αἰνίγμα
(=[ἄνθρωπος] αἰνίγμα ξυνηθέντι) θέλων νὰ δοκιμάσῃ (=δια-
πειρωμένῳ) [οὗτος ὁ τὸ αἰνίγμα συνθέτων] «ἀρά γε θὰ ἐννοήσῃ
ὁ Σωκράτης ὁ σοφὸς δὴ ὅτι ἐγὼ χαριεντίζομαι καὶ ὅτι λέγω
ἐναντία πρὸς τὸν ἑαυτὸν μου ἢ θὰ ἐξαπατήσω αὐτὸν καὶ τοὺς
ἄλλους τοὺς ἀκούοντας;» Διότι οὗτος φαίνεται εἰς ἐμὲ ὅτι λέγει
[ἐν τῇ ἐγγράφῳ καταγγελίᾳ] τὰ ἐναντία αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν, κα-
θὼς [ἤθελε λέγει τὰ ἐναντία πρὸς ἑαυτὸν], εἰάν ἤθελεν εἶπει
«εἶναι ἔνοχος ἀδικίας ὁ Σωκράτης, διότι δὲν πιστεύει θεοὺς,
ἀλλὰ [εἶναι ἔνοχος ἀδικίας] διότι πιστεύει θεοὺς». Καὶ ὁμοίως
τοῦτο εἶναι ἴδιον ἀνθρώπου, ὅστις παίξει [μὲ τὰς λέξεις]
ΙΕ'. — Ἐξετάσατε λοιπὸν μαζί μου (ἢ : ἔλθετε νὰ ἴδωμεν μαζί
παρακολουθοῦντες αὐτὸν εἰς τοὺς συλλογισμούς του = ξυνεπι-
σκέψασθε δὴ), ὃ ἄνδρες, πῶς (=ἢ) μοὶ φαίνεται ὅτι λέγει ταῦτα
[δηλ. τὰ ἐναντία αὐτὸς ἑαυτῷ, ἦτοι: ἀδικεῖ Σωκράτης θεοὺς
οὐ νομιζῶν, ἀλλὰ θεοὺς νομιζῶν]· σὺ δὲ ἀποκρίθητι πρὸς
ἡμᾶς, ὃ Μέλητε· ὑμεῖς δὲ ἐνθυμήθητε πρὸς χάριν μου (=μοι)
ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κατ' ἀρχάς (ἢ : ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου μου) σᾶς
παρεκάλεσα νὰ μὴ θορυβῆτε, εἰάν κατὰ τὸν σύννηθον τρόπον (δηλ.
τὸν διαλεκτικὸν) ὁμιλῶ. Ἐρῶτε. Ὑπάρχει κανεὶς ἐκ τῶν ἀνθρώ-
πων, ὃ Μέλητε, ὅστις πιστεύει μὲν ὅτι ὑπάρχουσι ἀνθρώπινα
πράγματα (δηλ. κτήματα ἢ ποιήματα) δὲν πιστεύει δὲ [ὅτι ὑπάρ-
χουσι] ἄνθρωποι [κῆτορες ἢ ποιηταὶ αὐτῶν];

Μ.—... [Τί εἶναι αὐτὰ ποῦ μ' ἐρωτᾶς; Δὲν καταλαμβάνω
τί λέγεις...]

Σ.— Ἄς ἀποκρίνηται, ὃ ἄνδρες, καὶ ἄς μὴ καμνη ἀλλε-
πάλληλον (: συνεχῶς) θόρυβον (=καὶ μὴ ἄλλα καὶ ἄλλα θο-
ρυβεῖτω=καὶ μὴ ἄλλον καὶ ἄλλον θόρυβον θορυβεῖτω)· ὑπάρχει
κανεὶς ὅστις δὲν πιστεύει μὲν [ὅτι ὑπάρχουσι] ἴπποι, [πιστεύει δὲ
ὅτι ὑπάρχουσιν] ἱππικὰ πράγματα; Ἡ δὲν πιστεύει μὲν ὅτι ὑπάρ-
χουσιν ἀθληταί, [πιστεύει δὲ ὅτι ὑπάρχουσιν] ἀθλητικὰ πράγμα-
τα; Δὲν ὑπάρχει, ὃ ἄριστε (: χρηστότατε, εὐγενέστατε !) ἐκ τῶν

ἀνδρῶν· ἐὰν σὺ δὲν θέλῃς νὰ ἀποκριθῆς, ἐγὼ λέγω πρὸς σὲ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τούτους ἐδῶ [κυρίως τοὺς δικαστὰς, οἵτινες δὲν ἠνάγκασάν σε κατὰ τὸν νόμον νὰ ἀποκρίνησαι]. Ἄλλὰ ἀποκρίθητι τοῦλάχιστον εἰς τὸ μετὰ τοῦτο (τὸ ἐπόμενον δηλ.). Ὑπάρχει κανεὶς, ὁ ὅποιος πιστεύει μὲν ὅτι ὑπάρχουσι πράγματα ἀνήκοντα εἰς τοὺς δαίμονας (θεοὺς), δὲν πιστεύει δὲ [ὅτι ὑπάρχουσι] δαίμονες ;

Μ.—Δὲν ὑπάρχει.

Σ.—Πόσον μὲ εὐχαρίστησας, διότι τέλος πάντων (= μόνις) ἀπεκρίθης ἀναγκασόμενος ὑπὸ τούτων δὰ (ἢ κοινῶς : Δόξει σοι ὁ Θεὸς ποῦ ἔβγαλες μιλιὰ ἀπὸ τὸ στόμα σου κλ.). Λοιπὸν δαιμόνια μὲν λέγεις ὅτι ἐγὼ καὶ πιστεύω [ὅτι ὑπάρχουσι] καὶ διδάσκω εἴτε βεβαίως νέα, εἴτε παλαιά· ἀλλὰ τέλος πάντων (= οὖν) δαιμόνια τοῦλάχιστον πιστεύω κατὰ τὸν ἰδικόν σου λόγον (: καθὼς σὺ λέγεις) καὶ μάλιστα (=καὶ ταῦτα) καὶ ἐνόρκως διεκήμενας καὶ διεβεβαίωσας (=διωμόσω) ἐν τῇ κατ' ἐμοῦ ἐγγράφῳ κατηγορίᾳ [τῇ γενομένῃ ἐν τῇ ἀνακρίσει ἐνώπιον τοῦ βασιλέως ἄρχοντος]. Ἐὰν δὲ δαιμόνια πιστεύω [ὅτι ὑπάρχουσι], βεβαίως πολλὴ ἀνάγκη εἶναι καὶ δαίμονας νὰ πιστεύω ἐγὼ [ὅτι ὑπάρχουσι]· δὲν ἔχει οὕτω [τὸ πρᾶγμα] ; Ἔχει βέβαια [οὕτως τὸ πρᾶγμα]· διότι ὑποθέτω (: θεωρῶ, λογαριάζω = τίθημι) ὅτι σὺ συμφωνεῖς, ἐπειδὴ δὲν ἀποκρίνεσαι. Τοὺς δὲ δαίμονας δὲν νομίζομεν [ὅτι εἶναι] ἢ βεβαίως θεοὶ ἢ θεῶν παῖδες ; Ὁμολογεῖς ἢ ὄχι ;

Μ.—Μάλιστα.

Σ.—Λοιπὸν ἐὰν βεβαίως πιστεύω [ὅτι ὑπάρχουσι] δαίμονες, καθὼς σὺ λέγεις, ἐὰν μὲν οἱ δαίμονες εἶναι θεοὶ τινες, ταῦτο δύναται νὰ εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἐγὼ λέγω ὅτι προβάλλεις αἰνίγματα καὶ λέγεις ἀστεῖσμονος (=αἰνίτεσθαί σε καὶ χαριεντίζεσθαι), τὸ ὅτι δηλ. λέγεις ὅτι ἐγὼ, ἐνῶ δὲν πιστεύω [ὅτι εἶναι] θεοί, πάλιν ἐξ ἄλλου μέρους πιστεύω [ὅτι εἶναι θεοί], ἐπειδὴ βεβαίως πιστεύω [ὅτι ὑπάρχουσι] δαίμονες· ἐὰν δὲ πάλιν οἱ δαίμονες εἶναι νόστος (ἦτοι γεννηθέντες ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων) τινὲς παῖδες τῶν θεῶν, [γεννηθέντες] ἢ ἐκ νυμφῶν ἢ ἐκ τινῶν ἄλλων [γυναικῶν ὡς λ. γ. τῆς Δανάης, Ἀλκμήνης κλ.] ἐκ τῶν ὁποίων,

ὡς γνωστόν, μάλιστα λέγονται (=καὶ λέγονται) [οἱ δαίμονες ὅτι εἶναι νόθοι παῖδες θεῶν], τίς ἐκ τῶν ἀνθρώπων δύναται νὰ πιστεύῃ ὅτι θεῶν μὲν παῖδες ὑπάρχουσι, θεοὶ δὲ οὐχί; [Οὐδεὶς βεβαίως], διότι ὁμοίως ἄτοπον δύναται νὰ εἶναι, καθὼς [θά ἦτο ἄτοπον] ἐάν τις ἤθελε παραδεχθῆ ὅτι οἱ ἡμίονοι μὲν εἶναι παῖδες ἵππων καὶ ὄνων, δὲν ἤθελε δὲ παραδεχθῆ ὅτι ὑπάρχουσιν ἵπποι καὶ ὄνοι. Ἄλλ', ὦ Μέλητε, ἐξ ἀπαντος (ἢ ἐπὶ λέξει : δὲν εἶναι τρόπος τοῦ νὰ μὴ ἐκίνησες τὴν καταγγελίαν ταύτην—οὐκ ἔστιν ὅπως οὐχί) σὺ κατήγγειλας ταύτην τὴν ἔγγραφον καταγγελίαν (=ἐγράψω σὺ ταύτην τὴν γραφὴν) θέλων νὰ δοκιμήσῃς ἡμᾶς (=ἀποπειρώμενος) ἢ μὴ ἔχων τί ἀληθὲς ἀδίκημα νὰ μὲ ἐγκαλῆς· εἶναι δ' ἐντελῶς ἀδύνατον (=οὐδεμία δὲ μηχανὴ ἔστι) νὰ πείθῃς σὺ τινὰ (= ὅπως σὺ τινὰ πείθοις ἄν) ἐκ τῶν ἀνθρώπων καὶ μικρὸν νοῦν ἐὰν ἔχῃ ὅτι εἶναι ἴδιον τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς νὰ πιστεύῃ καὶ δαιμόνια καὶ θεῖα [πράγματα] καὶ πάλιν τοῦ αὐτοῦ μήτε δαίμονας μήτε θεοὺς νὰ πιστεύῃ. [Δηλ. ὁ αὐτὸς ἀνθρώπος δὲν δύναται νὰ μὴ παραδέχεται δαίμονας καὶ θεοὺς, ἐὰν παραδέχεται δαιμόνια καὶ θεῖα πράγματα].

2) Ἀνασκευὴ θετικὴ (Κεφ. ις'—ιβ')

Ἦτοι ποῖος κατ' ἀλήθειαν ἦτο ὁ Σωκράτης καὶ ποῖα ἔλεγε καὶ ἔπραττε.

Ις'.—Ὡς πόσον (ἢ : ἀλλὰ τφόντι = ἀλλὰ γάρ), ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζω (=δοκεῖ μοι) ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη πολλῆς ἀπολογίας (ἢ : ὅτι δὲν ἀπαιτεῖ πολλὴν ἀπολογία—οὐκ εἶναι πολλῆς ἀπολογίας), ὅτι δηλ. ἐγὼ μὲν δὲν εἶμαι ἔνοχος ἀδικίας κατὰ τὴν ἔγγραφον καταγγελίαν τοῦ Μελήτου, ἀλλὰ [νομίζω ὅτι εἶναι καὶ ταῦτα ἀρκετὰ ἐκείνο δὲ τὸ ὅποῖον καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (δηλ. ἐν τῷ 2ῳ Κεφαλαίῳ) ἔλεγον, ὅτι πολὺ μῖσος ἔχει γεννηθῆ ἐναντίον μου (= ὅτι πολὺ ἔχω μισηθῆ) καὶ ἐκ μέρους πολλῶν, γνωρίζετε καλῶς ὅτι εἶναι ἀληθές. Καὶ τοῦτο εἶναι ἐκείνο τὸ ὅποῖον θά με καταδικάσῃ (=ἐμὲ αἰρήσῃ), ἐὰν βεβαίως καταδικάσῃ, [καὶ] οὐχί ὁ Μέλητος, οὐδὲ ὁ Ἄνυτος, ἀλλ' ἢ κακὴ περὶ ἐμοῦ τοῦ πλήθους ἰδέα καὶ ὁ φθόνος. Ταῦτα

ὡς γνωστόν, καὶ πολλοὺς ἄλλους· καὶ χρηστοὺς ἄνδρας [ὡς λ. χ. τὸν Μιλτιάδην, Κίμωνα, Θεμιστοκλέα, Ἀναξαγόραν, Φειδίαν κλ.] ἔχουσι καταδικάσει, ὡς δὲ νομίζω καὶ [εἰς τὸ μέλλον] θά καταδικάσωσιν· οὐδεὶς δὲ φόβος ὑπάρχει μήπως [τοῦτο τὸ κακόν] σταματήσῃ εἰς ἐμέ. Ἴσως δὲ λοιπὸν δύναται τις νὰ εἴπῃ· «καὶ ἔπειτα δὲν νίσχυνεσαι, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἡσυχολήθῃς εἰς τοιοῦτον ἔργον, ἐκ τοῦ ὁποίου κινδυνεύεις τώρα δὰ νὰ φρονεuthῆς;» Ἄλλ' ἐγὼ πρὸς τοῦτον δίκαιον λόγον ἤμελον ἀντιτάξαι [τὸν ἐξῆς], ὅτι δηλ. δὲν ὁμιλεῖς ὀρθῶς, ὦ ἄνθρωπε, ἐὰν νομίζῃς ὅτι πρέπει νὰ λογαριάσῃ τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ χάσῃ τὴν ζωὴν (=κίνδυνον τοῦ ζῆν) ἢ [τὸν κίνδυνον] τοῦ θανάτου ἀνὴρ, τοῦ ὁποίου καὶ μικρὰ τις ὠφέλεια θπάρχει (ἢ : ποῦ ἀξίζει κατὰ τι = ὅτου τι μικρὸν ὄφελός ἐστιν), ἀλλὰ νὰ μὴ παρατηρῇ ἐκεῖνο μόνον, ὅταν πράττῃ [τι], ποῖον ἐκ τῶν δύο, δίκαιον ἢ ἀδικον πράττει, καὶ ἔργα ἀνδρὸς χρηστοῦ ἢ κακοῦ. Διότι ἀνάξιοι λόγου (=φαῦλοι) θὰ ἦσαν κατὰ τὸν ἰδικόν σου τοῦλάχιστον λόγον, ὅσοι ἐκ τῶν ἡρώων (=ἡμιθέων) ἔχουσι φρονεuthῆ ἐν τῇ Τροίᾳ καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ὁ υἱὸς τῆς Θέτιδος [Ἀχιλλεύς], ὅστις τοσοῦτον κατεφρόνησε τὸν κίνδυνον ἢ νὰ ὑποφέρῃ αἰσχρόν τι (=παρὰ τὸ αἰσχρόν τι ὑπομεῖναι), ὥστε, ὅτε (=ἐπειδὴ) ἢ μήτηρ αὐτοῦ, ἥτις ἦτο θεά, εἶπε πρὸς αὐτὸν ἔχοντα προθυμίαν νὰ φρονεῦσῃ τὸν Ἐκτορα, οὕτω πως, καθὼς ἐγὼ ἐγὼ νομίζω. «Ὁ υἱέ μου, ἐὰν θὰ λάβῃς ἐκδίκησιν ὑπὲρ τοῦ φίλου Πατρόκλου (=εἰ τιμωρήσῃς Πατρόκλῳ ἐτοίρω) διὰ τὸν φόνον καὶ [ἐὰν] θὰ φρονεῦσῃς τὸν Ἐκτορα, σὺ ὁ ἴδιος θὰ φρονεuthῆς· διότι παρευθὺς βεβαίως, λέγει, μετὰ τὸν [θάνατον] τοῦ Ἐκτορος ὁ θάνατός [σου] (: τὸ πεπρωμένον=ὁ πότμος) εἶναι ἔτοιμος· ἐκεῖνος δὲ ἀφοῦ ἤκουσε ταῦτα, τὸν μὲν θάνατον καὶ τὸν κίνδυνον περιεφρόνησε, πολὺ δὲ περισσότερον φ. βηθεῖς τὸ νὰ ζῆ ὡς ἄνθρωπος (=κακὸς ὄν) καὶ τὸ νὰ μὴ βοηθῇ τοῦ φίλου, παρευθὺς, λέγει, εἴθε νὰ ἀποθάνω, ἀφοῦ ἐπιβάλλω τιμωρίαν εἰς τὸν ἀδικήσαντα ἵνα μὴ μείνω ἐδῶ καταγέλαστος, βάρος δηλ. τῆς γῆς πλησίον τῶν καμπυλοπρῦμων πλοίων». Μήπως νομίζεις ὅτι αὐτὸς ἐφρόνησε περὶ θανάτου καὶ κινδύνου; [Ναὶ δὲν ἐφρόνησε], διότι

οὕτω τῇ ἀληθείᾳ ἔχει [τὸ πρᾶγμα], ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ἐκεῖ
 δηλ. ὅπου ἤθελε τάξει κανεὶς ἑαυτὸν, διότι [ἐκεῖ] ἐνόμισεν ὅτι
 εἶναι ἢ καλλίωτη θέσις (ἢ: ὅτι εἶναι ὠφελιμώτατον=βέλτι
 στον εἶναι) ἢ [ὅπου] ὑπὸ τοῦ ἀρχοντος ἤθελε ταχθῆ [=(ὅπου
 ἄν) ταχθῆ], ἐκεῖ πρέπει, ὡς ἐγὼ νομίζω, μένων νὰ κινδυνεύη χω-
 ρὶς νὰ λογαριάσῃ ποσῶς μῆτε θάνατον μῆτε ἄλλο τι ἀπέναντι τῆς
 ἀδοξίας (ἢ: ἢ τὴν ἀδοξίαν=πρὸ=ἢ=παρὰ † τὸ αἰσχρὸν).

IZ'—Ἐγὼ λοιπὸν ἀγανακτήσεως ἄξια θὰ εἶχον πράξει, ὃ ἄνδρες
 Ἀθηναῖοι, εἴαν, ὅτε μὲν οἱ ἀρχοντες, τοὺς ὁποίους σεῖς ἐξελέξατε
 νὰ εἶναι στρατηγοὶ μου, μὲ ἕτατον καὶ ἐν Ποτιδαίᾳ [τῷ 432
 π. X] καὶ ἐν Ἀμφιπόλει [τῷ 422 π. X.] καὶ πλησίον τοῦ [ἐν
 Βοιωτίᾳ] Δηλίου (ἦτοι: τοῦ μετ' ἄλλους ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος)
 (=ἐπὶ Δηλίῳ) [τῷ 424 π. X.], τότε μὲν ἔμμενον ἐκεῖ, ὅπου ἐκεῖνοι
 μὲ ἕτατον, περισσώτερον ἀπὸ πάντα ἄλλον (=ὡσπερ καὶ
 ἄλλος τις) καὶ ἐκινδύνευον νὰ φονευθῶ. τῶρα δὲ (=ἐνταῦθα δὲ)
 ὅτε ὁ θεὸς ἕταττέ με, καθὼς ἐγὼ καὶ ἐφυντάσθην καὶ ἐνόμισα
 ὅτι πρέπει νὰ ζῶ ἐγὼ φιλοσοφῶν καὶ ἐξετάζων τὸν ἑαυτὸν μου
 καὶ τοὺς ἄλλους, [τῶρα—λέγω—] φοβηθεῖς ἢ θάνατον ἢ ἄλλο δι-
 δήποτε πρᾶγμα ἤθελον λιποτακτῆσαι. Φοβερὸν βεβαίως ἤθελεν εἶ-
 ναι [τοῦτο] καὶ τῇ ἀληθείᾳ (=καὶ ὡς ἀληθῶς) τότε δικαίως ἤ-
 θελέ τις ἐναγάγει με εἰς τὸ δικαστήριον, διότι (=ὅτι) δὲν πι-
 στεύω ὅτι ὑλάρχουσι θεοί, ἐπειδὴ ἀπειθῶ εἰς τὸν χρησμὸν καὶ
 φοβοῦμαι τὸν θάνατον καὶ νομίζω ὅτι εἶμαι σοφός, ἐνῶ δὲν
 εἶμαι. Διότι βεβαίως τὸ νὰ φοβῆται τις τὸν θάνατον, ὃ ἄνδρες,
 οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ νὰ νομίζῃ ὅτι εἶναι σοφὸς χωρὶς νὰ εἶναι·
 διότι [τοῦτο] εἶναι νὰ νομίζῃ τις, ὅτι γνωρίζει ἐκεῖνα τὰ ὅποια δὲν
 γνωρίζει. Διότι οὐδεὶς μὲν γνωρίζει τὸν θάνατον [ὄχι μόνον εἴαν
 εἶναι τυχαίως τὸ μέγιστον κακόν, ἀλλ'] οὐδ' εἴαν εἶναι τυχαίως
 (=τυγχάνει ὄν) εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ μέγιστον πάντων τῶν ἀγαθῶν,
 φοβοῦνται ὁμῶς [αὐτὸν] ὡς εἴαν καλῶς ἐγνώριζον ὅτι εἶναι τὸ μέγι-
 στον τῶν κακῶν. Καὶ τοῦτο (ὁ φόβος τ. ἔ. τοῦ θανάτου) πῶς δὲν
 εἶναι ἢ ἐκονείδιστος (ἄξιοκατάκριτος) ἐκείνη ἀμάθεια, δηλ ἢ ἀμά-
 θεια τοῦ νὰ νομίζῃ τις ὅτι γνωρίζει ἐκεῖνα τὰ ὅποια δὲν γνωρίζει;
 Ἐγὼ δέ, ὃ ἄνδρες, κατὰ τοῦτο καὶ εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο (=καὶ

ἐνταῦθα) ἴσως διαφέρω τῶν περισσοτέρων ἀνθρώπων, καὶ ἐὰν δὲ ἤθελον εἶπει ὅτι εἶμαι κατὰ τι (= τῷ = τινί) σοφώτερός τινος, κατὰ τοῦτο [ἤθελον εἶπει ὅτι εἶμαι σοφώτερος (= τούτῳ ἂν φαίην σοφώτερος εἶναι)] ὅτι, ἐπειδὴ δὲν γνωρίζω ἀρκούντως περὶ τῶν ἐν τῷ Ἄδῃ, οὕτω καὶ νομίζω ὅτι δὲν γνωρίζω· τὸ δὲ νὰ εἶναι τις ἄδικος καὶ νὰ μὴ πείθεται εἰς τὸν ἀνώτερον [ἐαυτοῦ] καὶ εἰς θεὸν καὶ εἰς ἄνθρωπον, ὅτι εἶναι κακὸν καὶ ἐπονείδιστον, τὸ γνωρίζω. Ἀπέναντι λοιπὸν τῶν κακῶν, τὰ ὅποια γνωρίζω ὅτι εἶναι κακά, ἐκεῖνα τὰ ὅποια δὲν γνωρίζω, ἐὰν εἶναι ταχαίως καὶ ἀγαθὰ, οὐδέποτε θὰ φοβηθῶ, οὐδὲ θὰ ἀποφύγω. Ὡστε οὐδ' ἐὰν τώρα σεῖς ἀθρόωστέ με μὴ πεισθέντες εἰς τὸν Ἄνυτον, ὅστις ἐλεγεν ἢ ὅτι ἐξ ἀρχῆς δὲν ἔπρεπεν ἐγὼ νὰ εἰσελθῶ (εἰσαχθῶ) ἐνταῦθα ἢ ἀφοῦ [ἄπαξ] εἰσηλθὼν (εἰσήχθην), [ὅτι] δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ με θανατώσητε, λέγων πρὸς ὑμᾶς ὅτι, ἐὰν ἐγὼ ἐνοχος ὦν διὰ πλαγίων καὶ σκοιῶν μέσων ἤθελον διαφύγει—γλυτώσει—(= διαφευξοίμην), τότε πλεον οἱ υἱοὶ ἡμῶν πράττοντες (ἀκούοντες = ἐπιτηδεύοντες) ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ὁ Σωκράτης διδάσκει, πάντες καθ' ὀλοκλήριον ἤθελον διαφθαρεῖν, —ἐὰν ὅσον ἀφορᾷ ταῦτα ἠθέλετέ μοι εἶπει ὁ Σώκρατες, τώρα μὲν εἰς τὸν Ἄνυτον δὲν θὰ πεισθῶμεν, ἀλλὰ σε ἀπολύομεν, ἐπὶ τούτῳ ὅμως τῷ ὄρω (= ἐπὶ τούτῳ μέντοι), ὥστε μὴ νὰ ἀσχολῆσαι πλεον περὶ ταύτην τὴν ἔρευναν μηδὲ νὰ φιλοσοφῆς· ἐὰν δὲ φωραθῆς (= ἄλῳς) ἐξακολουθῶν νὰ πράττης τοῦτο, θὰ θανατωθῆς· ἐὰν λοιπὸν, καθὼς εἶπον ἐπὶ τούτοις τοῖς ὅροις ἠθέλετέ με ἀπολύσει, ἤθελον εἶπει πρὸς ὑμᾶς [τὰ ἐξῆς], ὅτι ἐγὼ, ὁ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σᾶς ἀγαπῶ καὶ σᾶς λατρεύω, ἀλλὰ (= δὲ) θὰ ὑπακούσω μᾶλλον εἰς τὸν θεὸν παρὰ εἰς ὑμᾶς, καὶ ἐν ὄσῳ ἀναπνέω (ἢ : ἐν ὄσῳ ζῶ = ἔωσπερ ἂν ἐμπνέω) καὶ δύναμαι (= οἷός τ' ὦ) δὲν θὰ παύσω τοῦ νὰ φιλοσοφῶ (= οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν· φράσις ἔλλειπτ. ἀντί : οὐκ ἔστι φόβος μὴ παύσωμαι φ.) καὶ νὰ προτρέπω ὑμᾶς καὶ νὰ παριστῶ εἰς ὅποιον ἂν ἐκάστοτε ἐξ ὑμῶν συναντῶ, λέγων ὅποια ἀκριβῶς συνηθίζω, ὅτι, ὁ ἀριστερὸς ἀνδρῶν, ἐν ᾧ εἶσαι Ἀθηναῖος, τῆς μεγίστης καὶ ἐνδοξοτάτης (ἐνδοξοτάτης) εἰς σοφίαν καὶ [ὕλικὴν καὶ ἠθικὴν] δύναμιν πόλεως, δὲν ἐνιτρέπεσαι περὶ χρημάτων

μὲν νὰ φροντίζης πῶς [ταῦτα] θὰ γίνωσιν εἰς σέ ὅσον τὸ δυνα-
 τὸν πλεῖστα, καὶ περὶ δόξης καὶ τιμῆς [νὰ φροντίζης]. περὶ φρο-
 νήσεως δὲ καὶ ἀληθείας καὶ τῆς ψυχῆς, πῶς αὕτη θὰ γίνῃ ὅσον
 τὸ δυνατόν ἀρίστη, δὲν ἐπιμελεῖσαι οὐδὲ φροντίζεις; Καὶ εἴαν κα-
 νεῖς ἐξ ὑμῶν διαφιλονικῆ καὶ λέγῃ ὅτι ἐπιμελεῖται, δὲν θὰ ἀφήσω
 αὐτὸν εὐθὺς νὰ ἀπέλθῃ, οὐδ' [ἐγὼ] θὰ ἀπέλθω, ἀλλὰ θὰ ἐρωτήσω
 αὐτὸν καὶ θὰ ἐξετάσω καὶ θὰ ἐλέγξω, καὶ εἴαν δὲν μοι φαίνεται
 ὅτι ἔχει ἀρετὴν, ἰσχυρίζεται δὲ [ὅτι ἔχει], θὰ [τὸν] ἐπιπλήξω,
 διότι τὰ πλεῖστης τιμῆς ἀξία (ἧ: τὰ πολυτιμότετα) [πράγματα]
 νομίζει ἐλαχίστης τιμῆς ἀξία (: θεωρεῖ καθ' ὀλοκληρίαν μη-
 δαμινὰ=περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται), τὰ δὲ εὐτελέστερα [νομίζει]
 περισσοτέρας τιμῆς (: τὰ δ' εὐτελέστερα προτιμᾷ). Ταῦτα θὰ
 κάμω καὶ χάριν νεωτέρου καὶ χάριν πρεσβυτέρου, *ὄντινα θὰ*
συναγνώ (=ὄτιφ ἂν ἐντυγχάνω) καὶ χάριν ξένου καὶ *χάριν συμ-*
πολίτου (: ἐντοπίου=ἰστοῦ), περισσότερον δὲ χάριν τῶν συμπο-
 λιτῶν [τοσοῦτον], ὅσον εἰσθε πλησιέστεροί μου ὡς πρὸς τὸ γένος
 (τὴν συγγένειαν) [ἀπὸ τοὺς ξένους]. Διότι ταῦτα προστάτει ὁ
 Θεός, *γνωρίζετε καλῶς* (: μὴ ἀμφιβάλλετε ποσῶς), καὶ ἐγὼ νο-
 μίζω ὅτι οὐδὲν μέγρι τοῦδε μεγαλύτερον καλὸν σᾶς ἐγένετο ἐν
 τῇ πόλει ἢ ἡ ἰδική μου εἰς τὸν Θεὸν ὑπηρεσία. Διότι οὐδὲν ἄλλο
 πράττων ἐγὼ περιέρομαι ἢ *διδάσκων καὶ προθυμούμενος*
νὰ πείθω (=πέιθων) καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους ἐξ ὑμῶν
 νὰ μὴ φροντίζητε μήτε περὶ σωμάτων μήτε περὶ χρημάτων πρότε-
 ρον μηδὲ τόσον *πολὸν* (σφοδρῶς) [νὰ φροντίζητε περὶ τούτων],
 ὅσον περὶ τῆς ψυχῆς, *τίτι τρόπον* (=ὄπως) θὰ εἶναι ὅσον τὸ ду-
 νατὸν ἀρίστη, λέγων ὅτι οὐχὶ ἐκ τῶν χρημάτων ἢ ἀρετὴ γίνεσθαι,
 ἀλλ' ἐκ τῆς ἀρετῆς, τὰ χρήματα καὶ ὅλα ἐν γένει τὰ ἄλλα ἀγαθὰ
 εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἰδιαιτέρως [εἰς ἕνα ἕκαστον] καὶ εἰς ὅλην
τὴν πόλιν (: καὶ δημοσίως). Ἐάν μὲν λοιπὸν ταῦτα λέγων δια-
 φθείρω τοὺς νέους, ἐνδεχόμενον νὰ εἶναι ταῦτα βλαβερὰ [καὶ
 τότε ἐγὼ σιέρω ἐπὶ τούτοις νὰ καταδικασθῶ ὡς διαφθορεὺς
 τῶν νέων, ὅλλ' οὐχὶ ἐφ' οἷς οἱ κατηγοροί μου λέγουσι, διότι δὲν
 εἶναι ἀληθῆ]. Ἐάν δὲ κανεῖς λέγῃ ὅτι ἐγὼ ἄλλα λέγω παρὰ ταῦτα,
 τίποτε δὲν λέγει (: ψεύδεται), *Κατὰ ταῦτα* (ἧ: συμφώνως μὲ

ταῦτα, τὰ μέγρι τοῦδε δηλαδὴ εἰρημένα=πρὸς ταῦτα), δύναμαι νὰ λέγω, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἢ πείθεσθε εἰς τὸν Ἄνυτον ἢ μὴ [πέθεσθε] καὶ ἢ ἀπολύετε (ἀθρώνητε) ἢ μὴ [ἀπολύετε με], κάμνετε τοῦτο ἢ ἐκεῖνο ὡς ἡθέλετε κάμει περὶ ἀνθρώπου, ὅστις δὲν δύναται νὰ κάμῃ ἄλλα παρὰ ταῦτα (= ὡς ἐμοῦ οὐκ ἂν ποιήσοντος ἄλλα ἢ μετχ. δύναται νὰ ἀντικατασταθῇ ὡς ἔξῃς : ποιεῖτε ἢ τόδε ἢ τόδε, ὡς ἂν ποιήσαιτε περὶ ἀνθρώπου οὐ δύναμένου ποιεῖν ἄλλα ἢ ταῦτα) οὐδὲ εἰάν μὲλλον πολλάκις νὰ στερωῶμαι τῆς ζωῆς.

ΙΗ'. — Μὴ θορυβεῖτε (1), ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλὰ παραμείνατε σταθεροὶ (= ἐμμείνατε), παρακαλῶ (= μοι), εἰς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα παρεκάλεσα ὑμᾶς [νὰ μείνητε πιστοί], δηλ. νὰ μὴ θορυβῆτε, δι' ὅσα καὶ ἂν λέγω, ἀλλὰ νὰ ἀκούητε· διότι καὶ θὰ ὠφελῆθητε (= ὠνήσεσθε), καθὼς ἐγὼ νομίζω, ἀκούοντες (: εἰάν ἀκούητε). Διότι μέλλον βεβαίως (= οὖν) νὰ εἶπω πρὸς ὑμᾶς καὶ ἄλλα τινά, διὰ τὰ ὁποῖα ἴσως θὰ κάμῃτε βλάβην (: θὰ φωνάζητε)· ἀλλὰ μὴ κάμνετε τοῦτο κατ' οὐδένα τρόπον. Διότι, γνωρίζετε καλῶς, εἰάν φονεύσητε ἐμέ, ὁ ὁποῖος εἰμι τοιοῦτος, ὁποῖος ἐγὼ λέγω ὅτι εἶμαι, δὲν θὰ βλάβητε ἐμὲ περισσότερον ἢ τὸν εἰυτόν σας· διότι ἐμὲ μὲν οὐδ' ὅλως δύναται νὰ βλάβῃ οὔτε ὁ Μέλητος, οὔτε ὁ Ἄνυτος· διότι καὶ δὲν (= οὐδὲ=καὶ οὐ) ἤθελε δυνηθῆ [νὰ βλάβῃ]· διότι δὲν νομίζω ὅτι εἶναι ὀρθὸν καὶ δίκαιον [κατὰ τοὺς θεῖους θεσμοὺς] (= θεμιτόν) ὁ καλλίτερος [ἠθικῶς] ἀνὴρ νὰ βλάπῃται ὑπὸ χειρότερου. Δύναται ὁμοῦ [οὗτος ὁ χειρότερος] ἴσως νὰ καταδικάσῃ εἰς θάνατον ἢ νὰ ἐξορίσῃ ἢ νὰ στερήσῃ τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων [τὸν καλλίτερον]· ἀλλὰ ταῦτα οὗτος μὲν ἴσως καὶ ἄλλος τις τυχὸν (= πού) νομίζει μεγάλα κακά, ἐγὼ ὁμοῦ δὲν νομίζω, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον [νομίζω ὅτι εἶναι μέγα κακόν] τὸ νὰ πράττῃ τις ταῦτα, τὰ ὁποῖα οὗτος τώρα δὲ πράττει,

(1) Ἡ υπερήφανος γλῶσσα τοῦ Σωκράτους ἐξήγησε θύελλαν ἐν τῷ δικαστηρίῳ· διὸ διακόπτον τὸν λόγον παρακαλεῖ τοὺς δικαστὰς νὰ μὴ θορυβῶσιν, ἀλλὰ νὰ ἀκούσωσιν ἐπ' ὠφελείᾳ ἑαυτῶν. Ἀντὶ δὲ διὰ προσηνεστέρων λόγων νὰ κατευνάσῃ τὴν θύελλαν, προαγγέλλει ὅτι θὰ ἀκούσωσιν ἔτι ἀηθέστερα ῥήματα, ἐφ' οἷς θὰ ἀναβοήσωσιν.

δηλ. νὰ ἐπιχειρῆ νὰ καταδικάζῃ εἰς θάνατον ἄνδρα ἀδίκως. Τώρα λοιπόν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, *πολὺ ἀπέχω* (= πολλοῦ δέω) ἐγὼ [τοῦ] νὰ ἀπολογῶμαι ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καθὼς δύναται τις νὰ νομίσῃ, ἀλλὰ ὑπὲρ ὑμῶν [τὸν λόγον ποιῶμαι], [φοβούμενος] μήπως διαπράξῃτε ἀμάρτημά τι ὡς πρὸς τὸ πρὸς σᾶς δῶρον (= δόσιν) τοῦ θεοῦ [ὅπερ συνίσταται εἰς τὴν ἀποστολήν μου, ἵνα σᾶς ἀποτρέψω ἀπὸ τῆς κακίας καὶ προτρέψω εἰς τὴν ἀρετήν], ἐὰν καταδικάσῃτε ἐμὲ [ὁπότε καὶ ἠθέλετε παραγνώρισει τὴν πρὸς ὑμᾶς εὐεργεσίαν τοῦ Θεοῦ]. Διότι, ἐὰν καταδικάσῃτε ἐμὲ εἰς θάνατον, δὲν θὰ εὗρητε εὐκόλως ἄλλον τοιοῦτον, ὅστις ἀληθῶς (= ἀτεχνῶς), ἂν καὶ [τοῦτο] εἶναι γελοιότερον [τοῦ δέοντος] νὰ εἶπω, εἶμαι προστεθειμένος (: δεδομένος = προσκειμένος) ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς τὴν πόλιν καθὼς εἰς ἵππον μεγαλόσωμον μὲν καὶ ἐκ καλῆς καταγωγῆς (= εὐγενῆ = γενναίῳ), ὅστις ὅμως ἔνεκα τοῦ μεγέθους εἶναι *νωθρότερος* (: δυσκινήτερος = νοθεστέρος [ὄντι]) καὶ ὅστις ἔχει ἀνάγκη νὰ ἐγείρηται (ἐρεθίζηται) ὑπὸ μύιας τινός, ἣτις καλεῖται *τάβανος* (tabanus) (= ὑπὸ μύπος τινός) [καὶ δὲν θὰ εὗρητε ἄλλον τοιοῦτον], *ὁποῖον ἀκριβῶς* (= οἷον δὴ) *νομίζω* (= δοκεῖ μοι) ὅτι ὁ θεὸς ἔχει προσθέσει (δώσει, προσκολλήσει) ἐμὲ εἰς τὴν πόλιν, *διότι ἐγὼ* (= ὅς) δὲν παύω ποσῶς νὰ σᾶς ἐξυπνίζω καὶ νὰ πείθω (συμβουλεύω) καὶ νὰ ἐπιπλήττω ἕνα ἕκαστον ὀλόκληρον τὴν ἡμέραν πανταχοῦ παρακαθήμενος. Τοιοῦτος λοιπὸν ἄλλος δὲν θὰ φανῆ εὐκόλως μεταξὺ ὑμῶν (: δυσκόλως εἰς ὑμᾶς θὰ ὑπάρξῃ ἢ τοιοῦτον λοιπὸν ἄλλον δὲν θὰ ἀποκινήσῃτε εὐκόλως), ὧ ἄνδρες, ἀλλ', ἐὰν πείθησθε εἰς ἐμὲ, θὰ φεισθῆτε τῆς ζωῆς μου· ὑμεῖς δὲ ἴσως τυχόν, *διότι ἀγανακτεῖτε* (: δυσάρεσταῖσθε), καθὼς [ἀγανακτοῦσιν] οἱ νυσιάζοντες, ὅταν ἐξυπνίζωσιν [αὐτούς], ἐὰν πείθησθε εἰς τὸν Ἄνυτον, εὐκόλως ἠθέλετε θανατώσει με), *ἀφοῦ μὲ πλήξῃτε θανατηφόρως* (= κρούσαντες ἄν με), [καὶ] ἔπειτα κατὰ τὸν λοιπὸν βίον *ἠθέλειτε κοιῶσθε* (= καθεύδοντες) *διηνεκῶς* (: ἀδιαλείπτως = διατελοῖτε), ἐὰν μή τινα ἄλλον ὁ θεὸς ἠθελε πέμψῃ προσέτι πρὸς ὑμᾶς φρονιίζων περὶ ὑμῶν. Ὅτι δὲ ἐγὼ τυχαίως εἶμαι τοιοῦτος, ὥστε (= οἷος) νὰ εἶμαι δεδομένος.

ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς τὴν πόλιν, ἐκ τῶν ἐξῆς δύνασθε νὰ κατανοή-
 σητε· δὲν ὁμοιάζει δηλ. πρὸς ἀνθρώπινον πρᾶγμα τὸ ὅτι ἐγὼ ὄλα
 μὲν ἐν γένει τὰ ἰδικὰ μου πράγματα ἔχω παραμελήσει καὶ ἀνέ-
 χομαι νὰ παραμελῶνται αἱ ὑποθέσεις μου (=τῶν οἰκείων)
 ἐπὶ τοσαῦτα μέχοι τοῦδε ἔτη, ἐπιδιώκω δὲ πάντοτε τὸ συμ-
 φέρον σας (=τὸ δ' ἡμέτερον πράττειν αἰεί), διότι προσέρχομαι
 κατ' ἰδίαν πρὸς ἕκαστον ὡς πατὴρ ἀκριβῶς ἢ πρεσβύτερος ἀδελ-
 φός, ζητῶν νὰ σᾶς πείθω (=πειθῶν) νὰ ἐπιμελήσθε (: νὰ ἀ-
 σκῆτε) τῆς ἀρετῆς· καὶ ἐὰν μὲν εἶχον ὠφέλειάν τινα ἀπὸ τούτων
 καὶ μισθὸν λαμβάνων προέτρεπον εἰς ταῦτα, θὰ εἶχον σπου-
 δαῖόν τινα λόγον (ἢ: θὰ εἶχον τὸν λόγον των=εἶχον ἄν τινα
 λόγον)· ἀλλὰ τώρα βλέπετε δὲ καὶ σεῖς οἱ ἴδιοι (=καὶ αὐτοὶ)
 ὅτι οἱ κατήγοροί [μου], ἐνῶ πάντα τὰ ἄλλα τόσον ἀναισχύντως κα-
 τηγόρουν [μου], κατὰ τοῦτο τοῦλάχιστον δὲν ἠδυνήθησαν (=
 οὐχ οἰοί τε ἐγένοντο) νὰ ἀποτολμήσωσι μετ' ἀναισχυντίας νὰ εἴ-
 ποσι [ἢ νὰ πράξωσι τι] (=ἀπαναισχυντήσασαι) παρουσιάζοντες
 ὑπὲρ ἑαυτῶν μάρτυρα, ὅτι ἐγὼ ἢ ἔλαβόν ποτε παρὰ τίνος μισθὸν
 ἢ ἐζήτησα. Διότι εἶναι ἀρεκεῖός, νεμίζω, ὃ μάρτυς τὸν ὄπον
 ἐγὼ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ παρέχω (=ἱκανὸν γάρ... μάρτυρα· σύμπτη-
 ξις δύο προτάσεων=ὃ μάρτυς, δὲν παρέχομαι, ἢ πενία, ἱκανὸς
 μάρτυς ἐστίν, ὡς ἀληθῆ λέγω), ὅτι ἀληθῆ λέγω, δηλ. ἢ πενία[μου].
 ΙΘ'.—Ἴσως λοιπὸν ἠθελε φανῆ ὅτι εἶναι παράδοξον ὅτι τφάντι
 (=δή) ἐγὼ κατ' ἰδίαν μὲν συμβουλεύω ταῦτα περιερχόμενος καὶ
 ἀναμειγνύομαι εἰς ξένας ὑποθέσεις (=πολυπραγμονῶ), δημο-
 σία δὲ δὲν τολμῶ νὰ συμβουλεύω τὴν πόλιν ἀγορεύων ἀπὸ τοῦ
 βήματος τῆς ἐκκλησίας τοῦ ὑμετέρου δήμου (=ἀναβαίνων εἰς
 τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον). Τούτου δὲ (δηλ. τοῦ μὴ τολμᾶν ἀνα-
 βαίνειν κλπ.) αἴτιον εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὑμεῖς πολλάκις παρ'
 ἐμοῦ ἔχετε ἀκούσει νὰ λέγω πολλαχοῦ, ὅτι δηλ. συμβαίνει εἰς
 ἐμὲ θεῖόν τι καὶ ἀσύνηθες (: ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην δύναμιν=
 δαιμόνιον) [πρᾶγμα, δαιμονία φωνή· αὐτὴ δὲ ἦτο ἡ φωνὴ τῆς
 συνειδήσεως], τὸ ὁποῖον, ὡς γνωστόν, καὶ ὁ Μέλητος ἐν τῇ ἐγ-
 γράφῃ καταγγελίᾳ χλευαστικῶς διαστρέφων (=ἐπικωμωδῶν)
 κατηγόρησέ [μου]· τοῦτο δὲ (δηλ. τὸ θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον) ἀρ-

ξάμενον ἐκ παιδικῆς ἡλικίας εἶνε φωνή τις ἐρχομένη πρὸς με (=γιγνομένη ἐμοί), ἥτις, ὅταν ἔλθῃ [ἵνα ὁμιλήσῃ] πάντοτε μὲ ἀποτρέπει [νὰ πράττω] τοῦτο, ὅ,τι ἂν δηλ. μέλλω νὰ πράττω, οὐδέποτε δὲ μὲ προτρέπει· τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐναντιοῦται εἰς ἐμὲ νὰ ἀσχολῶμαι εἰς τὰ τῆς πόλεως (εἰς τὰ κοινὰ) (=τὰ πολιτικά πράττειν). Καὶ κάλλιστα (=παγκάλως) βεβαίως μοι φαίνεται ὅτι πράττει ἐναντιούμενον (=ἐναντιοῦσθαι)· διότι, γνωρίζετε καλῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐὰν ἐγὼ ἐπεχείρουν νὰ ἀσχολῶμαι περὶ τὰ πολιτικά πράγματα, πρὸ πολλοῦ χρόνου θὰ ἦμην κατεστραμμένος καὶ οὔτε ὑμᾶς ἤθελον ὠφελῆσαι σὺ δαμῶς (: οὐδεμίαν ὠφέλειαν) οὔτε ἐμαυτὸν. Καὶ παρακαλῶ (=μοι), μὴ ἀγανακτεῖτε [κατ' ἐμοῦ], διότι λέγω τὴν ἀλήθειαν· διότι οὐδεὶς ἐκ τῶν ἀνθρώπων θὰ σφίξεται, οὔτε ἐν τῇ δημοκρατίᾳ ὑμῶν (=ὑμῖν), οὔτε ἐν ἄλλῃ τινὶ δημοκρατίᾳ (=ἄλλῃ πλήθει οὐδενί), ἐὰν ἐντίμως καὶ μετὰ παρησίσως (=γνησίως) ἐναντιώνηται καὶ ἐὰν ἀδιαλείπτως ἐμποδίξῃ (=διακωλύων) νὰ γίνωνται ἐν τῇ πόλει πολλὰ ἄδικα καὶ παράνομα, ἀλλ' εἶναι ἀναγκαῖον ἐκεῖνος ὅστις ἀληθῶς μέλλει νὰ ἀγωνίζηται ὑπὲρ τοῦ δικαίου ἀκόμη καὶ ὀλίγον χρόνον ἐὰν μέλλῃ νὰ μείνῃ ἀβλαβής, νὰ εἶναι ἰδιώτης, ἀλλὰ νὰ μὴ ἀναμιγνύηται εἰς τὰ δημόσια.

Κ.. —Μεγάλως δὲ ἐγὼ τοῦλάχιστον ἀποδείξεις τούτων θὰ παρὰσχω πρὸς ὑμᾶς ὑπὲρ ἐμαυτοῦ (=παρέξομαι ὑμῖν), οὐχὶ λόγους, ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὑμεῖς τιμᾶτε, ἔργα. Ἀκούσατε λοιπὸν παρ' ἐμοῦ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα μοι ἔχουσι συμβῆ, ἵνα γνωρίζητε ὅτι εἰς οὐδένα (=οὐδ' ἐνί=οὐδενί) δύναμαι νὰ ἐνδῶσω (=ὑπεὶ κάθομι ἂν) ἐναντίον τοῦ δικαίου φοβηθεὶς τὸν θάνατον, μὴ ἐνδίδωσιν δὲ (ἢ : ἐὰν δὲ δὲν ἤθελον ὑποχωρῆσαι), εὐθύς (=ἄμα) ἤθελον καταστραφῆ. Θὰ εἶπω δὲ πρὸς ὑμᾶς ἐνοχλητικά (=φορτικά) μὲν καὶ δικηγορικά (ἢ : ἀνιαρά=δικανικά) [ἤτοι θὰ περι αυτολογήσω], ἀληθῆ ὅμως. Ἐγὼ δηλ., ὦ Ἀθηναῖοι, ἄλλην μὲν ἀρχὴν οὐδεμίαν ποτὲ μέχρι τοῦδε ἔλαβον ἐν τῇ πόλει, ἀλλ' ὑπῆρξα βουλευτῆς (=ἐβούλευσα δὲ)· καὶ τυχαίως (=ἔτυχς) ἢ φυλῆ ἡμῶν Ἀντιοχίς ἐπρωτάνευεν, ὅτε ὑμεῖς τοὺς δέκα στρατηγούς, τοὺς μὴ διατάξαντας νὰ ἀνασύρωσι (=τοὺς οὐκ ἀνελο-

μένους) [πρὸς ἐνταφιασμὸν] τοὺς ἐν τῇ [παρὰ τὰς Ἀργινοῦσας τῷ 406 π. Χ.] ναυμαχίᾳ [ἀπολομένους] ἐκ τῆς θαλάσσης, εἰς ἣν ναυμαχοῦντες ἔπεσον (=τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας, βραχλ. ἀντι=τοὺς ἐν τῇ ναυμαχίᾳ[ἀπολομένους] ἐκ τῆς ναυμαχίας κλ.) ἠθέλετε νὰ δικάζητε ὅλους ὁμοῦ, παρὰ νόμῳ, καθὼς ἐν τῷ ὑστέρω χρόνῳ ἐφάνη εἰς ὅλους ὑμᾶς (: καθὼς μετὰ ταῦτα ἅπαντες ὁμολογήσατε). Τότε ἐγὼ μόνος ἐκ τῶν πρυτάνεων ἦναι τιώθητι πρὸς ὑμᾶς νὰ μὴ πράττειτε τίποτε ἐναντίον τῶν νόμων καὶ ἐναντίαν ψῆφον ἔδωκα καὶ ἐνῶ ἦσαν ἔτοιμοι οἱ [περὶ τὸν Καλλίξενον καὶ Λυκίσκον] ρήτορες [χαριζόμενοι τῷ δήμῳ] νὰ μεταχειρισθῶσι κατ' ἐμοῦ ἐνδειξῖν (ἦτοι καταγγελίαν δι' ὑπέρβασις δικαιοδοσίας) καὶ ἀπαγωγῆν (ἦτοι νὰ με σύρῳσιν εἰς τὸν ἄρχοντα) (=ἐνδεικνύμαι με καὶ ἀπάγειν) καὶ σεῖς παρεκνεῖτε αὐτοὺς εἰς τοῦτο καὶ ἐβοᾶτε ἀπειλοῦντες (=καὶ βοῶντων), ἐγὼ ἔχων μαζί μου τὸν νόμον (=μετὰ τοῦ νόμου) καὶ τὸ δίκαιον, ἐνόμιζον ὅτι πρέπει μᾶλλον νὰ ἐκθέσω τὴν ζωὴν μου εἰς κίνδυνον παρὰ νὰ συμφωνήσω μεθ' ὑμῶν, οἵτινες δὲν ἐσκέπτεσθε δίκαια, φοβηθεῖς φυλάκισιν ἢ θάνατον. Καὶ ταῦτα μὲν ἐγένοντο ὅτε ἀκόμη ἡ πόλις ἐδημοκρατεῖτο· ὅτε δὲ ἔγινεν ὀλιγαρχία, οἱ τριάκοντα [τύραννοι] πάλιν προσκαλέσαντές με μετὰ τεσσάρων ἄλλων (=πέμπτον αὐτὸν) εἰς τὴν θόλον (ἦτοι τὸ θολοειδὲς οἰκοδόμημα τὸ παρὰ τὸ βουλευτήριον κείμενον) διέταξαν νὰ φέρωμεν ἐκ Σαλαμῖνος τὸν Λέοντα τὸν Σαλαμῖνιον, ἵνα φονευσθῇ· διότι τοιαῦτα ὡς γνωστόν (=οἷα δὴ) καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς ἐκείνοι πολλὰ διέταττον, διότι ἐπεθύμουν ὅσον τὸ δυνατόν πλείστους νὰ κατασιήσωσιν συνενόχους (=ἀναπλήσαι αἰτιῶν). τότε ὅμως ἐγὼ οὐχὶ διὰ λόγου, ἀλλὰ δι' ἔργου πάλιν ἀπέδειξα, ὅτι ἐγὼ περὶ θανάτου μὲν, εἰάν μὴ ἦτο ἀγροικότερον [τοῦ δέοντος] νὰ εἴπω, οὐδαμῶς (=οὐδ' ὀτιοῦν) [φροντίζω], ἀλλὰ περὶ τοῦ νὰ μὴ πράττω μηδὲν ἄδικον μηδὲν ἀνόσιον, περὶ τούτου δὲ ὄλωσ (=τὸ πᾶν) φροντίζω. Διότι ἐμὲ ἐκείνη ἡ [τῶν τριάκοντα] ἀρχὴ δὲν ἐξέπληξεν, ἂν καὶ ἦτο τόσον ἰσχυρά, ὥστε νὰ πράξω ἀδικόν τι, ἀλλὰ ἀφοῦ ἐξήλθομεν ἐκ τῆς θόλου, οἱ μὲν τέσσαρες ἀπῆλθον εἰς Σαλαμίνα καὶ ἔφερον τὸν Λέοντα, ἐγὼ δὲ παρευθὺς (=ῶχόμην)

ἀπηρχόμην (=ἀπιών) εἰς τὴν οἰκίαν μου. Καὶ ἴσως διὰ ταῦτα ἤθελον φονευθῆναι, εἰ μὴ ἡ ἀρχὴ [ἐκείνων] ταχέως κατελύετο· καὶ περὶ τούτων θὰ ἔχητε πολλοὺς μάρτυρας.

ΚΑ'. — Ἀρά γε λοιπὸν νομίζετε ὅτι ἐγὼ ἤθελεν ζῆσει τόσα δὲ ἔτη, εἰ μὴ ἀνεμειγνυόμην εἰς τὰ πολιτικά, καὶ ἀσχολούμενος (: πολιτευόμενος=πράττων) [περὶ αὐτὰ] καθὼς ἀρμυρίζει εἰς ἄνδρα χρηστὸν (=ἀξίως ἄνδρὸς ἀγαθοῦ) ἐβοήθουν τὰ δίκαια καὶ [εἰ μὴ] ταύτην τὴν δικαιοσύνην (=τοῦτο), ὥς εἶναι πρέπον, ἐνόμιζον πλείστης τιμῆς ἀξίαν; Πολὺ βέβαια μακρὰν ἀπέχει (: οὐδαμῶς βεβαίως θὰ ἔξων τοσαῦτα ἔτη=πολλοῦ γε δεῖ), ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι οὐδὲ ἄλλος βεβαίως κανεῖς ἐκ τῶν ἀνθρώπων [θὰ ἠδύνατο νὰ ζῆσῃ οὕτω πολιτευόμενος]. Ἄλλ' ἐγὼ καθ' ὅλην μου τὴν ζωὴν καὶ δημοσίᾳ, εἰ μὴ που ἔπραξά τι, τοιοῦτος θὰ φανῶ καὶ κατ' ἰδίαν (: καὶ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ) ὁ αὐτὸς οὗτος (: ὁ ἴδιος), εἰς οὐδένα δηλ. ποτὲ μέχρι τοῦδε οὐδὲν ἐπιτρέψας παρὰ τὸ δίκαιον οὔτε εἰς ἄλλον οὔτε εἰς οὐδένα ἐκ τούτων, τοὺς ὁποίους οἱ διαβάλλοντες ἐμὲ λέγουσιν ὅτι εἶναι μαθηταὶ μου [ὡς λ. γ. ὁ Ἀλκιβιάδης, ὁ Κριτίας, οἱ πάντων Ἀθηναίων βιαιότατοι καὶ ἀκρατέστατοι κλ.]. Ἄλλ' ἐγὼ διδάσκαλος μὲν [ἐξ ἐπαγγέλματος] οὐδενὸς ποτε μέχρι τοῦδε ἔγινα· εἰ μὴ τις, ὅτε ἐγὼ ἔλεγον καὶ ἐξετέλουν τὴν ἐνεαλήν, τὴν ὁποῖαν ἔλαβον παρὰ τοῦ θεοῦ (=καὶ τὰ ἐμυκοῦ πρῶτοντος) [νὰ ἐξετάζω δηλ. ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους] ἐπεθύμει νὰ μὲ ἀκούῃ εἴτε νεώτερος εἴτε πρεσβύτερος, εἰς οὐδένα ποτὲ μέχρι τοῦδε ἀπηγόρευσα ἐκ φθόνου (=ἐφθόνησα) [τοῦτο, τὸ νὰ ἀκούῃ δηλ. ἐμοῦ λέγοντος] οὐδὲ χρήματα μὲν λαμβάνων διαλέγομαι, εἰ μὴ μὴ λαμβάνω, ὅχι [δηλ. δὲν διαλέγομαι], ἀλλὰ πασέχω ἐμαυτὸν ὁμοίως καὶ εἰς πλούσιον καὶ εἰς πέννητα, εἰ μὴ τις θέλῃ νὰ ἐρωτᾷ καὶ ἀποκρινόμενος νὰ ἀκούῃ ὅ,τι καὶ ἂν λέγω (1). Καὶ ἐκ τούτων (τῶν ἀνδρῶν δηλ.) εἴτε γίνεται κανεῖς χρηστὸς εἴτε μὴ, ἐγὼ δίκαιως δὲν ἤθελον κατηγορεῖσθαι

(1) Κατὰ δύο τρόπους ἠδύνατο ὁ βουλόμενος νὰ μανθάνῃ παρὰ τοῦ Σωκράτους· ἢ ἐρωτῶν, ὅτε ὁ Σωκράτης ἀπεκρίνετο πρὸς πάντα ἀδιακρίτως ἢ ἐρωτώμενος ὑπὸ τοῦ Σωκράτους καὶ ἀποκρινόμενος.

(=οὐκ ἂν τὴν αἰτίαν ὑπέχοιμι) διὰ τούτους [τούς ἄνδρας] πρὸς τοὺς ὁποίους (=ὧν) μήτε ὑπεσχέθην εἰς κανένα μηδὲν ποτε μέχρι τοῦδε μάθημα, μήτε ἐδίδαξα. Ἐὰν δὲ λέγη κανεὶς ὅτι ἔμαθέ τι ποτὲ μέχρι τοῦδε παρ' ἐμοῦ ἢ ἤκουσε κατ' ἰδίαν, (: ἰδιαιτέρως, μυστικά) [τι] τὸ ὁποῖον δὲν [ἔμαθον ἢ ἤκουσαν] καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, γνωρίζετε καλῶς, ὅτι δὲν λέγει ἀληθῆ.

ΚΒ' — Ἀλλὰ διατί δὲ τέλος πάντων εὐχαριστοῦνται τινες νὰ ἀναστρέφονται (συνδιατρέβωσι) μετ' ἐμοῦ πολὺν χρόνον; Ἔχετε ἀκούσει [τοῦτο], ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ὅλην τὴν ἀλήθειαν ἐγὼ σᾶς εἶπον, *δοῖτε* (=δοῖτε) εὐχαριστοῦνται ἀκούοντες νὰ ἐξετάζονται ἐκεῖνοι οἵτινες νομίζουσι μὲν ὅτι εἶναι σοφοί, ἀλλὰ δὲν εἶναι διότι [τὸ πρᾶγμα] εἶναι οὐχὶ δυσάρεστον. Εἰς ἐμὲ δὲ καθὼς ἐγὼ εἶπον καὶ ἐπαναλέγω(=φημί) ἔχει προσταχθῆ ὑπὸ τοῦ θεοῦ νὰ πράττω τοῦτο καὶ διὰ χρησμῶν (=ἐκ μαντείων) καὶ δι' ἐνυπνίων καὶ διὰ παντός ἄλλου τρόπου (ἦτοι δι' οἰωνῶν, θυσιῶν, φημῶν, συμβόλων) διὰ τοῦ ὁποίου τρόπου καὶ ἄλλη τίς ποτε *θεῖα θέλησις* (=θεῖα μοῖρα) προσέταξεν εἰς ἄνθρωπὸν τινα καὶ ὀτιδήποτε νὰ πράττῃ. Ταῦτα, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ ἀληθῆ εἶναι καὶ εὐαπόδεικτα (=εὐέλεγκτα). Διότι ἐὰν βεβαίως ἐγὼ τοῦλάχιστον ἄλλους μὲν ἐκ τῶν νέων διαφθείρω, ἄλλους δὲ ἔχω διαφθεῖρει, ἔπρεπε βεβαίως, ἐὰν τινες ἔξ αὐτῶν πρεσβύτεροι γεγόμενοι κατενόησαν ὅτι ἐγὼ εἰς αὐτούς, ὅτε ἦσαν νέοι, συνεβούλευσα κακόν τι ποτὲ μέχρι τοῦδε, τώρα δὲ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἀναβαίνοντες [εἰς τὸ δικαστήριον] νὰ μὲ κατηγορῶσιν καὶ νὰ μὲ ἐκδικῶνται· ἐὰν δὲ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι δὲν ἤθελον, [ἔπρεπέ] τινες ἐκ τῶν οἰκείων ἐκείνων, πατέρες καὶ ἀδελφοὶ καὶ ἄλλοι συγγενεῖς, ἐὰν βεβαίως εἶχον πάθει ὑπ' ἐμοῦ κακόν τι οἱ οἰκεῖοι αὐτῶν, τώρα νὰ κάμνωσι *μειλίαν* [τοῦ κακοῦ τούτου] καὶ νὰ ἐκδικῶνται. Ἐξ ἀπαντος (ἀναμφιβόλως) δὲ εἶναι παρόντες ἐδῶ πολλοὶ ἔξ αὐτῶν, τοὺς ὁποίους ἐγὼ βλέπω, πρῶτον μὲν οὗτος δὲ ὁ Κρίτων, συνηλικιώτης μου καὶ συνδημότης μου [ἄτε ἀμφοτέροι καταγόμενοι ἐκ τοῦ δήμου Ἀλωπεκῆς] πατήρ τούτου ἐδῶ τοῦ Κριτοβούλου, ἔπειτα ὁ Λυσανίας ὁ ἐκ τοῦ δήμου Σρητιοῦ, πατήρ τούτου ἐδῶ τοῦ Αἰσχίνου, προσέει οἱ Ἀντιφῶν ὁ Κηρισιεὺς οὗτος ἐδῶ, πατήρ τοῦ Ἐπιγέ-

νοῦς. *Νὰ δὲ καὶ ἄλλοι* (ἤ: ἰδοὺ δὲ καὶ ἄλλοι=ἄλλοι τοίνυν οὗτοι), τῶν ὁποίων οἱ ἀδελφοὶ εἰς ταύτην τὴν μετ' ἑμοῦ συναναστροφὴν *ἔχουσι μετὰσχει* (ἤ: ἦσαν παρόντες=γεγόνασιν) ὁ Νικόστρατος ὁ υἱὸς τοῦ Θεοξοτίδου, ἀδελφὸς τοῦ Θεοδότου—καὶ ὁ μὲν Θεόδοτος ἔχει ἀποθάνει, ὥστε ἐκεῖνος τοῦλάχιστον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἰκτεύσῃ αὐτὸν τὸν ἀδελφόν του [νὰ μὴ με κατηγορήσῃ]—, καὶ ὁ Πάραλος οὗτος δὲ ὁ υἱὸς τοῦ Δημοδόκου τοῦ ὁποίου ἀδελφὸς ἦτο ὁ Θεάγης. Οὗτος δὲ ἰδῶ ὁ Ἀδείμαντος, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀριστίωνος, τοῦ ὁποίου ἀδελφὸς [εἶναι] οὗτος δὲ ὁ Πλάτων, καὶ ὁ Αἰανιόδωρος, τοῦ ὁποίου ἀδελφὸς εἶναι οὗτος δὲ ὁ Ἀπολλόδωρος. Καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐγὼ δύναμαι νὰ σᾶς εἶπω, ἐκ τῶν ὁποίων ἔπρεπε τινα πρὸ πάντων μὲν ὁ Μέλητος νὰ παρουσιάσῃ μάρτυρα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ λόγου του (=ἐν τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ)· ἐὰν δὲ τότε ἐλησμόνησεν, ἄς παρουσιάσῃ τώρα [τινὰ ἐξ αὐτῶν], ἐγὼ παραχωρῶ [τὸ ἐμὸν τῆς κλεψύδρας ὕδωρ] καὶ ἄς λέγῃ, ἐὰν δύναται τοιοῦτόν τι [νὰ λέγῃ]. Ἄλλ' ὅπως τὸ ἐναντίον τούτου θὰ εὔρητε, ὦ ἄνδρες, δηλ. πάντας προθύμους νὰ μαρτυρήσωσι ὑπὲρ ἐμοῦ (=βοηθεῖν ἐμοῦ), ὅστις διέφθειρα [αὐτούς], ὅστις ἔβλαψα τοὺς οἰκείους αὐτῶν, καθὼς λέγουσιν ὁ Μέλητος καὶ ὁ Ἄνυτος. Διότι αὐτοὶ μὲν οἱ διεφθαρμένοι ἴσως δύνανται νὰ ἔχωσι λόγον μαρτυροῦντες ὑπὲρ ἐμοῦ· ἀλλ' οἱ ἀδιάφθοροι, πρεσβύτεροι πλέον ἄνδρες, οἱ συγγενεῖς τούτων, τίνα ἄλλον λόγον ἔχουσι νὰ μαρτυρῶσιν ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν ὀρθὸν καὶ δίκαιον [λόγον] ὅτι *συναισθάνονται* (=ξυνίσσασι) ὅτι ὁ μὲν Μέλητος ψεύδεται, ἐγὼ δὲ ἀληθεύω;

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΤΟΥ ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ (ΚΕΦ. ΚΓ'—ΚΔ')

ΔΓ'.—*Ἄς εἶναι* (ἤ: πολὺ καλὸ) λοιπόν, ὦ ἄνδρες· ἐκεῖνα μὲν τὰ ὁποῖα ἐγὼ θὰ ἠδυνάμην (=ἔχοιμ' ἂν) νὰ ἀπολογῶμαι, ταῦτα σχεδὸν εἶναι καὶ ἄλλα ἴσως ταιούτου εἴδους (ἦτοι λόγους ἀποδεικνύοντες τὴν ἀλήθειαν καὶ οὐχὶ δεῖσεις καὶ ἰκεσίας καὶ ἔλλεινὰ δράματα). Ἴσως ὅμως κανεὶς ἐξ ὑμῶν ἤθελεν ἀγανακτῆσαι, ἐὰν *ἀναμνησθῇ* τί αὐτὸς ἐν ὁμοίᾳ περιστάσει ἔπρξε (=ἀναμνη-

σθεις ἑαυτοῦ), *ὅτι δὲ μὲν δικάζομενος δίκην ὀλιγώτερον ἐπικίνδυνον ταύτης δὲ* (=εἰ ὁ μὲν... ἀγωνιζόμενος) καὶ παρεκάλεσε [διὰ λόγων] καὶ ἰκέτευσε τοὺς δικαστὰς [διὰ σχημάτων, ὅπως κινήσῃ τὸν οἶκτον] μετὰ πολλῶν δαιρῶν, παρουσιάσας εἰς τὸ δικαστήριον καὶ τὰ [ἀνήλικα] παιδιὰ αὐτοῦ, ἵνα ὅσον τὸ δυνατόν περισσώτερον ἐλεηθῆ καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐκ τῶν οἰκείων καὶ φίλων του, ἐγὼ δὲ οὐδέν, *ἐννοεῖται* (=ἄρα), θὰ πράξω ἐκ τούτων; Καὶ μάλιστα ἐν ᾧ κινδυνεύω, καθὼς ἤθελον φανῆ, τὸν ἔσχατον κίνδυνον; Ἴσως λοιπὸν τις ταῦτα ἀναλεμισθεὶς (= ἐννοήσας) ἤθελε διατεθῆ πρὸς ἐμὲ *δυσμενέστερον* (= αὐθαδέστερον) [τοῦ δέοντος πρὸς ἀθώσιν μου] καὶ ὀργισθεὶς *ἐπὶ τῇ ἀναπολήσει τούτων* (=αὐτοῖς τούτοις) ἤθελε ψηφοφορήσει *παραφόρως καὶ ἀλεμιστως τοῦ δικαίου* (= μετ' ὀργῆς). Ἐάν τφόντι (=οὖν) κανεὶς ἐξ ὑμῶν εἶναι οὕτω διατεθειμένος [πρὸς με] — *διότι ἐγὼ τοῦλάχιστον οὐδένα ἐξ ὑμῶν κρίνω ἄξιον νὰ ἔχη τοιαύτην διάθεσιν* (ἦ: δὲν πιστεύω ὅτι εἶναι τις τοιοῦτος) (= οὐκ ἀξιῶ... ἔγωγε = οὐ γὰρ ἔγωγε ἀξιῶ εἶναι τινα τοιοῦτον) — *ἀλλ' ἐάν τέλος πάντων* (=εἰ δ' οὖν) [εἶναι οὕτω διατεθειμένος] *κατάλληλα* (= ἐπιεικῆ) νομίζω ὅτι θὰ ἔλεγον πρὸς τοῦτον λέγων [τὰ ἐξῆς]: ὅτι εἰς ἐμέ, ὦ ἄριστε, ὑπάρχουσι μὲν βεβαίως καὶ τινες οἰκεῖοι (ἦτοι: δὲν εἶμαι μόνος ἔχω καὶ οἰκείους) καὶ βεβαίως αὐτὸ τοῦτο τὸ [ἐν Ὀδυσσεΐα Τ, 163 ἀναφερόμενον νόημα τοῦ χωρίου] τοῦ Ὀμήρου [συμβαίνει μοι] *«οὐδ' ἐγὼ ἀπὸ θανάτου οὐδὲ ὑπὸ βράχου ἔχω γεννηθῆ»*, ἀλλ' ἐξ ἀνθρώπων, ὥστε καὶ οἰκείους ἔχω καὶ υἱούς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τρεῖς, ἕνα μὲν μειράκιον πλέον, δύο δὲ παιδιὰ· ἀλλ' ὅμως δὲν θὰ παρακαλέσω ὑμᾶς νὰ [με] ἀθώωσθε διὰ τῆς ψήφου σας [χάριν αὐτῶν τῶν τέκνων] ἀναβιβάζων πρὸς ὠφέλειάν μου τινὰ ἐξ αὐτῶν ἐδῶ (εἰς τὸ δικαστήριον δηλ.) [ὡς πράττουσι τοῦτο οἱ δικάζομενοι οἰκογενειάρχαι]. Διατὶ δὲ λοιπὸν οὐδὲν ἐκ τούτων θὰ πράξω; Δὲν [θὰ πράξω τοῦτο (=οὐ ποιήσω τοῦτο)] *αὐθαδέως φερόμενος* (: ἐξ αὐθείας=αὐθαδικόμενος), ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδὲ περιφρονῶν ὑμᾶς (: οὐδὲ ἐκ περιφρονήσεως πρὸς ὑμᾶς· ἦ: οὐδὲ διότι περιφρονῶ ὑμᾶς), ἀλλ' ἐάν μὲν ἐγὼ δὲν φοβοῦμαι τὸν θάνατον ἢ φοβοῦμαι, εἶναι ἄλλο

ζήτημα [ἄσχετον πρὸς τὸ παρόν], ἀλλὰ βεβαίως ὡς πρὸς τὴν ὑπόληψιν (=πρὸς δ' οὖν δόξαν) φαίνεται μοι *διὰ δὲν ἀρμόζει* (=οὐκ εἶναι καλὸν) καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς ὑμᾶς καὶ εἰς ἄλλην τὴν πόλιν ἐγὼ νὰ πράττω τι ἐκ τούτων καὶ διότι ἔχω τοιαύτην ἡλικίαν καὶ διότι τοῦτο τὸ *παρωνύμιον* (σοφὸς δηλ.) ἔχω, εἴτε βεβαίως εἶναι ἀληθὲς εἴτε βεβαίως ψεῦδος. Ἀλλὰ τέλος πάντων παραδεδεγμένον τοῦλάχιστον εἶναι ὅτι ὁ Σωκράτης ὑπερέχει *κατὰ τι* (=τι) τῶν περισσοτέρων ἀνθρώπων. Ἐὰν λοιπὸν οἱ νομιζόμενοι ἐξ ὑμῶν ὅτι ὑπερέχουσιν εἴτε κατὰ σοφίαν εἴτ' κατ' ἀνδρείαν εἴτε κατ' ἄλλην ὁποιαδήποτε ἀρετὴν θὰ εἶναι *τοιούτοι* (δηλονότι ψεῦσαι), θὰ ἦτο *αἰσχος* [διὰ τὴν πόλιν] *τοιούτους δ' ἀκριβῶς* (=οἴουςπερ) ἐγὼ πολλάκις ἔχω ἴδει τινάς, ὅταν δικάζονται, ὅτι νομίζονται μὲν ὅτι εἶναι *μέγα τι* (=τι) [πρὸς τῆς δίκης], *παράδοξα* (=θαυμάσια) δὲ πράττουσιν [ἐν τῇ δίκῃ], *διότι νομίζουσιν* (=ὡς οἰομένους) ὅτι φοβερόν τι θὰ πάθωσι, ἐὰν θὰ φρονεῦθῶσι ὡς νὰ ἐμελλον νὰ εἶναι ἀθάνατοι, ἐὰν ὑμεῖς δὲν καταδικάσητε αὐτοὺς εἰς θάνατον· *οὔτοι δὲ* (=οἱ) φαίνονται εἰς ἐμὲ ὅτι προσάπτουσι αἰσχύνῃν εἰς τὴν πόλιν, ὥστε καὶ ἐκ τῶν ξένων τις νὰ δύναται νὰ νομίσῃ ὅτι οἱ ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἐξέχοντες κατ' ἀρετὴν, τοὺς ὁποίους αὐτοὶ οἱ ἴδιοι προτιμῶσιν ἐαυτῶν καὶ εἰς τὰ διάφορα ἀξιώματα τῆς ἀρχῆς καὶ εἰς τὰς ἄλλας καθόλου] τιμὰς, οὔτοι *οὐδὲλως διαφέρουσι* τῶν γυναικῶν [διὰ τὴν δειλίαν]. Διότι ταῦτα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὔτε ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι νομιζόμεθα *διὰ ἔχομεν σημασίαν τινά, ὅσον μικρὰ καὶ ἂν εἶναι* (ἢ ἐπὶ λέξει : καὶ ὅτιδήποτε ἐκ τῆς ἀρετῆς ὅτι ἔχομεν =καὶ ὅτισὲν εἶναι), πρέπει νὰ πράττωμεν, οὔτε, ἐὰν ἡμεῖς [τὰ] πράττωμεν, [πρέπει] ἡμεῖς νὰ *ἀνέχησθε* (=πιτρέψαι), ἀλλὰ αὐτὸ τοῦτο νὰ *καταδεικνύητε* (: νὰ κάμνητε φανερόν) ὅτι πολὺ περισσότερον θὰ καταδικάσητε τὸν εισάγοντα [εἰς τὸ δικαστήριον] ταῦτα τὰ δράματα τὰ *διεγείροντα τὸν ἔλεον* (=ἐλεεινὰ) καὶ τὸν καθιστῶντα τὴν πόλιν *καταγέλαστον* παρὰ τὸν ἡσυχάζοντα.

ΚΔ'. — *Ἐπιτοὺς δὲ τῆς [κακῆς] γνώμης* [ἢ ὁποῖα ὑπάρχει περὶ τῶν μεταχειριζομένων τοιαύτας παρακλήσεις] (=χωρὶς δὲ τῆς

δόξη.), ὧ ἄνδρες, οὐδὲ δίκαιον φαίνεται μοι εἶναι νὰ παρακαλῆ [ὁ ἀπολογούμενος] τὸν δικαστὴν, οὐδὲ παρακαλῶν νὰ ἀφωώνηται (=ἀποφεύγειν), ἀλλὰ νὰ διαφωτίξῃ [ὁ ἀπολογούμενος] καὶ νὰ πείθῃ [αὐτὸν τὸν δικαστὴν]. Διότι ὁ δικαστὴς δὲν κάθηται [ἐν τῇ δικαστικῇ ἔδρᾳ] ἐπι τούτῳ [τῷ σκοπῷ], δηλ. ἵνα παραβαίνων τὸ καθήκον ἀπονέμῃ τὰ δίκαια πρὸς χάριν τινὸς (=ἐπι τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια) ἀλλ' ἵνα δικάζῃ ταῦτα· καὶ ἔχειδρακισθῆ ὅτι δὲν θὰ χαρισθῆ εἰς ἐκείνους εἰς τοὺς ὁποίους ἤθελε φανῆ εἰς αὐτὸν καλὸν [νὰ χαρίζεται], ἀλλ' ὅτι θὰ δικάζῃ κατὰ τοὺς νόμους. Δὲν πρέπει λοιπὸν οὔτε ἡμεῖς νὰ συνηθίζωμεν ὑμᾶς νὰ ἐπισηκῆτε, οὔτε ἡμεῖς νὰ συνηθίζοιθε· διότι οὔτε οἱ μὲν οὔτε οἱ δὲ ἐξ ἡμῶν δύνανται [οὕτω] νὰ εἶναι εὐσεβεῖς. **Μὴ λοιπὸν νομίζετε** (=μὴ ἀξιῶτε), ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι ἐγὼ πρέπει νὰ πράττω πρὸς ὑμᾶς τοιαῦτα, τὰ ὁποῖα οὔτε πρόποντα νομίζω ὅτι εἶναι, οὔτε δίκαια, οὔτε ὅσια (εὐσεβῆ) καὶ μάλιστα ἀφοῦ βεβαίως μὰ τὸν Δία καὶ ἔνεκα ἀσεβείας **κατηγοροῦμαι** (=καὶ ἀσεβείας φεύγοντα) ἐπὶ τούτου δὰ τοῦ Μελήτου. Διότι προφανῶς (=σαφῶς), ἐὰν ἤθελον καταπέθει ὑμᾶς [ἵνα παραβαίνοντες τὸ καθήκον ἀπονέμῃτε τὸ δίκαιον πρὸς χάριν μου (=καταχαρίζεσθαι μοι τὰ δίκαια)] **καὶ διὰ τῶν δεήσεων** (=τῷ δεῖσθαι) ἤθελον βιάζει (ἐξαναγκάζει) ὑμᾶς [νὰ ἀπονέμητέ μοι τὸ δίκαιον παραβαίνοντες τὸ καθήκόν σας] ἂν καὶ ἔχετε δρακισθῆ, [προφανῶς] ἤθελον διδάσκει ὑμᾶς νὰ νομίζητε ὅτι δὲν ὑπάρχουσιν θεοὶ, καὶ ἀληθῶς, ἐνῶ ἀπολογοῦμαι, θὰ ἐγινόμεν κατηγορὸς ἐμαυτοῦ, ὅτι θεοὺς δὲν πιστεύω. Ἀλλὰ πολὺ ἀπέχει, ὥστε νὰ ἔχῃ τὸ πρᾶγμα οὕτως· διότι καὶ πιστεύω, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅσον οὐδεὶς ἐκ τῶν κατηγορῶν μου [πιστεύει] καὶ ἀναθέτω (=ἐπιτρέπω) εἰς ὑμᾶς καὶ εἰς τὸν Θεὸν νὰ κρίνητε περὶ ἐμοῦ, ὅπως μέλλει νὰ εἶναι ὠφελιμώτατον καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς ὑμᾶς.

Τέλος ἀπολογητικοῦ λόγου

[Τοῦ ἀπολογητικοῦ λόγου περανθέντος, γίνεταί ψηφοφορία τῶν 500 δικαστῶν τῆς Ἡλιαίας περὶ ἐνοχῆς ἢ μὴ τοῦ Σωκράτους.]

Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας ἀπέβη διὰ ψήφων 281 κατὰ 219, ἤτοι ἐλαχίστης πλειοψηφίας, ὑπὲρ τῆς εἰς θάνατον καταδίκης τοῦ Σωκράτους, ὡς καὶ ὁ κατηγορὸς εἶχε προτείνει ἐν τῷ κατηγορητηρίῳ, ὁ Σωκράτης, καθ' ὃ εἶχε δικαίωμα ἐκ τοῦ νόμου νὰ ἀντιπροτείνῃ καὶ αὐτὸς ποινὴν διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ὁμιλεῖ ἐκ δευτέρου καὶ οὕτως ἔχομεν :

Β' ΤΟΝ ΠΡΟΣ ΟΡΙΣΜΟΝ ΤΟΥ ΑΝΤΙΤΙΜΗΜΑΤΟΣ ΛΟΓΟΝ (ΚΕΦ. ΚΕ'—ΚΗ')

ΚΕ'.—[Εἰς] τὸ νὰ μὴ ἀγανακτῶ μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διὰ τὸ γεγονός τοῦτο, ὅτι δηλ. διὰ ψηφοφορίας μὲ κατεδικάσατε [εἰς θάνατον] καὶ ἄλλα πολλὰ συντείνουσιν εἰς ἐμὲ καὶ [ὅτι] οὐχὶ ἀπροσδόκητον ἔχει συμβῆ εἰς ἐμὲ τὸ γεγονός τοῦτο, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον ἀπορῶ διὰ τὸ ἄθροισμα (=τὸν γεγονότα ἀριθμὸν) χωριστὰ τῶν καταδικαστικῶν καὶ χωριστὰ τῶν ἀθροιστικῶν (=ἐκατέρων) ψήφων. Διότι ἐγὼ τοῦλάχιστον ἐνόμιζον ὅτι [αἱ καταδικάζουσαι ψῆφοι παραβαλλόμεναι πρὸς τὰς ἀθροιστικὰς] δὲν θὰ ἦσαν τόσον ὀλίγαι, ἀλλὰ πολλαί (ἦ : ἐγὼ τοῦλάχιστον δὲν ἐνόμιζον ὅτι θὰ κατεδικαζόμεν μὲ τόσον ὀλίγους ψήφους, ἀλλὰ μὲ πολλάς). Τώρα δέ, ὡς φαίνεται, ἐὰν τριάκοντα μόναι ἐκ τῶν ψήφων ἀπὸ καταδικαστικῶν ἐδίδοντο ἀθροιστικαί (: ἤθελον πέσει εἰς τὸ ἄλλο μέρος, δηλ. τὴν ἀθροιστικὴν κάλπην=μετέπιπτον) θὰ εἶχον ἀποφύγει τὴν καταδίκην (: θὰ ἠθροούμεν) (1). Τὸν Μέλητον μὲν λοιπὸν, καθὼς ἐγὼ νομίζω, καὶ τώρα ἔχω ἀποφύγει (ἦ : καὶ ὡς πρὸς μὲν λοιπὸν τὸν Μέλητον καὶ τώρα ὡς νομίζω, ἔχω ἀθροιστικῶν) καὶ ὅχι μόνον ἔχω ἀποφύγει (ἦ : καὶ

1) Αἱ πᾶσαι ψῆφοι ἦσαν 500, ἐξ ὧν 281 καταδικαστικαὶ κατὰ τὸν Διογένην τὸν Λαέρτιον (Β', 41) καὶ 219 ἀθροιστικαί. Ἐφαρισθέντων δὲ 30 ἐκ τῶν καταδικαστικῶν καὶ προστιθεμένων εἰς τὰς ἀθροιστικὰς γίνεται ὁ μὲν ἀριθμὸς ἐκεῖνων 251, ὁ δὲ τούτων 249, ὥστε δὲν γίνεται ἰσοψηφία οὐδὲ ἀθρόσις τοῦ Σωκράτους. Ἐπ' ἀνάγκης δεῖα νὰ ὑποληφθῆ ὅτι ὁ Πλάτων ἐποίησατο χρῆσιν τοῦ στρογγύλου [ἀριθμοῦ 30 ἀντὶ 31, ἵνα τὸ πρᾶγμα εὐδοκῆ: 281—31=219+31.

ὄχι μόνον ἔχω ἀθρωθῆ), ἀλλ' εἰς πάντα εἶναι φανερόν τοῦτο τοῦλάχιστον, ὅτι, ἐὰν μὴ ἀνέβαινεν (εἰς τὸ δικαστήριον ὡς συνήγορος τοῦ Μέλητος) ὁ Ἄνυτος καὶ ὁ Λύκων [ὧν ἡ ἐτι τοῦ δήμου ἐπιτροπὴ ἦτο μεγαλυτέρα] νὰ κατηγορήσωσιν ἐμέ, ἤθελε καταδικασθῆ (=δίφλε ἄν) [ὁ Μέλητος] καὶ εἰς πρόστιμον χιλίων δραχμῶν, διότι δὲν ἔλαβε τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων (1).

ΚΣ'. — *Τὸ παλληγάρι* (=ὁ ἀνὴρ) ὡς *τόσον* (=οὖν) προτείνει δι' ἐμέ θανατικὴν ποινὴν (ἢ μὲ κρίνει ἄξιον θανάτου). "Ὅς εἶναι (: πολὺ καλὰ) ἐγὼ δὲ δά, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, *τί θὰ σᾶς προτείνω [δι' ἐμαυτὸν] ἀντὶ τῆς ὑπὸ τοῦ κατηγοροῦ προταθείσης ποινῆς* (=τίνος ὑμῖν ἀντιτιμήσομαι); "Ἡ εἶναι φανερόν ὅτι [πρέπει νὰ ἐπιβάλω εἰς ἐμαυτὸν τίμημα] *τῆς προσηκούσης ποινῆς* (=τῆς ἀξίας [τιμῆς]); Τί λοιπόν; Τί εἶμαι ἄξιός νὰ πάθω ἢ νὰ πληρώσω διὰ ποίαν αἰτίαν (=ὅ,τι μαθὼν=ὅτι =διότι † τί μαθὼν) δὲν ἠσύχαζον ἐν τῷ βίῳ, ἀλλ' ἀμελήσας ἐκείνα ἀκριβῶς, τὰ ὅποια οἱ πολλοὶ [ἐπιμελοῦνται], δηλ. καὶ χρηματολογίαν καὶ *διεύθυνσιν τοῦ οἴκου* (=οἰκονομίας) καὶ στρατηγίας καὶ *ἀσκησιν πρὸς τὸ ἀγορεύειν ὡς δεῖ ἐν τῷ δήμῳ* (=δημηγοριῶν) καὶ τὰ ἄλλα δημόσια δηλ. ἀξιώματα καὶ πολιτικὰς *ἐταιρείας* (: κόμματα) (=συνωμοσιῶν) καὶ *στάσεις* (ἐμφυλίους πολέμους), αἵτινες γίνονται ἐν τῇ πόλει, ἐπειδὴ ἐνόμισα τὸν ἑαυτὸν μου ὅτι εἶμαι *τῶντι χρησιότερος* (=ἐπεικέστερον) ἢ ὥστε νὰ ζητῶ σωτηρίαν *καταφεύγων εἰς τοιαῦτα ἐπαγγέλ-*

1) Ὁ Σωκράτης λέγει ταῦτα διότι οἱ τρεῖς ἐν ὄλῳ κατηγοροὶ τοῦ μόλις συνέλεξαν ὑπὲρ ἑαυτῶν 281 ψήφους, αἵτινες δι' ἕκαστον δὲν ἀναλογοῦσιν οὐδὲ ἑκατόν, ὅσας ἀπετέλει τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων. Κατὰ δὲ τὸν Ἀττικὸν νόμον ὁ κατηγορὸς ὁ μὴ κερδήσας ὑπὲρ τῆς κατηγορίας τὸ πέμπτον τῶν δικαστῶν οὐ μόνον ἔχανε τὴν δίκην ἀλλὰ καὶ καταδικάζετο εἰς πρόστιμον χιλίων δραχμῶν ὑπὲρ τοῦ δημοσίου καὶ εἰς μερικὴν ἀτιμίαν, ἥτοι εἰς τὴν στέρησιν τοῦ δικαιώματος τοῦ νὰ παρουσιάζῃ τοῦ λοιποῦ κατηγορίαν κατὰ τινος. Ὁ Μέλητος λοιπόν, ἂν ἦτο μόνος, μὴ λαμβάνων τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων θὰ καταδικάζετο κατὰ τὸν νόμον εἰς πρόστιμον χιλίων δραχμῶν. Ταῦτα δὲ λέγει ὁ Σωκράτης οὐχὶ σπουδαιολογῶν, ἀλλ' εἰρωνευόμενος τὸν Μέλητον.

ματα (= ἴοντα εἰς ταῦτα [τὰ ἐπιτηδεύματα]), εἰς τὰ τοιαῦτα μὲν ἐπιτηδεύματα (= ἐνταῦθα μὲν) δὲν ἐπεδόθην (: ἐτρόπην, ἐβάδισα=οὐκ ἦα) ἔπου (=οἶ), ἐὰν ἐπεδιδόμην (: ἤθελον ἀκολουθήσει = ἐλθών), μήτε ὑμᾶς, μήτε ἑμαυτὸν ἔμελλον νὰ ὠφελήσω μηδαμῶς, [ἐπιδιδόμενος (= ἴων)] δὲ εἰς τὸ νὰ εὐεργετῶ κατ' ἰδίαν ἕκαστον τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν, καθὼς ἐγὼ δισχυρίζομαι, εἰς τοῦτο ἐτρεπόμην, ἐπιχειρῶν νὰ πείθαι ἕκαστον ἐξ ὑμῶν νὰ μὴ ἐπιμελῆται πρότερον κανὲν πράγμα μήτε ἐκ τῶν ἰδίων πρὶν ἐπιμεληθῆ ἑαυτὸν, τίνι τρόπῳ νὰ γίνῃ ὅσον τὸ δυνατόν χρησιτότατο καὶ φρονιμώτατος, μήτε ἐκ τῶν τῆς πόλεως, πρὶν αὐτοὺς τοὺς πελλίτας (= πρὶν αὐτῆς τῆς πόλεως) [ἐπιμεληθῆ] καὶ τὰ ἄλλα νὰ ἐπιμελῆται οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον; Τί λοιπὸν εἶμαι ἄξιος νὰ πάθω, ἐπειδὴ εἶμαι τοιοῦτος; Ἄγαθόν τι, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀφοῦ πρέπει δὰ (= εἴ γε δεῖ) κατ' ἄξιαν ἀληθῶς νὰ προτείνω δι' ἑμαυτὸν ποινὴν καὶ μάλιστα (= καὶ ταῦτα) βεβαίως ἀγαθὸν τοιοῦτον, τὸ ὅποιον ἤθελεν ἀρμόζει εἰς ἐμέ. Τί λοιπὸν ἀρμόζει εἰς ἄνδρα πένητα εὐεργετήν, ὅστις ἔχει ἀνάγκη νὰ ἀδειάζῃ (: νὰ ἔχῃ εὐκαιρίαν, νὰ σχολάζῃ =σχολὴν ἀγειν) διὰ νὰ σᾶς προτρέψῃ [εἰς τὴν ἀρετὴν] (=ἐπὶ τῇ ὑμετέρᾳ παρακλεύσει=ἵνα οἶος τ' ἦ παρακλεύεσθαι ὑμῖν, προτρέπειν ὑμᾶς ἐπ' ἀρετὴν); Δὲν ὑπάρχει ἄλλο πράγμα, τὸ ὅποιον ἀρμόζει τόσονπερισσότερον, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἢ (=οὐκ ἔσθ' ὅ,τι μᾶλλον πρέπει οὕτως... ὡς=οὐκ ἔσθ' ὅ,τι μᾶλλον πρέπει ἢ) νὰ τρέφεται ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ ἐν τῷ πρυτανείῳ (1) πολὺ βεβαίως περισσότερον ἢ ἐὰν τις ἐξ ὑμῶν ἔχει νικήσει ἐν Ὀλυμπίᾳ μετ' ἑνα [μέλητα] ἵππον (=ἵππῳ) ἢ μετ' ἄρμα συρόμενον ὑπὸ δύο ἵππων (=ξυνορίδι) ἢ μετ' ἄρμα συρόμενον ἐκ τρι-

(1) Τὸ Πρυτανεῖον ἦτο δημόσιος οἶκος κείμενος παρὰ τὴν σημερινὴν ὁδὸν τοῦ Πρυτανείου. Ἐν αὐτῷ ἐσιτοῦντο δημοσίᾳ δαπάνῃ οἱ πρέσβεις ξένων πόλεων καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι ξένοι ὑπὸ τῆς πόλεως ξενιζόμενοι, ἔτι δὲ οἱ τιμήσαντες καὶ εὐεργετήσαντες τὴν πόλιν. Ἡ ἐν τῷ Πρυτανείῳ αἴτησις ἦτο ἐνδείξις ἐξόχου τιμῆς. Ἀρχαιότερον συνεαῖτον ἐν τῷ πρυτανείῳ καὶ οἱ Πρυτάνεις, ἀλλ' ὕστερον μετηνέχθη τὸ συσσίτιον αὐτῶν ἐν τῇ Θόλῳ, ἐνθα καὶ συνεδρίαζον.

ὦν ἢ τεσσάρων ἵππων. Διότι οὗτος μὲν ὁ νικήσας δηλ.) κάμνει ὑμᾶς νὰ φαίνησθε εὐδαίμονες, ἐγὼ δὲ [κάμνω ὑμᾶς] νὰ εἰσθε [ὄντως εὐδαίμονες]· καὶ οὗτος μὲν οὐδὲ ἄλλως ἔχει ἀνάγκη τροφῆς, ἐγὼ δὲ ἔχω ἀνάγκη [τροφῆς ἅτε πένης ὦν ὡς διέλαβον]. Ἐὰν λοιπὸν πρέπει κατὰ τὸ δίκαιον τῆς ἀξίας νὰ ὀρίζω δι' ἑμαυτὸν τὸ τίμημα, κρίνω ἑμαυτὸν ἀξιὸν τούτου τοῦ τιμήματος, δηλ. τῆς ἐν πρυτανείῳ διατροφῆς μου.

ΚΖ'.— Ἴσως λοιπὸν λέγων καὶ ταῦτα δὲ πρὸς ὑμᾶς φέρομαι ὅτι λέγω κατὰ παρόμοιον τρόπον, καθὼς [ἐφαινόμην ὅτι ἔλεγον] περὶ τοῦ οἴκτου καὶ τῆς παρακλήσεως, δηλ. μετὰ παντελεύς ὑπερηφανίας (: δεικνύων ἐσχάτην αὐθάδειαν=ἀλαυθαδιζόμενος)· τοῦτο ὅμως, ὧ Ἀθηναῖοι, δὲν εἶναι τοιοῦτον (ὁποῖον δηλ. ἐλέχθη, ἦτοι ὑπερηφανία), ἀλλὰ μᾶλλον τοιοῦτον (ὁποῖον θὰ λεχθῆ). Εἶμαι δηλ. πεπεισμένος ἐγὼ ὅτι ὅσον ἐξαργᾶται ἀπὸ τῆς θελήσεώς [μου] (=ἐκὼν εἶναι), οὐδένα ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἔχω ἀδικήσει (=ἀδικεῖν), ἀλλ' εἰς τοῦτο δὲν καταπέιθω ὑμᾶς· διότι ὀλίγον χρόνον πρὸς ἀλλήλους ἔχομεν συνδιαλεχθῆ ἑπειδὴ, καθὼς ἐγὼ νομίζω, ἐὰν ὑπῆρχεν εἰς σᾶς νόμος (ἢ : ἐὰν εἴχετε σεῖς νόμον) καθὼς καὶ εἰς ἄλλους ἀνθρώπους (τοὺς Λακεδαιμονίους λ. χ.) [ὑπάρχει], περὶ θανάτου νὰ μὴ δικάζητε ἐπὶ μίαν μόνον ἡμέραν, ἀλλὰ ἐπὶ πολλάς, ἢ θέλετε πεισθῆ· τώρα δὲ δὲν [εἶναι] εὐκόλον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ νὰ ἀνασκευάζω (νὰ ἀναιρέσω) μεγάλας κατ' ἑμαυτοῦ διαβολάς. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐγὼ εἶμαι πεπεισμένος ὅτι οὐδένα ἔχω ἀδικήσει, πολὺ ἀπέχω τοῦ νὰ ἀδικήσω βεβαίως τὸν ἑαυτὸν μου καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος νὰ κατηγορήσω ἑμαυτὸν ὅτι εἶμαι ἀξιὸς νὰ πάθω κακόν τι καὶ νὰ προτείνω τοιαύτην τινὰ ποινὴν δι' ἑμαυτὸν (ἢ : νὰ κρίνω ἑμαυτὸν ἀξιὸν τοιοῦτου τινὸς τιμήματος). Τί φοβηθεῖς [θὰ πράξω τοῦτο]. Ἀληθῶς [θὰ πράξω τοῦτο φοβηθεῖς] μήπως πάθω ἐκεῖνο (δηλαδὴ τὸν θάνατον), οὐτινος ὁ Μέλητος κρίνει με ἀξιὸν τὸ ὁποῖον λέγω ὅτι δὲν γνωρίζω, οὔτε ἐὰν εἶναι ἀγαθὸν οὔτε ἐὰν εἶναι κακόν; Ἀντὶ τούτου λοιπὸν νὰ προτιμήσω [τι], ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα καλῶς γνωρίζω ὅτι εἶναι κακὰ [=ἀντὶ τούτου... ὄντων] κανονικῶς ὁ λόγος θὰ εἶχεν ὡς ἐξῆς: ἀντὶ τούτου δὴ εἴλωμαι

τι τούτων, ἃ εὖ οἶδα κακὰ ὄντα), [νά προτιμήσω τι] τούτου κρίνας ἑμαυτὸν ἄξιον; Ποῖον ἐκ τῶν δύο [νά προτιμήσω ποι- νὴν] φυλακίσεως; Καὶ διὰ τί πρέπει (ἢ: καὶ τίς ἢ ἀνάγκη) νὰ ζῶ ἐν τῷ δεσποτηρίῳ δούλος ὢν εἰς τὴν ἐκάστοτε διοριζομένην ἀρχήν, δηλ. εἰς τοὺς ἑνδεκα; Ἀλλὰ χρημάτων [τίμημα ἐπιβα- λὼν εἰς ἑμαυτὸν] καὶ νὰ διατελῶ ἐν τῷ δεσποτηρίῳ, μέχρις οὗτο πληρώσω αὐτά; Ἀλλὰ τὸ ἴδιον εἰς ἐμὲ εἶναι, τὸ ὁποῖον τόρῃα δά (πρὸ ὀλίγου) ἔλεγον· διότι δὲν ἔχω χρήματα, ἐξ ὧν νὰ πλη- ρώσω. Ἀλλὰ τάχα εἰς ἐξορίαν νὰ καταδικάσω ἑμαυτόν; Διότι ἴσως ἠθέλετέ μοι ἐπιβάλλει τίμημα τούτου (ἢ: διότι ἐνδέχε- ται νὰ με κρίνηται ἄξιον τούτου τοῦ τιμήματος). Πολλὴ ὅμως φιλοξοῖα ἠθέλε με κατέχει, ἐὰν εἶμαι τόσον ἀπερίσκεπτος, ὥστε νὰ μὴ δύναμαι νὰ σύλλογίζωμαι ὅτι ὑμεῖς μὲν, ἂν καὶ εἰσθε συμ- πολιταί μου, δὲν ἠδυνήθητε νὰ ὑπομείνητε τὰς φιλοσοφικὰς μου μελέτας (= τὸς ἐμὰς διατριβάς) καὶ τοὺς λόγους, ἀλλ' ἔχουσι κα- ταστῆ εἰς ὑμᾶς ὀχληρότεροι καὶ μισητότεροι [τοῦ δέοντος], ὥστε ζητεῖτε τόρῃα δὰ νὰ ἀπαλλαγῆτε ἀπ' αὐτῶν· ἄλλοι δὲ λοιπὸν θὰ ὑπομείνωσιν αὐτὰς εὐκόλως; Πολλοὺ γε καὶ δεῖ (: οὐδαμῶς), ὧ Ἀθηναῖοι. Ὠραίαν λοιπὸν ζωὴν θὰ ἐπερνοῦσα, ἀφοῦ ἐξέλθω ἐκ τῆς πόλεως, ἐν τοιαύτῃ ἡλικίᾳ μεταβαίνων ἐκ μιᾶς πόλεως εἰς ἄλλην πόλιν καὶ ἐκδιωκόμενος [ἐκ τῶν πόλεων] νὰ ζῶ. Διότι γνωρίζω καλῶς ὅτι, ὅπου καὶ ἂν ὑπάγω, θὰ ἀκροῶνται ἐμὲ λέγοντα (διαλεγόμενον) οἱ νέοι, καθὼς ἐδῶ [ἐν Ἀθήναις]. Καὶ ἐὰν μὲν τούτους ἀποδιώκω, οὗτοι οἱ ἴδιοι θὰ με ἐκδιώκωσιν [ἐκ τῆς πόλεως] πείθοντες τοὺς πρεσβυτέρους· ἐὰν δὲ μὴ ἀποδιώκω [τούτους] [τότε] καὶ οἱ πατέρες τούτων καὶ οἱ οἰκεῖοι [θὰ ἐκδιώκωσί με ἐκ τῆς πόλεως] ἐξ αἰτίας αὐτῶν τού- των [τῶν παιδῶν, φοβούμενοι μήπως διαφθείρω αὐτούς].

ΚΗ'. — Ἴσως λοιπὸν ἠθέλεν εἶπει τις· «ἀλλ', ὧ Σώκρατες, ἐξελ- θὼν [τῶν Ἀθηνῶν] δὲν θὰ δυνηθῆς, νὰ ζῆς πρὸς χαρὰν ὑμῶν [ἐν τῇ ἐξορίᾳ] σιωπῶν καὶ ἡσυχάζων»; Τοῦτο δὰ ἀληθῶς εἶναι δυσκολώτατον πάντων νὰ πείσω τινὰς ἐξ ὑμῶν. Διότι εἴτε (= ἐάντε) λέγω, ὅτι τοῦτο εἶναι ἀπειθεία (: νὰ ἀπειθῶ) εἰς τὸν Θεὸν καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον νὰ ἡσυχάζω, δὲν θὰ με πιστεύ-

στη νομίζοντες ὅτι εἰρωνεύομαι· εἶτε πάλιν λέγω ὅτι τοῦτο εἶναι τυχαίως καὶ μέγιστον ἀγαθὸν διὰ τὸν ἄνθρωπον, δηλ. καθ' ἑκάστην ἡμέραν νὰ διαλέγηται περὶ ἀρετῆς καὶ περὶ τῶν ἄλλων, περὶ τῶν ὁποίων ὑμεῖς ἀκούετε ἔμὲ νὰ διαλέγωμαι καὶ νὰ ἐξετάζω ἑμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους, ὁ δὲ ἀνεξέταστος βίος [ἦτοι τὸ νὰ ζῆ τις καθ' ἑξῆς μόνον καὶ τριβὴν ἄνευ λόγου, ἀνίκανος νὰ στρέψῃ τὸ ὄμμα τῆς διανοίας του πρὸς ἑαυτὸν καὶ νὰ κρίνῃ τὰ πάθη του, τὰς ὁρέξεις του, τοὺς διαλογισμοὺς του, ἂν εἶναι ἀγαθὰ ἢ πονηρὰ, ὑγιηνὰ ἢ νοσηρὰ] δὲν εἶναι ἄξιος ζωῆς (=οὐ βιωτὸς) εἰς τὸν ἄνθρωπον, ταῦτα δὲ ἂν λέγω, ἀκόμη ὀλιγότερον θά με πιστεύσητε. Ταῦτα δὲ εἶναι μὲν τοιαῦτα (=τὰ δὲ ἔχει μὲν οὕτως), καθὼς ἐγὼ λέγω, ὦ ἄνδρες, δὲν εἶναι ὅμως εὐκόλον νὰ [σᾶς] πείθω. Καὶ ἐγὼ συγχρόνως δὲν ἔχω συνήθειαν νὰ κρίνω [νομίζω] ἑμαυτὸν ἄξιον κακοῦ τινος. Διότι, ἂν μὲ εἶχον χρήματα ἠθέλον ὀρίσει δι' ἑμαυτὸν πρόστιμον χρημάτων [τόσων], ὅσα θὰ ἠδυνάμην (=ἔμελλο-) νὰ πληρώσω· διότι οὐδεμίαν βλάβην ἠθέλον πάθει [ἄτε περιφροῶν καὶ ἀδιαφορῶν διὰ ταῦτα]. Τώρα δὲ [δὲν ὀρίζω δι' ἑμαυτὸν πρόστιμον χρημάτων κλ.] διότι δὲν ἔχω, ἕκτις εἶναι εὐχὸν θέλετε νὰ μοι ἐπιβάλητε τόσον πρόστιμον, ὅσον ἐγὼ θὰ ἠδυνάμην νὰ πληρώσω. Ἴσως δὲ θὰ ἠδυνάμην νὰ πληρώσω πρὸς ὑμᾶς ἀργύριον ἄξιας μᾶς μνᾶς (=μὴ ἄργυριον : ἦτοι δραχ. 100 τῆς ὅλης ἀξίας τῆς περιουσίας τοῦ Σωκράτους ὑπολογιζομένης εἰς 5 μνᾶς). Τσοῦτου λοιπὸν προστίμου κρίνω ἑμαυτὸν ἄξιον. Οὗτος δὲ ἐδῶ ὁ Πλάτων, ὁ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ὁ Κρίτων καὶ ὁ Κριτόβουλος καὶ ὁ Ἀπολλοδώρος προτρέπουσι με νὰ ἐπιβάλλω ἑμαυτῷ πρόστιμον (τίμημα) τριάκοντα μνῶν, [λέγουσιν] δ' αὐτοί, ὅτι ἐγγυῶνται [περὶ τῆς καταβολῆς τῆς χρηματικῆς ταύτης ποινῆς] κρίνω λοιπὸν ἑμαυτὸν ἄξιον τσοσούτης [ποινῆς], οὗτοι δὲ θὰ εἶναι πρὸς ὑμᾶς ἀξιοχρεοὶ ἐγγυηταὶ τῶν [καταβληθησομένων χρημάτων].

[Διὰ τῶν τελευταίων λέξεων τοῦ κεφαλαίου τοῦτου περατοῖ ὁ Σωκράτης καὶ τὸ λογιδριον, ὅπερ περὶ τοῦ ὀριστέου τιμήματος ἐξέφωνησεν κατὰ τὸν νόμον. Τὸ δὲ δικαστήριον εὐθύς προέβη εἰς δευτέραν ψηφοφορίαν περὶ τῆς ἐπιβλητέας ποινῆς καὶ ἀπεδέξατο τὴν πρότασιν τοῦ βελήτου καταδικάσασα τὸν φιλόσοφον, εἰς τὴν ἐσπύτην τῶν ποιῶν, τὸν θάνατον. Κατὰ τὸν Διογένην τὸν Λαέρτιον (7, 42) κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην ψηφοφορίαν ἢ κατὰ τοῦ Σωκράτους πλειονοψηφία ἦτο πολὺ μεγαλυτέρα· διότι ὀγδοήκοντα δικασταὶ ἐκ τῶν κατὰ τὴν πρώτην ψηφοφορίαν ὑπὲρ αὐτοῦ ταχθέντων τώρα ἐψηφισαν κατ' αὐτοῦ, ἐρεθισθέντες βεβαίως ἐκ τῆς ὑπερηφανίας καὶ τῆς μεγαλοψυχίας, τῆς ὁποίας ἐπεδέξατο ἐν τῷ λογιδρίῳ τοῦτ' ὁ φιλόσοφος.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ νόμος ἐπέτρεπε τῷ καταδίκῳ νὰ ὁμιλήσῃ ὅτι ἠθέλειν εἶτε πρὸς τοὺς δικαστὰς του εἶτε πρὸς τοὺς παρισταμένους οἰκείους

καὶ φίλους ἐν ὄσφ οἱ μέλλοντες νὰ παραλάβωσιν αὐτὸν δὲ τὰ περαιτέρω. Ἐνδεκα κατεγίνοντο πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς τοῦτο εἰθισμένων διατυλώσεων, ὁ Σωκράτης ἐπωφελεῖται τὴν ἀδειαν τοῦ νόμου, ἵνα ἀπευθύνῃ τοὺς ὑστατοὺς λόγους πρὸς τε τοὺς καταδικάσαντας καὶ τοὺς ἀθροώσαντας αὐτὸν δικαστὰς διὰ τοῦ ἐπομένου λογυθρίου τοῦ πλήρους φιλοσοφικῆς ἀκαθείας καὶ ψυχικοῦ μεγαλείου].

ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΟΛΗΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑΣ

ἦτοι γ' λόγος, ὃν ὁ Σωκράτης μετὰ τὴν εἰς θάνατον καταδικαστικὴν ἀπόφασιν ἀπευθύνει :

1ον) Πρὸς τοὺς καταψηφισαμένους αὐτοῦ (κεφ. ΚΘ'—Δ) καὶ
2ον) Πρὸς τοὺς ἀποψηφισαμένους (κεφ. ΔΔ'—ΔΓ').

ΚΘ.— Ἐνεκα ὀλίγου βεβαίως χρόνου [ὅστις μοῦ μένει ἀκόμη νὰ ζήσω] (=οὐ πολλοῦ γ' ἔνεκα χρόνου' κατὰ λιτότητα=σμικροῦ ἢ βραχείου γ' ἔνεκα χρόνου) (1), ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θὰ κακολογεῖσθε καὶ θὰ κατηγορεῖσθε (=ὄνομα ἔχετε καὶ αἰτίαν=ἔχετε ὄνομα [κακὸν] καὶ αἰτίαν) ὑπὸ τῶν θελόντων νὰ κακολογήωσι τὴν πόλιν, ὅτι ἔχετε καταδικάσει εἰς θάνατον τὸν Σωκράτην, ἄνδρα σοφόν διότι θὰ λέγωσι βεβαίως ὅτι εἶμαι σοφός, ἂν καὶ δὲν εἶμαι, οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ὀνειδίζωσιν ὑμᾶς Ἐάν λοιπὸν ἠθέλετε περιμεῖναι ὀλίγον χρόνον, ἂφ' ἑαυτοῦ τοῦτο (τὸ νὰ ἀποθάνω δηλ.) θὰ ἐγίνετο εἰς ὑμᾶς διότι βλέπετε δὴ τὴν ἡλικίαν μου ὅτι αὕτη ἔχει πλέον προχωρήσει εἰς τὸ τέμα τῆς ζωῆς (ἢ: ὅτι αὕτη εἶναι πλέον εἰς προχωρηκότα βαθμὸν τοῦ βίου=ὅτι πόρρω ἤδη ἐστὶ τοῦ βίου, πλησίον δὲ τοῦ θανάτου. Λέγω δὲ τοῦτο [ὅτι δηλ. θὰ κακολογεῖσθε καὶ θὰ κατηγορεῖσθε] οὐχὶ πρὸς πάντας ὑμᾶς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ψηφίσαντας κατ' ἐμοῦ θάνατον. Λέγω δὲ πρὸς τοὺς ἰδίους τούτους καὶ τὸ ἐξῆς. Ἴσως νομίζετε, ὃ ἄνδρες, ὅτι ἔχω καταδικασθῆ ἔγὼ (=ἐλαωκέναι με) δι' ἕλλειψιν λόγων τοιούτων, διὰ τῶν ὁποίων (=οἷς) ἠθέλον κατακτεῖναι ὑμᾶς, ἐάν ἐνόμιζον ὅτι ἔπρεπε πάντα ἀνεξαιρέτως νὰ λέγω καὶ νὰ πράττω, τίτι κρόσω θὰ ἀθροώθῃ (: θὰ ἀποφύγω τὴν δίκην=ὥστε ἀποφυγεῖν τὴν δίκην=ὅπως ἀποφεύξομαι τὴν δίκην' τὸ ὥστε†ἀπαρμφ. κατόπιν ρημάτων σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας σημαντικῶν=ὅπως†ὄριστ. μέλλοντος). Πολὺ βέβαια ἀπέχει τοῦτο τῆς ἀληθείας. Ἄλλ' ἔχω μὲν καταδικασθῆ δι' ἕλλειψιν, οὐχὶ ὅμως λόγων, ἀλλὰ θρασυῆτος(=τόλμη.) καὶ ἀναισχυντίας καὶ τῆς προθυμίας (=τοῦθέθελειν)[τοῦ] νὰ λέγω πρὸς ὑμᾶς ὅποια θὰ ἦσαν εὐαρεστότατα δι' ὑμᾶς νὰ ἀκούητε ἐμὲ (=ἐμοῦ) καὶ νὰ θρηνηῶ καὶ νὰ ὀδύρωμαι καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ ἀνάξια ἐμοῦ,

1) Ὁ Σωκράτης γέρων ἤδη ὢν καὶ δὴ 72 ἐτῶν θὰ υπέκυπτεν εἰς τὸ μοιραῖον μετ' ὀλίγον χρόνον. Ὁ ὀλίγος δ' οὗτος χρόνος τοῦ βίου ἦτο τὸ κέρδος τῶν καταδικασάντων τὸν Σωκράτην.

τοιαῦτα, ὡς ἐγὼ ἰσχυρίζομαι, [ὅτι εἶναι ἀνάξια ἑμαυτοῦ] νὰ πράττω
 καὶ νὰ λέγω τοιαῦτα ὡς γινώσκω. (=οἶα δὴ) καὶ ἔχετε συνειθίσει
 ὑμεῖς νὰ ἀκούητε παρὰ τῶν ἄλλων. Ἄλλ' οὔτε τότε [ὅτε ἐν τῷ ἀ-
 ἀπολογητικῷ λόγῳ ἀπελογοῦμην, διότι οἱ νῦν λόγοι δὲν εἶναι
 πλέον ἀπολογία] ἐνόμισα ὅτι ἔπρεπε ἕνεκα τοῦ κινδύνου νὰ πράξω
 τι ἀνάξιον ἐλευθέρου ἀνδρὸς οὔτε τώρα μετανοῶ, διότι τοιουτο-
 τρόπως ἀπολογηθεὶς νὰ φανερωθῶ παρὰ [ἀπολογηθεὶς] κατ' ἐκεί-
 νον τὸν τρόπον νὰ ζῶ. Διότι οὔτε ἐν δίκῃ οὔτε ἐν πολέμῳ οὔτε
 ἐγὼ οὔτε ἄλλος κανεὶς πρέπει νὰ μηχανᾶται τοῦτο, πῶς διὰ
 παντὸς μέσσω νὰ ἀποφύγῃ τὸν θάνατον. Διότι καὶ ἐν ταῖς μά-
 χαις πολλάκις φανερόν γίνεται ὅτι τὸν θάνατον βεβαίως δύνα-
 ται τις νὰ ἀποφύγῃ καὶ ἐὰν ἤθελε γίνεαι ὀπίσθασπις (=ὄπλα ἀφείς)
 καὶ ἤθελεν ἰκετεύσει τοὺς διωκόντας· καὶ ἄλλοι πολλοὶ τρόποι
 (μέσα=μηχαναί) ὑπάρχουσιν ἐν ἐκάστῳ κινδύνῳ ὥστε νὰ ἀπο-
 φεύγῃ τὸν θάνατον, ἐὰν τις ἔχῃ τὸ θράσος νὰ πράττῃ καὶ νὰ
 λέγῃ τὰ πάντα. Ἄλλὰ [προσέχετε (=ὄρατε)] μὴ δὲν εἶναι τοῦτο
 [τὸ] δύσκολον, ὃ ἄνδρες, τὸ νὰ ἀποφύγῃ τις τὸν θάνατον, ἀλλὰ
 [μὴ εἶναι] πολὺ δυσκολώτερον [τὸ νὰ ἀποφύγῃ τις] τὴν κακίαν·
 διότι [ἡ κακία] τρέχει ταχύτερον τοῦ θανάτου. Καὶ τώρα ἐγὼ μὲν,
 διότι εἶμαι βραδύς καὶ γέρον, κατελήφθην (=εἶλων) ὑπὸ τοῦ
 βραδυτέρου (τοῦ θανάτου δηλ.), οἱ δὲ κατήγοροί μου, διότι εἶναι
 ἐπιτήδειοι καὶ ταχεῖς [κατελήφθησαν] ὑπὸ τοῦ ταχυτέρου, δηλ.
 τῆς κακίας. Καὶ τώρα ἐγὼ μὲν θὰ ἀπέλθω καταδικασθεὶς εἰς
 θάνατον (=δίκην ὀφλῶν θανάτου) ὑπ' ὑμῶν, οὔτοι δὲ (δηλ. οἱ
 κατήγοροί μου) [θὰ ἀπέλθω] ὑπὸ τῆς ἀληθείας θεωρηθέντες
 ἔνοχοι μοχθηρίας καὶ ἀδικίας (καὶ ἐπὶ λέξει : καταδικασθέν-
 τες ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὡς μοχθηροὶ καὶ ἀδικοὶ=ὑπὸ τῆς ἀλη-
 θείας ὀφληκότες μοχθηρίαν καὶ ἀδικίαν). Καὶ ἐγὼ τοῦλάχιστον
 εἶμαι ἕτοιμος νὰ ὑποστῶ τὴν ποινὴν (=τῷ τιμῆματι ἑμμένω)
 [εἰς τὴν καταδικασθῆν ὑπ' ὑμῶν τῶν δικαστῶν] καὶ οὔτοι [οἱ κα-
 τήγοροι θὰ ὑποστῶσι τὴν ποινὴν εἰς τὴν καταδικασαν ἑαυτούς].
 Ταῦτα μὲν ἴσως, ὡς μοι φαίνεται (=που), τοιουτοτρόπως καὶ
 ἔπρεπε νὰ συμβῶσιν [ὡς καὶ συνέβησαν] καὶ νομίζω ὅτι ἔχουσιν
 αὐτὰ ὡς πρέπει (ἀρμόζει) (=ὀρθῶς) [καὶ κατὰ πλήρη ἔννοιον τὸ
 χωρίων ἔχει ὡς ἔφη : Ἄνθρωπος, οἷος ἐγὼ, ζῶν καὶ ἀναστρεφόμε-
 νος ἐν ἀνθρώποις οἷοι ὑμεῖς, τοῦτο ἔμελλε νὰ πάθῃ καὶ ἀ-
 ναγκαίαν δ' ἴσως ἦτο, ἵνα ἐκ τῆς κορυφώσεως τοῦ δεινοῦ προ-
 ἔλθῃ ἢ μετὰστασις ἐπὶ τὰ βελτίω καὶ ἡ σωτηρία· καὶ νομίζω ὅτι
 τὰ γενόμενα ἐγένοντο ὡς πρέπει].
 Α'. — Ἐπιθυμῶ δὲ τώρα πλέον (=δὴ=ἤδη), ὃ καταδικασάντες

με, νὰ προφητεύσω (=χορησῶ) τὸ μετὰ τὴν καταδίκην μου ἐπακόλουθον (=τὸ μετὰ τοῦτο) διότι καὶ εἶμαι πλέον ἐν τῷ αὐτῷ σιγῆ (=ἐνταῦθα), ἐν τῇ ὁποίᾳ πρὸ πάντων οἱ ἄνθρωποι προφητεύουσιν, [ὅταν μέλλωσι νὰ ἀποθάνωσι] (1). Λέγω δηλ., ὦ ἄνδρες, οἵτινες μὲ ἔχετε καταδικάσει εἰς θάνατον, ὅτι θὰ (ἐπ) ἔλθῃ εἰς ὑμᾶς εὐθύς μετὰ τὸν θάνατόν μου τιμωρία πολὺ βαρυτέρα μὰ τὸν Δία [ἐκείνης] ἢ ὅποια εἶναι ἡ τιμωρία, τὴν ὅποian εἰς ἐμὲ ὡς ποινὴν ἐπεβάλετε, καταδικάσαντες ἐμὲ εἰς θάνατον (=ἢ οἶαν ἐμὲ ἀπεκτόνατε βραχυλ =ἢ οἶα ἐστὶν ἡ τιμωρία, ἣν ἐμὲ ἐτιμωρήσασθε, καταγνόντες μου θάνατον): διότι τώρα ἐπράξατε τοῦτο [εἰς ἐμὲ] νομίζοντες ὅτι [διὰ τοῦ θανάτου μου] θὰ ἀπαλλαγῆτε ἀπὸ τοῦ νὰ δίδητε ἔλεγχον τῆς διαγωγῆς σας, τοῦτο ὅμως (δηλ. ὁ ἐμὸς θάνατος) θὰ ἀποβῆ εἰς ὑμᾶς πολὺ ἐναντίον, καθὼς ἐγὼ λέγω. Περισσότεροι [ἐμοῦ] θὰ εἶναι οἱ ἐλέγχοντες ὑμᾶς, τοὺς ὁποίους ἐγὼ [ἔως] τώρα ἀνεχαίτιζον [νὰ ἐλέγχωσιν ὑμᾶς], ὑμεῖς δὲ δὲν ᾔσθάνεσθε [τοῦτο] καὶ σφοδρότεροι (=χαλεπότεροι) [ἐμοῦ] θὰ εἶναι [τοσοῦτῳ], ὅσῳ νεώτεροι [ἐμοῦ] εἶναι, καὶ ὑμεῖς περισσότερο θὰ ἀγανακτῆτε [παρ' ὅσον τώρα]. Διότι, ἐὰν νομίζετε, ὅτι καταδικάζοντες εἰς θάνατον ἄνθρώπους θὰ ἐμποδίσθαι τινα ἀπὸ τοῦ νὰ σᾶς ὀνειδίξῃ ὅτι δὲν ζῆτε ὀρθῶς, δὲν σκέπτεσθε καλῶς, διότι αὕτη ἡ ἀπαλλαγὴ δὲν εἶναι οὔτε πολὺ δυνατὴ [καθ' ὅσον ἀναφαίνονται ἄλλοι ὀνειδίζοντες], οὔτε πρόπευσα [καθ' ὅσον προκύπτει ὄνειδος εἰς τὸν φονεύοντα], ἀλλ' ἐκείνη [ἡ ἀπαλλαγὴ εἶναι] καὶ ἐντιμωρία (=καλλίστη) καὶ εὐκολωτάτη, νὰ μὴ ἐμποδίξῃ δηλ. (=μὴ κολύειν) [τις] τοὺς ἄλλους [νὰ ἐλέγχωσιν] ἀλλὰ νὰ παρασκευάξῃ ἑαυτὸν (ἢ : νὰ φροντίξῃ περὶ ἑαυτοῦ) τίνι τρόπῳ θὰ εἶναι ὅσον τὸ δυνατόν χρησιότατος. Ταῦτα μὲν λοιπὸν ἀφοῦ ἐμάντευσά εἰς ὑμᾶς τοὺς κατ' ἐμοῦ ψηφίσαντας, ἀπομακρύνομαι [ἔκ τῶν σᾶς] ἢ : σᾶς ἀφήνω=ἀπαλλάττομαι [ὑμῶν].

ΑΔ'. — Πρὸς δὲ τοὺς ἀθώωσαντάς με εὐχαρίστως ἤθελον ὁμιλήσει περὶ τούτου δὲ τοῦ πράγματος τὸ ὁποῖον συνέβη, καθ' ὃν χρόνον (=ἐν ᾧ) οἱ ἄρχοντες (δηλ. οἱ προεδρεύοντες τοῦ δικαστηρίου) εἶναι ἀτησολημένοι [συντάττοντες ἐγγράφως τὴν καταδίκην, ἵνα με παραδώσωσιν εἰς τοὺς ἔνδεκα] καὶ δὲν ἔρ-

(1) Οἱ ἄρχαιοι Ἕλληνας ἐπέσβεον ὅτι ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου καὶ μετ' αὐτόν, ἀπαλασσομένη τὸν τοῦ σώματος δεσμῶν, ἀπέβαινε θειοτέρα καὶ ἀπέκτα τὸ θεῖον δῶρον τοῦ προλέγειν (ψυχομαντεία, νεκρομαντεία). Παρομοίως δ' ἰδέας εἶχον καὶ οἱ Ῥωμαῖοι (τρεβλ. Βεργιλίου Αἰνεσιδ. 10 739 Κικερ. de divinatione 1,30) καὶ οἱ ἄρχαιοι Γερμανοὶ καὶ ἄλλοι λαοί.

χομαι ἀκόμη ἐκεῖ, ὅπου, ὅταν ἔλθω ἐγώ, πρέπει νὰ ἀποθάνω.
 Ἄλλὰ παρ' καλῶ, ὡ ἄνδρες μείνατε ἐν τῇ θέσει ὑμῶν (=πα-
 ραμείνατε) ἐπὶ τόσον ὄλιγον χρόνον (=τοσοῦτον χρόνον) [ὅσος
 δηλ. θὰ χροιασθῇ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διατυπώσεων]· διότι οὐδὲν
 κωλύει νὰ διέλθωμεν ὀλίγην ὥραν οἰκείως πρὸς ἀλλήλους
 διαλεγόμενοι (=διαμιθολογήσῃσι πρὸς ἀλλήλους) ἕως ὅτου εἶναι
 ἐπιτετραμμένον [εἰς ἡμᾶς λόγῳ τῆς ἀσχολίας τῶν ἑνδεκα].
 Διότι εἰς ὑμᾶς ὡς ὄντας φίλους θέλω νὰ δείξω φανερά, τί ἀγά-
 γε σηματοῦται (=τί ποτε νοεῖ) ταῦτο τὸ ὄποιον τώρα δὲ ἔχει
 μοι συμβῆ (=τὸ νυνὶ μου ξυμβεβηκός)· Εἰς ἐμὲ δηλ., ὡ ἄνδρες
 δικασταί, —διότι ὑμᾶς δικαστίαι, ἐὰν ἤθελον ὀνομάζει, ὀρθῶς ἤθε-
 λον ὀνομάζει — παράδοξόν τι ἔχει συμβεῖ. Διότι ἡ συνήθης μοι
 μαντική, ἢ τοῦ δαιμονίου, καθ' ὅλον μὲν τὸν πρότερον χρόνον
 συχνοτάτη (=πάνυ πυκνὴ) πάντοτε ἦτο καὶ διὰ τὰ πολλὰ
 μικρὰ (=πάνυ ἐπὶ μικροῖς =ἐπὶ πάνυ μικροῖς) ἠναντιοῦτο
 (=ἐναντιουμένη [ἦν]), ἐὼν ἔμελλον νὰ πράξω τι οὐχὶ ὀρθῶς·
 τώρα δὲ δὲ ἔχουσι συμβῆ εἰς ἐμὲ ἐκεῖνα τὰ ὅποια καὶ σὺς οἱ
 ἴδιοι βλέπετε, ταῦτα ἐδῶ, τὰ ὅποια βεβαίως ὡς γνωστὸν δύναται
 τις νὰ νομίσῃ καὶ νομίζονται ὅτι εἶναι τὰ ἔσχατα τῶν κακῶν.
 Εἰς ἐμὲ δὲ οὔτε, ὅτε ἐξηρχόμην ἀπὸ προΐας ἐκ τῆς οἰκίας, ἦναν-
 τιώθη τὸ σημεῖον τοῦ θεοῦ, οὔτε, ὅτε ἀνέβαινον ἐδῶ εἰς τὸ δικα-
 στήριον, οὔτε κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ λόγου οὐδαμοῦ, ὅτε ἔμελ-
 λον νὰ εἶπω τι καὶ ὅμως ἐν ἄλλοις λόγοις πολλαχοῦ ἀληθῶς
 με ἠμπόδισεν (: ἀνεχαίτισεν=ἐπέσχε με) ἐν μέσῳ τοῦ λόγου
 (=λέγοντα μεταξύ)· τώρα δὲ οὐδαμοῦ ἐν τῇ ὄλῃ μου δίκη καὶ
 ἀπολογία (=περὶ αὐτὴν τὴν πράξιν) οὔτε ἐν ἔργῳ τινὶ οὔτε ἐν
 λόγῳ ἔχει πρὸς με ἐναντιωθῆ. Τί λοιπὸν νομίζω ὅτι εἶναι αἴ-
 τιον; Ἐγὼ θὰ σᾶς εἶπω φαίνεται δηλ (=κινδυνεύει γὰρ)
 ὅτι ταῦτο, τὸ ὄποιον εἶχε συμβῆ, ἔχει μοι γίνεαι ἀγαθὸν
 (: ἐπ' ἀγαθῶ) (=τὸ ξυμβεβηκός τοῦτο ἀγαθὸν γεγονέναι=τοῦτο,
 ὅμοι ξυμβέβηκεν, ἀγαθὸν γεγονέναι) καὶ οὐδαμῶς ὀρθῶς
 ἡμεῖς νομίζομεν (ἦ: καὶ δὲν εἶναι τρόπος—καὶ δὲν εἶναι δυνα-
 τὸν—νὰ νομίζωμεν ὀρθῶς—) ὅσοι νομίζομεν ὅτι ὁ θάνατος εἶναι
 κακός. Μεγάλῃ ἀπόδειξις τούτου [ὅτι τὸ γεγονὸς εἶναι ἀγαθὸν]
 ἔχει μοι γίνεαι [τόδε]· ἐξ ἅπαντος δηλ. ἤθελεν ἐναντιωθῆ εἰς ἐμὲ
 τὸ συνηθισμένον σημεῖον, ἐὰν δὲν ἔμελλον ἐγὼ νὰ πράξω τι ἔχον
 ἀγαθὴν ἔκβασιν (=ἀγαθόν).

ΑΒ'. — Ἄς σκεφθῶμεν δὲ [τὸ πρᾶγμα καὶ ἐκ ταύτης τῆς
 ὄψεως (: κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον=ἐννοήσωμεν δὲ καὶ τῆδε) (διὰ
 νὰ πεισθῶμεν), ὅτι πολλὴ ἐλπίς ὑπάρχει ὅτι εἶναι καλὸν πρᾶγμα
 ὁ θάνατος (=αὐτό). Ὁ θάνατος δηλ. εἶναι ἐν ἐκ τῶν δύο· ἢ

δηλ. εἶναι τοιοῦτόν τι ὁ θάνατος, ὥστε κατόπιν αὐτοῦ νὰ μὴ
 εἶναι τίποτε (= ἢ γὰρ οἷον μὴδὲν εἶναι = ἢ γὰρ ἔστι τὸ τεθνᾶναι
 τοιοῦτον, οἷον μὴδὲν εἶναι) μὴδὲ νὰ ἔχη ὁ ἀποθανὼν καμμίαν
 κανενὸς πράγματος αἰσθησιν, ἢ κατὰ τὰ λεγόμενα (: κατὰ τὴν
 κοινὴν τῶν ἀνθρώπων γνώμην) [ὁ θάνατος] εἶναι τυχαίως μετα-
 βολή τις καὶ μετοίκησις διὰ τὴν ψυχὴν ἐκ τούτου τοῦ τόπου
 (: ἀπ' ἐδῶ) εἰς ἄλλον τόπον. Καὶ εἴτε εἶναι ἔλλειψις πάσης αἰσθή-
 σεως, ἀλλ' [εἶναι] οἰοεῖ (ὡσάν = οἷον) ὕπνος, ὅταν τις κοιμώ-
 μενος μὴδὲ ὄνειρον κανέν βλέπῃ, θανατάσιον κέρδος θά ἦτο ὁ
 θάνατος. Διότι ἐγὼ νομίζω, ὅτι, εἴαν ἤθελεν εἶναι ἀνάγκη
 ἀποχωρίσας (= ἐκλεξάμενον) τις ταύτην τὴν νύκτα, κατὰ τὴν
 ὁποῖαν τοιουτοτρόπως ἐκοιμήθη, ὥστε μὴδὲ ὄνειρον νὰ ἴδῃ, καὶ
 ἀντιπαραβολῶν πρὸς ταύτην τὴν νύκτα τὰς ἄλλας νύκτας καὶ
 ἡμέρας τοῦ βίου τοῦ ἤθελεν εἶναι ἀνάγκη, ἀφοῦ σκεφθῇ, νὰ εἴπῃ,
 πόσας ἡμέρας καὶ νύκτας ἔχει ζῆσει ἐν τῷ βίῳ του καλλίτερον
 καὶ εὐαρεσιότερον ἀπὸ ταύτην τὴν νύκτα, νομίζω, ὅτι ὄχι
 μόνον (= μὴ οὐ) ἀπλοῦς τις πολίτης (= ἰδιώτην τινά), ἀλλὰ
 [καὶ] αὐτὸς ὁ μέγας βασιλεὺς ἤθελεν εὖρει, ταύτας ὀλιγάριθ-
 μους ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας. Ἐάν
 λοιπὸν τοιοῦτον πρᾶγμα εἶναι ὁ θάνατος, ἐγὼ τοῦλάχιστον ὡς
 κέρδος [τὸν] θεωρῶ· διότι κατὰ τοῦτον δὲ τὸν τρόπον (= οὕτω
 δὴ) δὲν φαίνεται ὁ ὅλος χρόνος οὐ εἶναι ποσῶς μακρότερος
 (= πλείων) τῆς μιᾶς νυκτός (= ἢ μία νύξ) [καθ' ἣν τις κοιμη-
 θείσιν οὐδ' ὄνειρον εἶδεν]. Ἐάν δὲ πάλιν ὁ θάνατος εἶναι ὡς νὰ
 ἀποδημήσῃ τις (: ὡς ἀποδημία τις) ἀπ' ἐδῶ εἰς ἄλλον τόπον,
 καὶ ἐπομένως ἀληθῆ εἶναι τὰ λεγόμενα ὅτι δηλ. ἐκεῖ εἶναι ἅπαν-
 τες οἱ ἀποθανόντες, τί μεγαλύτερον ἀγαθὸν τούτου δύναται νὰ
 ὑπάρχῃ, ὃ ἄνδρες δικασταί; Διότι εἴαν τις ἐλθῶν εἰς [τὰ δώματα
 τοῦ] Ἄδου, ἀφοῦ ἀπαλλαγῇ τούτων [τῶν καταψηφισαμένων
 δηλ.] τῶν ψευδῶς διςχυριζομένων (= τῶν φασκόντων) ὅτι
 εἶναι δικασταί, θὰ εὖρη τοὺς πράγματι (τοὺς ἀληθινούς) δικα-
 στάς, οἱ ὅποιοι καὶ λέγεται ὅτι δικάζουσιν ἐκεῖ, καὶ ὁ Μίνως καὶ
 ὁ Ραδάμανθυς καὶ ὁ Αἰακὸς καὶ ὁ Τριπτόλεμος καὶ ἄλλοι ὅσοι
 ἐκ τῶν ἡμιθέων ὑπῆρξαν δίκαιοι ἐν τῇ ζωῇ των, ἀρά γε δύναται
 νὰ εἶναι εὐκαταφρόνητος (= κακῆ) αὕτη ἡ ἀποδημία; Ἡ πά-
 λιν νὰ συναναστροφῇ (: νὰ εὖρη καὶ νὰ συνδιαλεχθῇ) [τις ἐξ
 ὑμῶν] μὲ τὸν Ὀρφέα καὶ τὸν Μουσαῖον καὶ τὸν Ἡσίοδον καὶ
 τὸν Ὀμηρον ἀντὶ πόσων χρημάτων [ἢ ἄλλον τιος πολυτίμου
 ἀνταλλάγματος] (= ἐπὶ πόσῳ) ἤθελέ τις ἐξ ὑμῶν δεχθῆ [τοῦ νὰ
 ἐπιτύχῃ τοῦτο]; Ἐγὼ μὲν βεβαίως (= γὰρ) πολλάκις εἶμαι
 πρόθυμος (εἰσιμος) (= θέλω) νὰ στερῶμαι τῆς ζωῆς, εἴαν

ταῦτα εἶναι ἀληθῆ· ἔπειτα (=ἐπει) καὶ εἰς ἐμὲ αὐτὸν βεβαίως κατ' ἐξοχὴν *τερπνοτάτη* (=θαυμαστῆ) θά ἦτο ἢ ἐκεῖ [ἐν τῷ "Ἄδη] διαμονή, ὅσάκις ἤθελον συναντήσῃ τὸν Παλαμήδην καὶ τὸν Αἴαντα τὸν υἱὸν τοῦ Τελαμώνος καὶ ἐάν τις ἄλλος ἐκ τῶν παλαιῶν ἔχει θανατωθῆ δι' ἄδικον κρίσιν' καὶ τὰ μάλιστα εὐχάριστον ἤθελεν εἶναι (=οὐκ ἂν ἀηδὲς εἶη=ἤδιστον ἂν εἶη), ὡς ἐγὼ νομίζω, [διατριβὸν ἐκεῖ] νὰ ἀντιπαρῶν τὰ ἰδικά μου πάθη πρὸς τὰ πάθη ἐκείνων, καὶ τὸ σπουδαιότατον δὲ πάντων (=καὶ δὴ τὸ μέγιστον) [εἶναι] νὰ διέσχωμαι τὸν καιρὸν μου ἐξετάζων καὶ ἐρευνῶν τοὺς ἐκεῖ [ἀνθρώπους], καθὼς τοὺς ἐνταῦθα, τίς ἐξ αὐτῶν εἶναι σοφός καὶ τίς νομίζει μὲν [ὅτι εἶναι σοφός] ἀλλὰ δὲν εἶναι. *Ἀντὶ πόσων δὲ χρημάτων [ἢ ἄλλου τινος πολυτίμου ἀνταλλάγματος* (=ἐπὶ πόσῳ δέ) ὧ ἄνδρες δικασταί, ἤθελέ τις δεχθῆ [νὰ ἐπιτύχη νὰ ἐξετάσῃ ἐκείνον, ὅστις ὠδήγησε τὸ πολὺ στρατεύμα [δηλ. τὸν Ἀγαμέμνονα] κατὰ τῆς Τροίας ἢ τὸν Ὀδυσσεύα ἢ τὸν Σίσυφον ἢ:—ἄλλους μυρίους δύναται τις νὰ εἴπῃ καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας—; *Πρὸς τούτους δὲ* (=οἷς) νὰ διαλέγηται τις ἐκεῖ καὶ νὰ συναναστρέφηται καὶ νὰ ἐξετάζῃ ἤθελεν εἶναι *μεγίστη* (: ἀκαταλήπτως μεγάλη) *εὐδαιμονία* (=ἀμύχανον ἂν εἶη εὐδαιμονίας). Ἐξ ἅπαντος βεβαίως οἱ ἐκεῖ δὲν καταδικάζουσιν εἰς θάνατον διὰ τοῦτο τοῦλάχιστον [τὸ διαλέγεσθαι καὶ ἐξετάζειν]· διότι καὶ κατὰ τὰ ἄλλα [πράγματα] οἱ ἐκεῖ [ἐν τῷ "Ἄδη] εἶναι εὐδαιμονέστεροι ἀπὸ τοὺς ἐδῶ, καὶ εἰς τὸν λοιπὸν πλεον χρόνον εἶναι ἀθάνατοι, ἐάν βεβαίως τὰ λεγόμενα εἶναι ἀληθῆ.

ΔΓ'.— Ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς ὧ ἄνδρες δικασταί, πρέπει νὰ ἔχητε καλὰς ἐλπίδας· ὡς πρὸς τὸν θάνατον, καὶ ἐν τῷ [ἐκ τῶν ἀληθῶν] νὰ νομίζητε τοῦτο ὡς ἀληθές (=καὶ ἐν τῷ τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθές=καὶ ἐν τῷ τῶν ἀληθῶν διανοεῖσθαι τοῦτο ἀληθές), ὅτι δηλ. δὲν ὑπάρχει εἰς ἄνδρα ἀγαθὸν οὐδὲν κακὸν (: ὅτι δηλ. ἄνθρωπος ἀγαθὸς οὐδὲν κακὸν δύναται νὰ πάθῃ=ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ἀγαθὸς κακὸν οὐδὲν) οὔτε ὅτε ζῆ, οὔτε ἀροῦ ἀποθάνῃ, οὐδὲ παραμελοῦνται ὑπὸ τῶν θεῶν αἱ ὑποθέσεις τούτου (=τὰ τούτου πράγματα)· οὐδὲ τὰ ἰδικά μου ἔχουσι γίνεσθαι ἄφ' ἑαυτῶν (ἢ: κατὰ τύχην καὶ ἄνευ τῆς θελήσεως τῶν θεῶν=ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου), ἀλλ' εἰς ἐμὲ φανερόν εἶναι τοῦτο, ὅτι ὠφελιμώτερον ἦτο πλεον δι' ἐμὲ τὸ νὰ εἶμαι ἀποθιμμένος καὶ ἀπηλλυγμένος ἀνθρωπίνων πραγμάτων, τὰ ὅποια εἶναι πλήρη ἐνοχλήσεων καὶ φροντίδων (=πραγμάτων). Διὰ τοῦτο καὶ ἐμὲ οὐδαμοῦ ἀπέτρειψε τὸ [θεῖον] σημεῖον καὶ ἐγὼ τοῦλάχιστον δὲν ὀργίζομαι παρὰ πολὺ κατ' ἐκείνων οἵτινες ἔδωκαν ἐναντίον μου καταδικα-

σικὴν ψῆφον καὶ κατὰ τῶν κατηγορῶν. Καὶ ὅμως δὲν ἔδιδον ψῆφον ἑναντίον μου καὶ [δέν με] κατηγοροῦν μὲ ταύτην τὴν πρόθεσιν [διότι ἐγνώριζον, ὅτι εἰς ἐμὲ ἦτο ἤδη ὠφελιμώτερον νὰ εἶμαι ὀποθαμιμένος καὶ ἀπηλλαγμένος τῶν ἐνοχλήσεων καὶ διότι ἤθελον νὰ με εὐεργετήσωσι]. ἀλλὰ [διότι ἤθελον καὶ] διότι ἐνόμιζον ὅτι βλάπτουσιν ἐμέ· τοῦτο [τὸ ὅτι δηλ. εἶχον κακὴν πρόθεσιν] εἶναι ἄξιον νὰ μέμφωμαι αὐτούς. [Ἐάν καὶ οὗτοι δὲν ἔχουσι καλὴν διάθεσιν πρὸς ἐμὲ] ὅμως τόσον ὀλίγον παρακαλῶ αὐτοὺς τοὺς υἱοὺς μου, ὅταν γίνωσιν ἔφηβοι, ἐκδικηθῆτε, ὦ ἄνδρες, προξενούντες τὰς αὐτὰς ταύτας λύπας, τὰς ὁποίας ἐγὼ εἰς ὑμᾶς προξένουν, ἐάν φαίνωνται εἰς ὑμᾶς ὅτι φροντίζουσι μᾶλλον ἢ περὶ χρημάτων ἢ περὶ ἄλλου τινὸς παρὰ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ ἐάν νομίζωσιν ὅτι εἶναι κάτι τι (=τι) ἐνῶ δὲν εἶναι τίποτε, ὀνειδίζετε αὐτούς, ἀκριβῶς καθὼς ἐγὼ ὑμᾶς ὀνειδίζω], διότι δὲν φροντίζουσι περὶ ἐκείνων, περὶ τῶν ὁποίων πρέπει [να φροντίζωσι], καὶ νομίζουσιν ὅτι εἶναι κάτι τι, ἐνῶ δὲν εἶναι οὐδενὸς ἄξιον. Καὶ ἐάν ταῦτα πράττητε, δικαίαν ἀντιπόδοσιν θὰ ἔχω νὰ λάβω παρ' ὑμῶν καὶ ὁ ἴδιος καὶ οἱ υἱοί [μου]. Ἀλλὰ [παύω τὸν λόγον]· διότι εἶναι πλέον καιρὸς νὰ ἀπέλθωμεν, ἐγὼ μὲν διὰ νὰ φονευθῶ, ὑμεῖς δὲ διὰ νὰ ζήσητε· τίνες δ' ἐξ ἡμῶν τῶν δύο ἀπέρχονται εἰς ὠφελιμώτερον πρᾶγμα, τοῦτο εἶναι ἄδηλον εἰς πάντα [ἄλλον] πλὴν τοῦ Θεοῦ.

Τ Ε Λ Ο Σ